

PROSVETNI DELAVCI

LIST DELAVCEV V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH ZAVODIH

LJUBLJANA, 16. MARCA 1973
LETO XXIV. ŠTEVILKA 5

HITREJE DO NOVEGA VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA SISTEMA

O idejno političnem vprašanju vzgoje in izobraževanja govorimo v času, ko se je znatno okrepila politična aktivnost Zveze komunistov na vzgojno-izobraževalnem področju in ko vsa naša družbena skupnost v odločnih prizadevanjih za družbeno in gospodarsko stabilizacijo posveča vedno večjo pozornost tudi socialistični idejni usmerjenosti vzgoje in izobraževanja. Idejno politična stališča in sklepi Zveze komunistov Slovenije, sprejeti na 19. in 30. seji, določno usmerjajo organizacije ZK in komuniste pri

uresničevanju naše družbene politike na vzgojno-izobraževalnem področju. Ta prizadevanja so se po 19. seji, zlasti pa v preteklem letu, izražala ne le v razgibani politični dejavnosti komunistov v organizacijah ZKJ v šolah, v občinskih aktivnih komunistov – prosvetnih delavcev ter v občinskih organizacijah ZK, marveč tudi v prizadevanjih večine šol in učiteljev za odločnejše in doslednejše uresničevanje nalog, ki jih družba terja od šole kot angažirane socialistične, samoupravne vzgojno-izobraževalne institucije.

Pri opredelitvi temeljnih vprašanj na področju vzgoje in izobraževanja, ki so bistvena za idejno politično analizo in oceno stanja in nalog Zveze komunistov, je potrebno predvsem ugotoviti:

– kako šole uresničujejo naloge socialistično angažirane vzgojno-izobraževalne institucije, katere učni proces s celotnim življenjem in delom temelji na marksističnih idejnih osnovah ter koliko in zakaj vzgojno-izobraževalni sistem s svojo organizacijo, metodami dela in vsebino zaostaja za

zahtevami sodobnih spoznanj o vlogi vzgoje in izobraževanja v družbenem, gospodarskem in kulturnem razvoju naše samoupravne socialistične skupnosti;

– do kakšne stopnje smo razvili samoupravljanje na vzgojno-izobraževalnem področju, ne le kot družbenoekonomski odnos, marveč tudi kot pedagoško načelo v učnem delovnem procesu, v razvijanju demokratičnih in humanih odnosov med učitelji in učenci;

– kakšni so uspehi in slabosti naše kadrovske politike na vzgojno-izobraževalnem področju, upoštevajoč vzroke in posledice sedanjega stanja;

– kako je organizirana Zveza komunistov v Ljubljani v tej dejavnosti, ki je posebnega družbenega pomena, kolikšen je njen vpliv in idejno politična učinkovitost pri uveljavljanju socialistične vzgoje in uresničevanju družbenih vzgojno-izobraževalnih smotrov.

seganje cerkve v vzgojno področje. Poseganje cerkve pa se ne omejuje zgolj na teoretiziranje, temveč se skuša uveljaviti tudi v različnih prostovoljnih dejavnostih mladine in karitativnosti. Ta dejavnost je zlasti intenzivna v okoljih, kjer je šola manj učinkovita in manj družbeno angažirana.

Na strokovnem posvetu o profilu učiteljskega kadra – pred nekaj meseci v Ljubljani – se je hotela uveljaviti teza, naj bi družbeno vrednotili in nagradili učiteljevo delo ter izoblikovali sistem napredovanja učiteljev zgolj po ožjih strokovnih merilih in formalnih stopnjah izobrazbe, prav nič pa na podlagi delovnih rezultatov,

družbene angažiranosti in drugih družbeno-moralnih kriterijev. Zahteve po izpopolnitvi študijskih programov na visokih šolah, ki izobražujejo prihodnje učitelje, z bolj poglobljenim družboslovnim in marksističnim izobraževanjem, so tako imenovani zagovorniki strokovnosti učiteljevega profila zavračali kot težnje po indoktrinaciji prihodnjih učiteljev in zapiranje njihovega izobraževanja v nekak ozek družbeni okvir.

Jasna opredelitev takšnih idejno političnih teženj in njihovih nosilcev mora biti nam komunistom opozorilo, da od

(Nadaljevanje na 2. strani)

Pomlad v Brdih – kdaj pa pri nas? Foto: Mirko Kambič

KAKO PRIHRANITI DENAR

Razprava na nedavni seji izvršnega odbora republiške izobraževalne skupnosti se je sukala predvsem okoli treh točk dnevnega reda. Najdlje pa so se, razumljivo, zadržali ob obravnavanju osnutka družbenega dogovora o višini dohodkov, ki jih lahko pridobijo iz izvirnega priliva ali na osnovi samoupravnih sporazumov za kritje dogovorjenega obsega dejavnosti v letu 1973 na področju splošne oziroma skupne porabe ter o omejitvi njihove porabe v letu 1973. Osnutek družbenega dogovora so z nekaterimi predlogi za izpopolnitev in spremembe sprejeli. Bistveni predlog, za katerega so se na seji zavzeli, je v tem, naj morebitnih viškov dohodkov ne bi izločali v obvezno rezervo, kot predvideva osnutek, ampak na posebne račune za gradnjo srednjih šol in dijaških domov. Iz osnutka družbenega dogovora je razvidno, da prihaja večina sredstev za letošnje financiranje osnovne dejavnosti republiške izobraževalne

skupnosti še zmeraj iz obveznih zunanjih virov, da bo šel del vsote za izobraževanje iz sredstev republike za posege v gospodarstvu, večjo vsoto, predvsem za opravljanje dejavnosti v drugem polletju, skoraj 27 milijonov dinarjev, pa naj bi zagotovili s samoupravnimi sporazumi. Denar za nujne investicije v srednje strokovno šolstvo in dijaške domove naj bi se, kot so predlagali na seji in kot to v nekoliko drugačni obliki izhaja tudi iz osnutka sporazuma, združeval posebej s samoupravnimi sporazumi in družbenimi dogovori med delovnimi organizacijami, izobraževalnimi skupnostmi in družbenopolitičnimi skupnostmi. Kot je znano, je za izobraževanje namenjeno letos iz naštetih treh virov skupaj 986 milijonov 400 tisoč dinarjev, kar je 12,5 odstotka več kot lani.

Ker je treba s samoupravnimi sporazumi v drugem polletju letos zagotoviti 26 milijonov 900 tisoč dinarjev so na seji me-

nil, da je osnutek družbenega dogovora pomanjkljiv, ker ne opredeljuje, kdo bo konkretno tisti, ki bo zagotovil celoten postopek zbiranja omenjenih sredstev. Zavzeli so se, da je treba določiti nosilce in način sklepanja samoupravnih sporazumov in dali tudi konkreten predlog. Po njem naj bi v osnutek vnesli nov člen, po katerem sklepajo izobraževalne skupnosti samoupravne sporazume za financiranje srednjega in visokega šolstva ter investicijske dejavnosti tako, da se dogovarjajo neposredno s temeljnimi organizacijami združenega dela na osnovi programov, ki jih predložijo ter kvantificirajo. Po tem predlogu so nosilci samoupravnega sporazumevanja republiška izobraževalna skupnost, republiški izvršni svet in republiška gospodarska zbornica.

V razpravi ob tej točki dnevnega reda so ponovno načeli

(Nadaljevanje na 2. strani)

STROKOVNOST, KI NE ZASLUŽI TEGA IMENA

Družbeno-politična prizadevanja za socialistično angažirano vzgojo in izobraževanje, ki so se s pismom predsednika Tita in izvršnega biroja še okrepila, so se morala nujno spoprijeti s prizadevanji, ki so se zavzemala za drugačne cilje in drugačno idejno usmerjenost vzgoje in izobraževanja. Nosilci teh prizadevanj še vedno mislijo, da je to kratkotrajna politična akcija, ki bo zgubila svojo moč in jo bo možno prevedrili. Pod izgovorom znanstvenosti in strokovnosti predlagajo nekatere institucije v razne komisije kot svoje predstavnike ljudi, ki so se v pogostih nastopih v šolski javnosti v preteklosti opredeljevali za šolo, ki naj bi bila vse kaj drugega kot socialistično angažirana šola. Po svojih konceptih, ki jih ponujajo, so najbližje teoriji spontanosti, saj se deklarativno zavzemajo za takšno samoupravno družbo, ki sama po sebi reproducira socialistične družbene odnose, seveda brez zavestno organiziranih socialističnih subjektivnih sil, torej brez Zveze komunistov in marksizma kot ideologije naše samoupravne družbe. Zanimanje marksistične znanstvene misli je dajalo plodna tla idejni stihiji in idejni dezorientaciji, v kakršni so hoteli nekateri razglasiti predvsem vsakršno zavestno usmerjeno aktivnost za socialistično angažirano šolo kot vmešavanje družbe v šolo, kot nasilje družbe nad človekom itd.

Poleg teorije spontanega družbenega razvoja so zlasti ponujali model vzgoje, katerega temelj je idejni pluralizem kot vzgojni cilj. Razglašali so, da lahko npr. pluralistični pogled na temeljne družbene probleme samo bogati pedagoški proces. Šola naj bi bila torej idejno neopredeljena ali nevtralna, kar so zagovarjali zlasti v religioznem, cerkvenem tisku. Zato je tudi upravičena reakcija na tako po-

Načrti za skupno delo

Ob koncu lanskega leta je bila ustanovljena – na temelju samoupravnega sporazuma zainteresiranih – Stalna konferenca zavodov za proučevanje in napredek vzgoje in izobraževanja v SFR Jugoslaviji. Vodi jo predsednik Boris Lipužič, direktor zavoda za šolstvo SRS.

Naloga Stalne konference je: uresničiti načrt skupnih akcij republiških in pokrajinskih institutov ter zavodov za šolstvo. Načrt za leto 1973 predvideva obdelavo skupnih tem in pripravo posameznih akcij, ki so v skladu z izvajanjem stališč III. konference ZK Jugoslavije o vzgojno-izobraževalni dejavnosti. Sklepi, ki jih bo dalo proučevanje in dogovarjanje, bodo rabili za pripravo ustreznih dokumentov za X. kongres ZK Jugoslavije ter za sprtno izboljšavo sistema vzgoje in izobraževanja, samoupravljanja na tem področju, idejne usmerjenosti šole, pedagoških delavcev in učencev ter za večjo uspešnost vzgojno-izobraževalnega dela.

Na osnovi sklepa januarskega sestanka predsedstva Stalne konference, ki je bila na Bledu, so v ustreznih institucijah ustanovili delovne skupine, ki pripravljajo prve načrte posameznih skupnih dokumentov.

Vsakega od teh bodo pred uvajanjem pregledali in v vseh republikah o njem tudi razpravljali.

Institut za raziskavo in razvoj izobraževanja v Beogradu ima nalogo, da v sodelovanju z drugimi pripravi strokovne osnove za izdelavo idejnega koncepta nadaljnjega razvoja vzgojno-izobraževalnega sistema. To naj bi bil prispevek članic Stalne konference h gradivu, ki ga bo pripravil poseben odbor oziroma komisija predsedstva ZKJ; njena naloga je izdelati načrt dokumentov za X. kongres ZKJ. Delovna skupina, ki jo vodi dr. Stevan Beždanov, mora do letošnjega aprila izdelati ustrezne teze.

Jugoslovanski zavod za proučevanje šolskih in prosvetnih vprašanj bo pripravil študijo: Koncept samoupravne organizacije in delovanja sistema vzgoje in izobraževanja. Ker je skupina, ki jo vodi dr. Dragutin Franković, že delno napredovala pri izdelavi projekta, bo že ta mesec poročala o prvih rezultatih in organizirala nadaljnje delo.

Na osnovi mnenj medrepubliške delovne skupine, ki jo vodi Ivica Podgorski, direktor zavoda za napredek osnovnošolskega izobraževanja SR Hrvatske, in dogovora z drugimi zainteresiranimi, bo Stalna konferenca zavzela stališča do položaja in izobraževanja prosvetnih delavcev. O tem namestavljajo sestaviti tudi posebno deklaracijo.

Interdisciplinarni znanstveno-raziskovalni projekt: socialistična vzgoja in marksistično izobraževanje pripravlja delovna skupina, ki jo vodi dr. Ilija Mrmak.

Predsedstvo Stalne konference ustanov za proučevanje in napredek vzgoje in izobraževanja je sprejelo sklep, naj njegove članice uskladijo delo strokovnjakov pri reviziji učnih načrtov oziroma skupnih učnih načrtov in učbenikov za naslednja področja oziroma predmete:

– Družbeno-moralna vzgoja v osnovnih šolah (glavni nosilec je zavod za šolstvo SR Slovenije)

– Osnove filozofije v srednjih šolah (zavod za šolstvo Slovenije)

– Sociologija v srednjih šolah (republiški prosvetno-pedagoški zavod SR Bosne in Hercegovine)

– Družbenopolitična ureditev SFRJ – Teorija in praksa naše samoupravne socialistične družbe (zavod za napredek strokovnega izobraževanja SR Hrvatske).

Kasneje bodo ocenili potrebe in možnosti revizije za usklajevanje načrta tudi v drugih predmetih.

HITREJE DO NOVEGA VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA SISTEMA

(Nadaljevanje s 1. strani)

stranimo pomanjkljivosti, ki so se do nedavnega izražale v podcenjevanju idejno-teoretičnega dela, idejni stihiji in zmedbi ter v prešibki odzivnosti na vse te pojave.

Socialistično angažirani šoli in marksistični idejnosti v vzgojno-izobraževalnem procesu pa sta prav tako škodljiva frazersko dogmatični verbalizem in navno idealiziranje stvarnosti. Takšen pouk seveda nima nič skupnega z resničnim, ustvarjalnim marksizmom kot kritično teorijo, z marksizmom kot sodobno družbeno znanostjo, ki je ideologija razreda in samoupravne socialistične družbe.

Eden izmed bistvenih problemov uveljavljanja marksistične idejnosti v vzgojno-izobraževalnem procesu je konkretna splošna družbenih vzgojno-izobraževalnih smotrov pri pouku posameznih predmetov ter v drugih dejavnostih, ki so sestavina celovitega programa življenja in dela šole. Gre, skratka, za razumevanje idejnih razsežnosti pouka posameznih predmetov, za oblikovanje znanstvenega, kritičnega, ustvarjalnega načina mišljenja. Idejnost vzgoje in izobraževanja se izraža tudi v socialistični angažiranosti šole in v njenem vrednostnem opredeljevanju ter v vzgoji samostojne, aktivne osebnosti v boju za spreminjanje sveta in za konkretno družbeno prakso. Samoupravna idejnost v vzgojno-izobraževalnem procesu pa ne pomeni zgolj vzgoje za samoupravno družbo, marveč tudi samoupravno organiziranost vzgojno-izobraževalnega procesa, v katerem je učenec enakovreden subjekt v učnem delovnem procesu, učitelj pa predvsem vzgojni mentor in organizator vzgojno-izobraževalnega procesa.

POSODOBITI VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI SISTEM

Kljub jasni opredelitvi izhodišč za reformo vzgojno-izobraževalnega sistema v Sloveniji, sprejetih na 19. seji Centralnega komiteja ZKS, je v naši pedagoški teoriji in tudi na področju drugih družbenih ved še precej različnih pogledov na organizacijo, oblike, metode in vsebino vzgoje in izobraževanja. To ohranja tradicionalno strukturo šolstva in miselnost, v katero težko prodirajo sodobna spoznanja, ki so si pridobila veljavo že marsikje v svetu. Ta tradicionalizem in internost se izražata predvsem v tem, da nam doslej še ni uspelo izoblikovati enovitega sistema izobraževanja za mladino in odrasle, da je izobraževanje premalo dostopno vsej mladini in zaposlenim, ki imajo interes in sposobnosti za strokovno izobraževanje.

Poglaviti problem, ki smo ga dolžni razrešiti, če hočemo premagati sedanjo krizo izobraževanja in doseči, da bo vzgojno-izobraževalni sistem funkcionalen v skladu z razredno

usmeritvijo samoupravne socialistične družbe, je integracija izobraževanja in dela, izoblikovanje enotnega vzgojno-izobraževalnega sistema za mladino in odrasle. Zato bo morala reforma vzgojno-izobraževalnega sistema ustvariti pogoje za večjo prožnost in prehodnost. Zlasti je treba zagotoviti enakopravno vrednotenje oblik izobraževanja, ki niso organizirane v klasičnih šolskih institucijah, npr. v izobraževalnih centrih gospodarskih organizacij, v delavskih univerzah in drugih oblikah družbeno-političnega in strokovnega izobraževanja delavcev-samoupravljavcev.

O vsem tem sicer že dolgo govorimo, hitreje pa je treba preiti od deklaracij o permanentnem izobraževanju ter o integraciji izobraževanja in dela, k uresničevanju tako zasnovanega vzgojno-izobraževalnega sistema.

UKREPI IN POSLEDICE

Uresničevanje ustavnih dopolnil na vzgojno-izobraževalnem področju se mora uveljaviti vse od vzgojno-izobraževalnih zavodov kot temeljnih organizacij združenega dela do izobraževalnih skupnosti kot samoupravnih interesnih skupnosti.

Razvoj samoupravljanja na vzgojno-izobraževalnem področju v preteklem obdobju, po ustanovitvi izobraževalnih skupnosti, nedvomno dokazuje, da smo v marsičem že presegli proračunski način financiranja. Z uveljavitvijo osnov in meril za oblikovanje dohodka in delitev osebnih dohodkov je ustvarjena podlaga za smotno porabo sredstev ter za objektivnejše vrednotenje vzgojno-izobraževalnega dela. Marsikaj je tudi že storjenega za odpravo vzrokov socialnega razlikovanja s postopnim uvajanjem brezplačnih učbenikov in drugih učnih pripomočkov za matematiko, z urejanjem šolske prehrane, z diferenciranimi oskrbinami v predšolskih ustanovah, pri štipendiranju študentov in družin z nižjimi osebnimi dohodki ter štipendiranju prihodnjih učiteljev, pri opremlitvi šol s sodobnimi učili itd.

Lahko pa se zgodi, da bodo uspehi, ki smo jih dosegli v šolstvu z materialnimi naložbami v zadnjih letih, ogroženi, ker omejene možnosti za financiranje osnovne dejavnosti vzgojno-varstvenih zavodov in osnovnih šol v letu 1973 ne zagotavljajo realne vrednosti sredstev v letu 1972. Tudi zamrznitev osebnih dohodkov prosvetnih delavcev v decembru 1972 vpliva na delo v šolah, kajti učitelji so s svojimi osebnimi dohodki že pred zamrznitvijo precej zastajali za osebnimi dohodki enako izobraženih kadrov na drugih področjih združenega dela. S tem niso ogrožena le dosedanja družbeno prizadevanja za izboljšanje materialnega položaja vzgoje in izobraževanja

za njegovo modernizacijo, ampak tudi ustrezno družbeno vrednotenje vzgojno-izobraževalnega dela, ki se je začelo uveljavljati z družbenim dogovorom in samoupravnimi sporazumi. Tudi po družbeno-politični oceni takšno stanje ne more biti v prid doslednemu uveljavljanju družbenoekonomskih odnosov na podlagi ustavnih dopolnil ter krepitvi odgovornosti in zavzetosti pedagoških delavcev za uresničevanje družbenih vzgojno-izobraževalnih smotrov.

Takšni ukrepi bodo imeli negativne posledice, ki se izražajo tudi že v fluktuaciji učiteljev v druge poklice, zlasti iz že doslej deficitnih strok (matematiki, fiziki, inženirji in drugi strokovnjaki — učitelji strokovno-teoretičnih predmetov v strokovnih šolah).

Izgrajevati je treba tudi družbeno vlogo izobraževalnih skupnosti. Doslej so se v njih premalo uveljavili nosilci interesov za vzgojo in izobraževanje zunaj šolstva, zlasti iz gospodarskih in drugih organizacij združenega dela, iz krajevnih skupnosti, iz vrst staršev. Zato morajo skupščine izobraževalnih skupnosti sestavljati vsi za vzgojo in izobraževanje zainteresirani dejavniki. Ker mora proračunske vire financiranja šol zamenjati družbeno dogovarjanje in samoupravno sporazumevanje pri zagotavljanju sredstev za vzgojo in izobraževanje ter pri oblikovanju dohodka, je potrebno hkrati zagotoviti stabilnejše sistemske rešitve tudi za financiranje investicij, ker zlasti srednje šolstvo za domovi nujno potrebuje stalna sredstva za obnovo in razširitev prostora. V posebnih izobraževalnih skupnostih, ki bodo v skladu z ustavnimi dopolnili predvidoma organizirane za posamezna področja izobraževanja strokovnih kadrov, bi morali biti zastopani vsi zainteresirani — tako združeno delo kakor tudi družbeno-politične skupnosti. Zlasti komunisti v gospodarskih organizacijah se bodo morali bolj angažirati pri oblikovanju posebnih izobraževalnih skupnosti.

Ugotovitve o dosedanjih prizadevanjih za uresničevanje ustavnih dopolnil v šolstvu opozarjajo, da zaostajamo na vzgojno-izobraževalnem področju, tako pri ustanavljanju posebnih izobraževalnih skupnosti kot tudi pri organizaciji temeljnih organizacij združenega dela, ki jih bo treba na vzgojno-izobraževalnem področju oblikovati v skladu s specifičnimi zahtevami samoupravljanja, družbenoekonomskih odnosov v šolstvu, šolske mreže in organizacije vzgojno-izobraževalnega dela. Tudi v svetih šol se predstavniki družbene skupnosti niso dovolj uveljavili ne le zato, ker so pristojnosti svete šole v širšem sestavu zelo omejene, marveč tudi zato, ker večkrat niso izbrani zastopniki dejanskega interesa, pa tudi njihova odgovornost in povezanost s tistimi družbenimi dejavniki, ki so jih delegirali v svete šol, nista vselej jasno opredeljeni. Poudariti pa je tudi treba, da ni mogoče predstavnikov učencev v svetih šol uvrščati med predstavnike javnosti, dobiti morajo ustrezen status pri samoupravljanju šol in v izobraževalnem procesu. Proučiti bi bilo treba tudi pozitivne izkušnje svetov staršev in pionirskih starešinskih svetov, ki so marsikje ustrezna vez med šolo in družbenim okoljem pri uresničevanju programa življenja in dela šole, zlasti pri zagotavljanju možnosti za uspešno delo otrok in pri organizaciji prostovoljnih dejavnosti učencev.

BOLJŠO VZGOJO ZA UČITELJE

Ena izmed najpomembnejših nalog Zveze komunistov na vzgojno-izobraževalnem področju je načrtna kadrovska politika. Uresničevanje socialističnih vzgojno-izobraževalnih smotrov lahko zagotovi predvsem

pedagoško-strokovno in idejno-politično usposobljen ter družbeno angažiran učitelj ali vzgojitelj. Zato se skrb za učiteljski in vzgojiteljski kader prične z usmerjanjem učencev zadnjih razredov osnovnih šol v pedagoške gimnazije, da se bodo odločali za učiteljski poklic najbolj sposobni učenci, ki imajo nagibenje za pedagoško delo ter so v svojih aktivnostih in prizadevanjih družbeno angažirani. Zanje bo treba zagotavljati še več štipendij, prostor v študentskih domovih in druge življenjske možnosti. Seveda morajo imeti višje in visoke šole ter fakultete, ki izobražujejo prihodnje učitelje, takšen študijski program ter oblike in metode študija, ki bodo študenta nadalje usmerjali in oblikovali za pedagoški poklic. Sedanji študijski programi premalo usposobijo učitelja za njegovo vzgojno in izobraževalno funkcijo ter za socialistične vzgojne naloge naše šole. Marksistično izobraževanje prihodnjih učiteljev je zastopljeno, tako da prihaja iz večine visokih šol vedno manj marksistično izobraženih učiteljev.

Pri izpolnitvi sistema samoupravljanja je treba z zakonom zagotoviti, da bodo sveti šol v širšem sestavu z delegati vseh za

vzgojo in izobraževanje zainteresiranih dejavnikov imeli pravo soodločati o sprejemu na delovno mesto in o prekinitvi delovnega razmerja v primeru, ko delovna skupnost ali pedagoška služba ugotovi, da učitelj ne uresničuje družbenih vzgojno-izobraževalnih smotrov šole. Kadrovske komisije pri temeljnih izobraževalnih skupnostih pa naj bi ne bile pozorne predvsem na strokovno kvalifikacijo in potrebe šole po novem kadru, temveč naj v sodelovanju s pedagoško službo bolj upoštevajo tudi idejno usposobljenost in družbeno-politično angažiranost prijavljenih kandidatov. Zakona o osnovni šoli in srednjem šolstvu je treba čim prej dopolniti glede družbeno-moralnih meril za učiteljski poklic, kršitev delovnih obveznosti in možnosti družbene intervencije v primeru, če šola ali posamezen učitelj ne uresničuje smotrov naše šole. Organizacije Zveze komunistov in sindikalne organizacije v vzgojno-izobraževalnih zavodih pa si morajo prizadevati, da bodo učitelji bolj aktivni v družbeno-političnih in strokovnih organizacijah ter društvih. Ne glede na pomanjkanje učiteljev za nekatere predmete ne bi smeli biti popustljivi pri družbe-

no-moralnih merilih za učiteljski poklic. Zlasti pa moramo krepiti odgovornost pri izbiri in imenovanju ravnateljev vzgojno-izobraževalnih zavodov. Zveza komunistov mora skrbeti, da hodo najodgovornejši pedagoški delavci v šolah, domovih, predšolskih ustanovah, v organizacijah za izobraževanje odraslih itd. kot upravni in pedagoški vodje glede družbeno-moralnih in strokovnih kriterijev najposobnejši učitelji in vzgojitelji ter hkrati najaktivnejši družbeno-delavci, ki s svojim osebnim zgledom in dejavnostjo zagotavljajo uresničevanje družbene vzgojne funkcije šol in drugih vzgojno-izobraževalnih zavodov. Komunisti, ki delujejo v organih, kjer odločajo o imenovanju vodilnih kadrov, se morajo zavzemati za to, da bodo na najodgovornejših delovnih mestih ugledni in napredni pedagoški delavci — zlasti komunisti. V zadnjih treh letih se je v bolj načrtno kadrovsko politiko v mestni in občinskih skupščinah okrepila odgovornost pri izbiri novih ravnateljev in pri njihovem ponovnem imenovanju.

(Iz uvodne besede BORISA LIPUŽIČA, direktorja zavoda za šolstvo SRS, na 4. seji mestne konference Zveze komunistov Ljubljane)

Kako prihraniti denar

(Nadaljevanje s 1. strani)

vprašanje 12,5 odstotkov, za kolikor se lahko največ povečajo letošnja sredstva temeljnih izobraževalnih skupnosti, skupnosti otroškega varstva in temeljnih kulturnih skupnosti v primerjavi z lanskim letom. Pri tem so ponovno opozorili na vrsto težav, ki bodo nastajale ob omejenem limitiranju in kar se bo gotovo odrazilo v večjem prispevku za vrste, šlo pa bo tudi na račun podaljšane bivanja ter pomoči dijakom in študentom.

Ob tej razpravi se je pokazalo, da se člani izvršnega odbora republiške izobraževalne skupnosti zavedajo, da so omejeni restriktivni ukrepi nujen del stabilizacijskih prizadevanj, v kateri se je moralo vključiti tudi področje vzgoje in izobraževanja. Zato so se toliko bolj zavzeli za to, da je treba prav v sedanjem položaju skrajne racionalizacije porabe denarja in varčevanja poiskati tudi v tej dejavnosti notranje rezerve. Tako smo na seji ponovno slišali predlog o uvedbi šolnine vseh tistih ponavljavcev, ki po svoji krivdi v šoli ne uspevajo. Denar bi lahko prihranili tudi tako, da bi se zoperstavili ustanavljanju prevelikega in nepotrebnega števila novih oddelkov; nastopili so proti njihovega umetnemu razraščanju. Postavili so tudi vprašanje, ali je v sedanjem težkem denarnem položaju, ko so nekatere osnovne šole skrajno neprimerne za pouk, primerno ustanavljati vrsto računalniških šol in ali je upravičen obstoj šol s šestimi, sedmimi učenci itd.

V nadaljevanju se je obravnavali predlog restriktivnih ukrepov, ki so potrebni za izvajanje finančnega načrta republiške izobraževalne skupnosti v tem letu. Celotno vsoto, ki je letos na razpolago, so že razporedili ne glede na to, da denar še ni v celoti zagotovljen, saj bo treba skoraj 27 milijonov dinarjev zbrati s samoupravnimi sporazumi. Prav zaradi takšnih negotovosti so sprejeli nekatere ukrepe, da bi zagotovili nemoteno opravljanje osnovnih nalog vzgoje in izobraževanja tudi v primeru, če denarja ne bo toliko, kot predvidevajo. Med temi nalogami je seveda uresničevanje osnovnih dejavnosti vseh vrst vzgojno-izobraževalnih zavodov, skrb za materialne pogoje izobraževanja učencev in študentov in skrb za izredni študij pedagoških delavcev. Sklenili so tudi, da bo kljub pomanjkanju denarja obveljal

sklep, da je treba podpreti tiste delavce z najnižjimi osebnimi dohodki, ki si z izobraževanjem ob delu in plačevanju šolnine pridobivajo potrebno izobrazbo. Da bi tem delavcem poravnali šolnino, je republiška izobraževalna skupnost zagotovila 2 milijona 500 tisoč dinarjev. Med neodložljive naloge sodi tudi tisti del modernizacije pouka, ki ga je treba realizirati takoj.

Za sedaj ne bo mogoče razširati obsega osnovne dejavnosti na šolah, odpirati novih študijskih smeri in oddelkov, valorizirati višine štipendij in posojil, ki bodo morale ostati tako kot osebni dohodki pedagoških delavcev na lanskeoletni ravni. Republiška izobraževalna skupnost ne bo letos financirala tudi nobene nove dejavnosti, razen če niso posebej utemeljene in v skladu z njeno sprejeto politiko. V nadaljevanju

seje izvršnega odbora republiške izobraževalne skupnosti so med drugim razpravljali tudi o predlogu sklepov in stališč o idejni usmerjenosti vzgoje in izobraževanja. Dokument je pripravil odbor za vzgojo in izobraževanje prosvetno-kulturnega zbora, javna razprava o njem pa je praktično končana. Na seji so predlog dokumenta kritično ocenili, češ da gleda na problematiko vzgojno-izobraževalnega področja preveč črno-belo, da preveč kritično ocenjuje prehodno pot in tako žali mnoge pedagoške delavce, ki so s svojim nesebičnim delom marsikaj pripomogli k razvoju te dejavnosti. Menili so tudi, da v predlaganem dokumentu ni nekaterih pripomb, ki so jih dali na vseh ravneh v javni razpravi in da zaradi nerealne analize stanja nima prave mobilizacijske vrednosti.

NADJA PENGOV

REDNI RAZPIS PROSTIH DELOVNIH MEST

bo izšel v PROSVETNEM DELAVCU 13. aprila.

Vodstva šol in drugih vzgojno-izobraževalnih zavodov prosimo, da pošljejo razpise republiškega sekretariatu za prosveto in kulturo Ljubljana, Župančičeva 3, NAJKASNEJE DO 20. MARCA. Na dopis navedite občino, v kateri je šola, in oznako ZA REDNI RAZPIS.

Če razpisa ne boste poslali do določenega roka, ga v napovedani številki ne bomo mogli objaviti.

Vedno bolje za varstvo otrok

V jeseniški občini že dalj časa razpravljajo o družbeni skrbi za otroke, pa tudi že praktično ukrepajo.

V ta namen so v letu 1970 izdelali okvirni program razvoja otroškega varstva. Z uveljavitvijo republiškega zakona o skupnostih otroškega varstva so v jeseniški občini začeli načrtno reševati to problematiko. Pri tem se zavedajo, da bo treba v bodoče sprejeti vedno več predšolskih otrok v vzgojno-varstvene zavode in to predvsem otrok, katerih starši so zaposleni in tistih, ki jim družine ne morejo zagotoviti zdravega okolja ter primerne vzgoje na vasi in v mestu.

V jeseniški občini je trenutno v vzgojno-varstvenih zavodih 577 predšolskih otrok. O tega jih je 374 v dveh vzgojno-varstvenih zavodih na Jesenicah z oddelkom na Hrušici, drugi pa

so v predšolskih oddelkih na osnovnih šolah v Kranjski gori, Mojstrani, Koroški Beli in podružnični šoli na Blejski Dobravi. Nove prostore so uredili v Kranjski gori, na Plavžu na Jesenicah, grade jih še na terenu Sava na Jesenicah in v Zirovnici.

Ustrezne prostore bo treba še zagotoviti na Javorniku in Koroški Beli. Velika pridobitev so vsekakor novi prostori za dojenčke, ki so jih lani uredili v varstveni ustanovi na Plavžu na Jesenicah. Nerešeni problemi, o katerih že razpravljajo, so plačevanje oskrbnine, ustrezni delovni čas, podaljšano bivanje in pomoč staršem pri vzgoji varstvenih otrok. Pri tem je pomembno povedati, da se večina duševno prizadetih otrok šola v posebni šoli; te prostore letos dograjujejo, ker dosedanj niso bili primerni.

BRANKO BLENKUS

V nedeljo 4. marca je DPD Svoboda iz Žerjava organiziralo kviz v dvorani delavskega doma. Osmošolci osnovnih šol iz Črne, Mežice, Prevalj in Raven so pokazali, koliko vedo o Titu in ZKJ, o Prežihovem Vorancu in junakih Olimpijskih iger. V posebnem delu kviza so se učenci predstavili z recitacijami in pevskimi točkami. Zmagala je ekipa osnovne šole Franca Pasterka-Lenarta iz Mežice. — Foto: Franc Keber

MODERNA ŠOLA POT K NOVEMU

Čeprav se letos intenzivno ukvarjamo z uvajanjem novega predmetnika in učnega načrta, ugotavljamo, da vzgojno-izobraževalno delo osnovnih šol že prerašča stare okvire in se usmerja na nove poti. To preobrazbo življenja in dela šol pa bi bilo prav gotovo hitrejša in uspešnejša, če bi imela pedagoška služba med drugim tudi večjo zmogljivost in bi bila še bolj povezana s terenom.

Okvirni bolj počasi popuščajo. Težnja po znanju učencev pri pouku še prevladuje. Pouk vsebuje še premalo takih pobud, da bi učenci odkrili svojo identiteto, samostojno osvajali nova spoznanja in jih kritično presojali; da bi jih v sebi preoblikovali, jih pogosteje uporabljali v novih zvezah in si tako pridobivali aktiven odnos do svojega izobraževanja, okolja ter se zavedali, da ga lahko spreminjajo.

Na seminarjih so se pedagoški svetovalci usposabljali skupno 548 študijskih dni. Temeljito so se pripravili na svoje seminarje posvete na seminarje in aktivne za učitelje. Tako kot na nekaterih drugih delovnih področjih družbenih dejavnosti imajo tudi pedagoški svetovalci in učitelji na voljo vse manj časa. Najti bo treba še racionalnejše oblike usmerjenega izobraževanja, v katerem bo samoizobraževanje dobilo večji obseg. Zato želimo prenesti pobudo za interni skupni študij v učiteljske kolektive. Vsega ni mogoče in ni treba uvrstiti v seminarje in aktivne za učitelje. To velja zlasti za priprave na uvajanje novih učnih načrtov. Zavod za šolstvo bo poslal vsem organizacijskim enotam in osnovnim šolam enoten program študija, ki ga bodo v aktivnih oblikah izvedli člani učiteljskega zbora pod vodstvom ravnatelja in s pomočjo ustrezne literature. Zavod za šolstvo bo pospeševal še druge oblike in možnosti izobraževanja pedagoških delavcev. Sodeloval bo pri oblikovanju izobraževalnega programa za učitelje na RTV in še nadalje razvijal dejavnost učiteljev-mentorjev na aktivnih, hospitacijah in konzultacijah. Prav tu je pedagoška služba pridobila novo kvaliteto hitrejšega posredovanja posplošenih pedagoških spoznanj v prakso: učitelji-mentorji so postali njeni neposredni sodelavci. S hospitacijami, v katerih so diferencirali pouk, imeli skupinsko delo učencev, uporabljali sodobnejše učne pripomočke, so prispevali velik delež k hitrejši izmenjavi pozitivnih izkušenj in k novim pobudam za boljši pouk v slovenskih šolah.

Na seminarjih so se pedagoški svetovalci usposabljali skupno 548 študijskih dni. Temeljito so se pripravili na svoje seminarje posvete na seminarje in aktivne za učitelje. Tako kot na nekaterih drugih delovnih področjih družbenih dejavnosti imajo tudi pedagoški svetovalci in učitelji na voljo vse manj časa. Najti bo treba še racionalnejše oblike usmerjenega izobraževanja, v katerem bo samoizobraževanje dobilo večji obseg. Zato želimo prenesti pobudo za interni skupni študij v učiteljske kolektive. Vsega ni mogoče in ni treba uvrstiti v seminarje in aktivne za učitelje. To velja zlasti za priprave na uvajanje novih učnih načrtov. Zavod za šolstvo bo poslal vsem organizacijskim enotam in osnovnim šolam enoten program študija, ki ga bodo v aktivnih oblikah izvedli člani učiteljskega zbora pod vodstvom ravnatelja in s pomočjo ustrezne literature. Zavod za šolstvo bo pospeševal še druge oblike in možnosti izobraževanja pedagoških delavcev. Sodeloval bo pri oblikovanju izobraževalnega programa za učitelje na RTV in še nadalje razvijal dejavnost učiteljev-mentorjev na aktivnih, hospitacijah in konzultacijah. Prav tu je pedagoška služba pridobila novo kvaliteto hitrejšega posredovanja posplošenih pedagoških spoznanj v prakso: učitelji-mentorji so postali njeni neposredni sodelavci. S hospitacijami, v katerih so diferencirali pouk, imeli skupinsko delo učencev, uporabljali sodobnejše učne pripomočke, so prispevali velik delež k hitrejši izmenjavi pozitivnih izkušenj in k novim pobudam za boljši pouk v slovenskih šolah.

Tudi tebi lahko narišem masko ...

Nova učila

VAJE Z MNOŽICAMI II. za pouk moderne osnovnošolske matematike v 1. razredu; izdelovalec: Verlag Otto Heinevetter, Hamburg; predlagatelj: TOBAK, Ljubljana

Rabi za individualno vajo učencev. Sestoji se iz 49 ploščic, na katerih so narisani matematični znaki. Osnov, na katere polagamo ploščice, je deset:

1. Enakost množic z dvema elementoma
2. Enakost množic z dvema elementoma v različni legi
3. Presek dveh množic z dvema ali tremi elementi
4. Odvzemanje enega elementa od množice treh elementov
5. Odvzemanje dveh elementov
6. Enakost množic s tremi elementi
7. Enakost množic s tremi elementi v različnem vrstnem redu
8. Unija dveh množic, ki nimata enakih elementov
9. Unija dveh množic, ki imata skupne elemente
10. Razlika dveh množic - odvzemanje enega, dveh ali treh elementov od množice treh ali štirih elementov

Vse navedene operacije in relacije med množicami ustrezajo programu našega 1. razreda, razen števil 9.

Menimo, da je to zelo dobro sredstvo za individualizacijo pouka ter zlasti primerno za delo sposobnejših učencev. Za vsak oddelek priporočamo 4 do 5 izvodov. (Recenzenti: Zdenka Baša, Ana Tomič, Stanko Uršič, pedagoški svetovalci pri zavodu za šolstvo SRS.)

SPIELCOMPUTER LOGIKUS (izdelovalec: Franckh'sche Verlagshandlung W. Keller, Stuttgart; predlagatelj: Investicijski biroji Trbovlje). Recenzijska skupina, ki so jo sestavljali

člani komisije za uvajanje pouka o računalništvu v srednjih šolah: dipl. inž. Iztok Lajovic, dipl. inž. Vladislav Rajkovič in prof. Branko Roblek, je potem, ko je učilo temeljito pregledala, menila, da je Spielcomputer Logikus izvrstno učilo za domačo rabo, saj daje kopico zanimivih realizacij logičnih situacij. Pri pouku računalništva rabi lahko le za ilustracijo osnovnih primerov algebre logike, pa še za to ni najbolj primeren. Glede na to je recenzijaska skupina menila, da je pripomoček uporaben za delo v krožkih in doma, če se učenci zanimajo za te probleme. Komisija je soglasala z mnenjem recenzijске skupine in pripomočka ne predlaga v potrditev.

DIDALENE - PLASTIČNI KOMPONIBILNI MATERIAL ZA PREDŠOLSKO VZGOJO (izdelovalec: Rico S. P. A., Florence, predlagatelj: TOBAK, Ljubljana). Glede na racionalno sestavo kompletov in plastičnost oz. prožnost materiala je učilo zelo primerno za predšolsko vzgojo oz. za delo v vzgojno-varstvenih zavodih ter tudi v nižjih razredih osnovne šole. Opomba: Nekatero osnovno šole in učitelji sprašujejo, ali je učilo - geometrijska zložljiva avtorice Marije Pihlerjeve (založnik DZS) odobreno. Republiški sekretar za prosveto in kulturo SRS je omenjeno učilo potrdil že leta 1967, in kot kaže zelo sedanje izkušnje, je učilo zelo primerno za osnovno šolo (za pouk matematike, fizike in kemije) ter tudi za predšolsko vzgojo.

V recenzijškem postopku so grafoskopske folije za pouk geografije (Sava F. in Dopisna delavska univerza) in biologije (Dopisna delavska univerza), radijske šolske ure - kasetni posnetki (založnik Mladinska knjiga) in 8 mm filmi za pouk moderne osnovnošolske matematike in biologije (DZS).

ZA PRAVILNO DRUŽABNO PLESNO VZGOJO

Z željo, da bi pri mladini in najmlajših zbudili zanimanje za pravilno družabno plesno vzgojo in lepo vedenje, jim nudil kulturno razvedrilo in zabavo, prijeta Zveza plesnih učiteljev Slovenije in Zavod Pionirski dom Ljubljana že vrsto let srečanja in tekmovanja na tem področju, ki so postala že tradicionalna.

Tako bo tudi letos: v soboto, 17. marca 1973 bo ob 16. uri v Festivalni dvorani v Ljubljani „MLADINSKA PLESNA PRIREDITEV“, združena s I. državnim prvenstvom osnovnih šol SFR Jugoslavije v družabnem plesu za leto 1973. Program prireditve bo zajel tudi propagandni prikaz športnega plesa.

Na ogled prireditve so vabljeni učenci vseh osnovnih šol občin mesta Ljubljane, predstavniki vseh republiških in mestnih družbeno-političnih organizacij in ustanov. Nekateri od teh bodo prispevale tudi nagrade. Prisrčno vabljeni!

UČENCI O UČNIH PREDMETIH V 1. IN 2. RAZREDU OSNOVNE ŠOLE

Vesel, žalosten, neopredeljen

Ob uvajanju novega učnega načrta za matematiko v osnovno šolo smo pričakovali, da se bodo spremenila stališča učencev do učnih predmetov. Predvidevali smo, da bo dobila matematika ugodnejši status v sklopu učnih predmetov. V ta namen smo sestavili posebno slikovno lestvico stališč do učnih predmetov. Na listi so bili narisani pri vsakem učnem predmetu trije obrazi z naslednjimi čustvenimi izrazi: A - vesel, B - žalosten, C - neopredeljen. Ob tem smo predvidevali, da se bodo učenci identificirali z obrazi in čustvenimi izrazi in tako pokazali svoj čustveni odnos do predmeta. V tem smislu smo jim postavili tudi vprašanja. Tako so učenci obkrožili črko obraza, ki kaže njihovo počutje, ko imajo npr. slovenski jezik, spoznavanje narave in družbe, matematiko, telesno vzgojo, likovni in glasbeni pouk.

1971/72 in rezultati v šolskem letu 1972/73 pri učencih drugega razreda, torej primerjavo med učenci, ki so se učili matematiko po starem in novem učnem načrtu.

ANA TOMIČ

SLOVENSKI JEZIK	A	B	C
SPOZNAVANJE NARAVE IN DRUŽBE	A	B	C
MATEMATIKO	A	B	C
TELESNO VZGOJO	A	B	C
LIKOVNI POUK	A	B	C
GLASBENI POUK	A	B	C

Stališča učencev do učnih predmetov smo preizkusili v 1. in 2. razredu. Tako je vzorec za 1. razred obsegal 1256 učencev, vzorec učencev 2. razreda pa 1267 učencev.

Pri tem nas je zanimalo, kakšno mesto zavzemajo posamezni učni predmeti glede na priljubljenost v prvem in kakšno v drugem razredu.

Rezultati so pokazali, da so učni predmeti po priljubljenosti razvrščeni v prvem in drugem razredu podobno pri skupini mestnih učencev in učencev iz kombiniranih oddelkov.

V skupini učencev iz primestnih šol in učencev iz podeželskih šol pa obstajajo pomembni razločki v priljubljenosti predmetov. Glejmo si, kakšno mesto ima v prvem in kakšno mesto ima matematika v drugem razredu.

Po priljubljenosti ima ta predmet v prvem razredu ugodnejšo pozicijo kot v drugem razredu, saj je v dveh skupinah na tretjem mestu in v dveh skupinah na predzadnjem - petem mestu. V drugem razredu je v treh skupinah na zadnjem in v eni skupini na predzadnjem mestu.

Zanimivo pa je, da je spoznavanje narave in družbe v prvem razredu v vseh štirih skupinah na zadnjem - šestem mestu. Ob tem omenim še to, da smo ta del spremljave le delno opravili, ker bomo dokončno sliko dobili šele, ko bo novi učni program uveden v višjih razredih. Nimamo še informacij, o tem, kakšna je bila lestvica stopenj med učnimi predmeti v 1. razredu v preteklih letih, da bi lahko ocenili, ali je matematika v prvem razredu sedaj bolj priljubljena. Samo za orientacijo smo napravili primerjavo učnih predmetov v drugem razredu. Podrobnejše informacije o priljubljenosti matematike ter o njenem mestu med predmeti bomo dobili v letošnjem šolskem letu s primerjavo stopenj med rezultati v šolskem letu

ČIM BOLJE SE BOMO POZNALI

... Vedno, vedno do človeka

Stara graščina pri Smedniku, nedaleč od Ljubljane, že dolgo let ni več za rabo. Vzgojni dom, ki se imenuje po Franu Milčinskem, je pod njenim krovom našel svoje prostore.

Hodnike, stare že sto in več let, pomlajujejo številne diplome in priznanja, ki so jih dobili učenci vzgojnega doma na številnih športnih tekmovanjih in na razstavah, kar slehernega obiskovalca zavoda že ob bežnem obisku opozori, da je delo mladih gojencev zunaj obveznih šolskih ur močno poudarjeno in tudi uspešno.

Dramski, literarni, lutkovni, foto, naravoslovni, športni, tehnični in likovni krožki, ki jih vodijo učitelji Ravnikar, Zupan, Podpečan, Barbo, Koblar, Petrovič, Pajk in drugi, so vedno dobro obiskani. Tudi knjižnica je vedno polna obiskovalcev, poleg tega pa mladi gojenci doma pripravijo vsako leto po eno številko njihovega literarnega glasila, ki se imenuje „PRVI KORAKI“.

Vsa prizadevanja vzgojiteljev in predavateljev vodijo te mlade ljudi, gojence doma, iz dneva v dan iz leta v leto po včasih strmih in neprehodnih stezah do človeka, od katerega se je mladi in nemirni duh gojencev nekoč preveč oddaljil.

Fran Miličinski-Jezek, sin pisatelja, po katerem se imenuje ta dom, je ob priložnostnem obisku gojencev napisal posvetilo, ki še danes visi na steni v spomin na prijetno srečanje z gojenci, mladim pa je že več let koristno napotilo za življenje, s katerim se bodo srečali potem, ko bodo zapustili debele zidove starega gradu. Takole je Jezek zapisal:

CESTE, CESTE, KAM VSE-GRESTE?!
KO PA SE TI POT IZTEKA,
VIDIŠ, V ISTO SMER DRŽE:
VEDNO, VEDNO DO
ČLOVEKA!!!

T. URBAS

Za tehnični pouk oziroma tovrstni krožek se najraje odločajo fantje. Vztrajnost in prizadevanja rodijo bogate sadove, saj se mnogi izmed njih že kmalu lotijo zahtevnih in zamotanih tehničnih opravil

TEMELJNA IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST V RADOVLJICI

Pomembno delo kadrovske komisije

Na območju temeljne izobraževalne skupnosti v Radovljici obiskuje pouk v tem šolskem letu v vseh šestih matičnih šolah in njihovih podružnicah 3307 učencev, ki so zbrani v 139 oddelkih. V zadnjih štirih letih so bile zgrajene štiri nove osnovne šole. Res je, da sta popolnoma novi šoli le na Bledu in v Radovljici, vendar lahko temeljito preurejeni osnovni šoli v Lipnici in Lescah tudi štejemo k novim šolam. Popolnoma nova osnovna šola v Bohinjski Bistrici bo verjetno še letos sprejela v razrede prve učence.

Spričo dejstev, da skoraj sleherno leto zapusti vrsta učiteljev svoj poklic, zaradi upokojitve ali drugih razlogov, je kadrovska komisija pri temeljni izobraževalni skupnosti tista, ki ji je zaupana težka in odgovorna naloga. Poleg tega, da uspešno bdi nad kadrovske zasedbe delovnih mest v sleherni šoli, mora skrbeti tudi za dodatno izobraževanje sedanjih kadrov, kot to zahtevajo zakonski predpisi.

„Poleg tega,“ nadaljuje tajnik temeljne izobraževalne skupnosti v Radovljici JANEZ MARINČEK, „naša komisija izbira kader med mladimi, ki naj bi v prihodnjih nekaj letih zamenjal ljudi, ki bodo odšli v pokoj. Tako naj bi zapolnili vrzeli in preprečili težave, s katerimi se skoraj vedno srečujemo, ko odpiramo prosta delovna mesta.“

Poklicna svetovalna služba na šolah v marsičem pripomore k boljši izbiri kadra. Tudi načrt kadrovskega potreb ima komisija že izdelan za nekaj let naprej, medtem ko imamo že za deset let izračunano, koliko zaposlenih bomo potrebovali v vzgojno-varstvenih zavodih.

„Tako kot kadrovska komisija čaka tudi nas pri temeljni izobraževalni skupnosti v Radovljici še veliko dela,“ nadaljuje JANEZ MARINČEK, „saj moramo rešiti tudi težave s ka-

RAZVANJE

Na zboru v šoli

Na nedavnem zboru volivcev v Razvanju so veliko razpravljali o sedanji osnovni šoli in o možnostih preureditve, kajti sedanja šola je skoraj že povsem odsluzila. Obnova šole bi po sedanjih izračunih stala okoli 700.000 din, od katerih bi 500.000 din dobili s samopriskevkom, vasčani pa so poleg samopriskevka pripravljani prispevati še 60.000 din. Če pa bi se našel še kdo in prispeval še 150.000 din, bi na sedanjem podstrešju šole uredili še večjo sobo za otroško varstvo.

—tu—

MORDA ŠE NISTE VEDELI...

- da štipendira skad za štipendiranje pri temeljni izobraževalni skupnosti v Radovljici 150 dijakov in študentov;
- da se je 75 štipendistov odločilo za prosvetno in vzgojiteljsko stroko;
- da prejme poleg štipendije 18 dijakov in študentov še študentska pomoč, šest pa študijsko pomoč;
- da je mesečna štipendija od 350 din na srednjih, do 600 din na višjih in visokih šolah;
- da je mesečno študijsko posojilo od 400 do 600 din in študentska pomoč od 300 do 400 din;
- da je sklad za štipendiranje pri temeljni izobraževalni skupnosti v Radovljici namenil oziroma porabil za štipendiranje, študentsko pomoč in študijska posojila v letu 1972 kar 287.000 din;
- da so za letošnje leto namenili kar 45 odstotkov več denarja te namene kot lani;
- da se je v letu 1967 skupščina občine v Radovljici odločila da med občani izvede referendum o krajevnem samopriskevku;
- da je referendum uspel z veliko večino glasov;
- da so denar, zbran s krajevnim samopriskevkom, namenili uresničitev programa razvoja osnovnih šol, ki je predvidel gradnjo treh novih šol, in sicer na Bledu, v Radovljici in Bohinjski Bistrici;
- da so prag nove šole na Bledu prvič prestopili učenci na začetku letošnjega šolskega leta;
- da ima šolska zgradba dva trakta;
- da je v prvem traktu 22 učilnic s potrebnimi kabineti;
- da je del zgradbe tudi podkleten; v njem so učilnice za tehnični pouk;
- da je drugi trakt športni del stavbe, h kateremu sodijo veliki in mala telovadnica, plavalni bazen, prostori za osebno higieno in upravni prostori šole;
- da je za ta del šole zmanjkalo denarja predvsem zaradi pomanjkanja materiala in storitev;
- da obiskuje posebno osnovno šolo, ki je internega značaja, deluje pri vzgojnem zavodu v Kamni gorici, tudi 20 učencev radovljiške občine;
- da prispeva temeljna izobraževalna skupnost v Radovljici vsakega učenca po 8.500 din, kar znaša skupaj s 15-odstotnim prispevkom republiške izobraževalne skupnosti vsako leto 290.000 din;
- da prejema poleg toplega obroka na šolah še okoli 380 otrok tudi kosila in da je med njimi okoli 80 takih, ki prejema nekoli cenejša (regresirana) ali pa brezplačna kosila zaradi šibkih socialnih razmer v družini;
- da so se ob pričetku letošnjega šolskega leta preselili v novo šolo tudi učenci iz Radovljice;
- da je temeljna izobraževalna skupnost v Radovljici s svojimi denarjem kupila za obe novi šoli na Bledu in v Radovljici potrebno opremo v vrednosti 1.600.000 din in
- da finančni načrt temeljne izobraževalne skupnosti v Radovljici, vsaj za letošnje leto, ne predvideva financiranja razširjenih dejavnosti, razen seveda tistih oblik varstva, ki rešujejo socialne razlike šolskih in predšolskih otrok.

DRAVOGRAD

Še letos telovadnica

Predvidevajo, da bodo še letos zgradili telovadnico, ki bo spadala k novi dravogradske osnovni šoli. Investitor telovadnice, ki bo montažnega tipa, je

temeljna izobraževalna skupnost, denar pa bodo prispevali občani s samopriskevkom, lovne organizacije in občinska skupščina.

TONE URBAS

LENDAVA

Izobraževanje učiteljev

V sodelovanju z zavodom za šolstvo SRS, organizacijami enoto v Murški Soboti in občinsko konferenco ZKS v Lendavi, je tamkajšnja delavska univerza pripravila seminar, na katerem so obravnavali poleg aktualnih vprašanj razvoja družbeno-političnega sistema in vloge ZKS v marksistično filozofijo in njegovo idejnost v vzgojno izobraževalnem procesu ter samoupravnih in v vzgojno izobraževalnih vodih in v učno vzgojnem procesu.

Seminar je bil namenjen prosvetnim delavcem s tega območja. Obisk je bil zadovoljiv po mnenju udeležencev pa je bil koristen; želeli so da bi se v prihodnosti obliko izobraževalni nadaljevati tudi v prihodnje. Podoben tridnevni seminar za prosvetne delavce so pripravili tudi v Ljutomeru, udeleženci pa se ga je več kot 200 prosvetnih delavcev iz ljutomerske občine.

Bine med blejskimi osnovnošolci

Od 27. februarja do 4. marca letos je bilo na Zatrniku pri Bledu državno prvenstvo novinarjev v smučanju. Bine Rogelj (na sliki) in Andrej Novak sta kljub utrudljivemu tekmovanju in številnim drugim obveznostim našla toliko prostega časa, da sta se odzvala povabilu blejskih osnovnošolcev. V kratkem, toda prijetnem kramljanju z mladimi osnovnošolci sta naša znana karikaturlista segla tudi po svinčniku in narisala nekaj posrečenih karikatur.

Kako obdržati štipendiste

V občini Krško so doslej sicer posvetili precej pozornosti štipendiranju dijakov in študentov za potrebe domače industrije in drugih služb, vendar imajo s štipendiranjem slabe izkušnje (če namenoma prezremo nekaj izjem). Namreč, v zadnjih nekaj letih so v občini štipendirali vrsto študentov, ki pa so po končanem študiju vrnilli štipendijo in se zaposlili drugje. Bojazen, da bi v občini že v nekaj letih ostali brez mladih strokovnjakov, so pred dnevi sklenili, da bodo v občini še letos ustanovili štipendijski sklad. Upajo, da bodo tako dobili strokovnjake, predvsem za tiste poklice, za katere delovne organizacije ne kažejo posebnega zanimanja in zanje tudi ne podeljujejo štipendij.

Sklad naj bi štipendiral predvsem nadarjene dijake in študente iz socialno šibkih družin. Denar vanj bo pritekalo delno iz občinskega proračuna, največ

pa naj bi prispevale delovne organizacije, s katerimi bo tudi sklad sklenil samoupravni dogovor.

Trenutno v Krškem niti ne vedo, kolikšen naj bi bil prispevek delovnih organizacij v sklad, kajti program še ni natančno izdelan; v sklad za štipendiranje želijo pritegniti sleherno delovno organizacijo v občini, seveda tudi tiste, ki že štipendirajo dijake in študente za svoje potrebe.

V Krškem menijo, da bodo zastavljeno delo uresničili že do letošnjega poletja in da bodo že v prihodnjem šolskem letu razpisali prve štipendije. Koliko bo teh štipendij in kolikšna bo višina, bo odvisno od denarja, ki ga bodo prispevale delovne organizacije, vendar bo sklad že po sedanjih približnih ocenah lahko štipendiral od 30 do 40 dijakov in študentov.

—tu—

TEM BOLJE BOMO DELALI

RADIO IN ŠOLA

DOBRO JUTRO, OTROCI!

S tem pravom se vsako jutro ob 7.05 začne prva oddaja našega radijskega programa, ki je namenjena otrokom. Namenjena je predvsem tistim otrokom, ki se pravkar odpravljajo v šolo. Tisti, ki imajo pouk popoldne, takrat najbrž še spijo. In kaj skušamo povedati v teh treh minutah, ki so namenjene za oddajo Dobro jutro, otroci? Vsak dan lahko slišite drugo zgodbo in vsak dan v tednu na drugo temo.

V ponedeljek je na vrsti nekaj o prometu. Navadno je to kakšen dogodek, ki se je primeril otrokom na poti v šolo, na izletu ali kje drugje. Hkrati naj bi bil to tudi nasvet in opozorilo otrokom, na kaj morajo še posebej paziti na cesti. Seveda pa morajo to sami razbrati iz zgodbe. Včasih uvrstimo v spored tudi kako zanimivost — iz zgodovine avtomobilizma na primer. Sicer pa so za zanimivosti rezervirane torkove tri minute. To so prav zares zanimivosti z vseh vetrov: zanimivosti iz vsakdanjega življenja, pa iz zgodovine, zemljepisa ... kdo bi mogel vse naštet. Tako ste na pustni torek lahko slišali kdaj in kje so scvrli prve krofe, kaj boste lahko slišali ta teden, vam pa ne izdam: Spomladi bodo tem oddajam radi prisluhnili tisti, ki imajo radi naravo, živali in rože, poleti bomo več govorili o morju, ladjah, školjkah in podobnem. Na naslov Mladinskega uredništva prihaja tudi mnogo pisem. Otroci iz vse Slovenije nam pišejo o sebi, svojih prijateljih, o zanimivih prijetljajih v šoli in doma. Mnoga izmed teh pisem objavimo v Pionirskem tedniku, vendar za vsa ni prostora. Toda tudi ostala so napisana tako pristočno, da bi jih bilo škoda za-

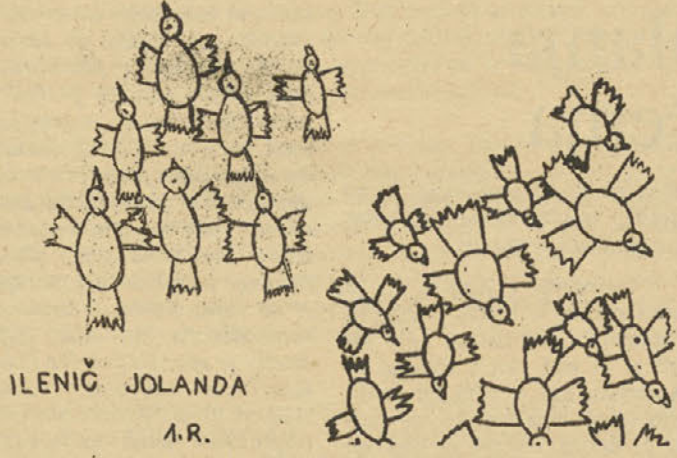
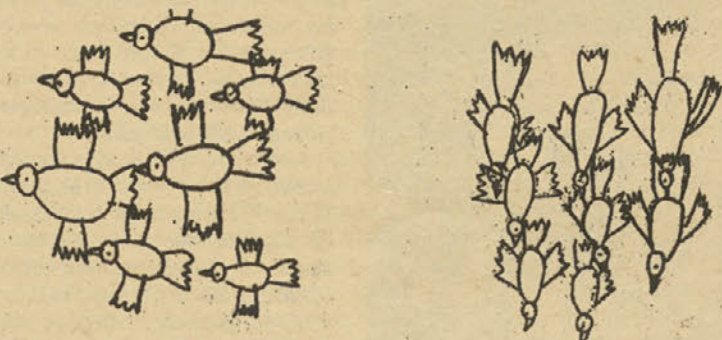
vreči. Tako dobi vsak teden eno prostor v naši jutranji oddaji. Četrtkovo „Dobro jutro, otroci!“ pa je namenjeno „otrokovemu delu, igram in skrbem“. No, pod tem naslovom je zajeto vse, kar otroka razveseljuje ali pa ga prizadene, njegov odnos do sošolcev, staršev itd. Seveda spregovorimo o tem v prijetni zgodbi, o kateri pa navadno razmišljamo še potem, ko izzveni avizo.

Ker dobro vemo, da imajo mladi poslušalci radi tudi leposlovna dela, uvrščamo ob petkih v spored kratke zgodbe naših in kajpada tudi tujih mladinskih pisateljev. Seveda so skoraj vedno vedre, če ne že kar hudomušne, tako da so lep uvod v nov dan!

In že je tu sobota! To je za večino šolarjev že prost dan, zato jih najbrž tudi manj, kakor ostale dni prisluzne naši oddaji. To pa je zares škoda. V soboto namreč skušamo otroke razvedriti z igrico. Igralec Mladinskega gledališča Brane Ivanc — v naši oddaji kar stric Brane — s pomočjo skupine otrok vsak teden predstavi novo igrico. Takšno veselo, ki se jo potem čez dan lahko igrate skupaj s svojimi prijatelji. Seveda pa je zato treba zjutraj pošteno napeti ušesa.

Zato za zaspance ta oddaja ni. V nedeljo nas pa res nihče ne priganja, da bi vstali že ob sedmih, zato tega dne tudi oddaje Dobro jutro, otroci! ni na sporedu.

No, pa ne bomo naših oddaj samo opisovali, je najbolje, da kar preberete drobno zanimivo iz živalskega sveta. Na sporedu bo sicer šele aprila, pa ji boste takrat lahko še prisluhnili.

I LENIČ JOLANDA
A. R.
Ptice se vračajo — Ilenič Jolanda, I. r. osn. šole Jože Krajc, Rakek

SIMPATIJA DO NILSKEGA KONJA

Mnogim ljudem se včasih porajajo nenavadne ideje, ali kot rečemo, si nekaj zapišijo v glavo. Meni, na primer, je vseh žival, ki se večini ljudi zdi grda in zavajena. In veste, katere žival je to? — Nilski konj.

Simpatija do nilskega konja izvira iz nekega francoskega filma, kjer sem videla, kako je neko mlado dekle slednjič dobila v dar od svojega stanovitnega občudovalca majhnega nilskega konja. Njeno veliko darilo pa ji je občudovalec poslal iz helikopterja s padalom na zemljo. Pa sem si mislila, da

mora biti res čudovito dobiti v dar nilskega konja.

Ni res, da je to grd zavajen stvar. Morali bi samo videti, kako lepo so negovani nilski konji v berlinskem živalskem vrtu, skoraj rožnato-sivi so. Celo družino imajo v živalskem vrtu. Veliki so, lenobni. Požirali in prežvekovali so ogromne količine sene, ki so izginjale v njihova nenasitna žrela, medtem ko je mladič mirno spal v kotu. Kar tri četrte ure sem slonela ob ograji ter jih navdušeno opazovala.

Pred kratkim pa sem videla v

televiziji film o nilskih konjih. Nadvse zabavno se mi je zdelo, kako živahno so stopicljali po hrupavih hrbitih nilskih konj ptiči in jih „manikirali“. Videla

sem, da so prav miroljubni vegetarijanci, ki lenobno mulijo travo ob bregovih rek, ali pa se v vročih dnevih namakajo v njihovih hladnih valovih. Zelo zanimivo pa je bilo to, da so se celo med spanjem dvignili avtomatično na površino rek po zrak, mirno, z zaprtimi očmi.

Nikar ne bodite po nepotrebem kritični in neprijazni do nilskih konj.

LAHKO NOČ, OTROCI!

Dober večer, otroci! se že pet let in šestega pol vsak večer oglašam iz radijskega sprejemnika. Po pozdravu dve, tri prijazne besede dnevu, ki pravkar mineva, ali otrokom, ki bodo vsak čas šli spat, potem pa drobna pravljica, pripovedka, povestica ali čisto navadna zgodbica. In seveda še prijazno slovo z voščilom za mirno noč in lepe sanje ....

In lahko noč!

Doslej je šlo skozi radijske valove okrog 1200 različnih tekstov. Skoraj ni dežele na svetu, da bi iz njene pripovedne zakladnice ne bili izbrali teksta, ki je primeren, razumljiv in lep tudi za naša ušesa. Nekatere so pripovedovali nekoč preprosti ljudski pripovedniki, druge so napisali pisatelji, umetniki pripovedovane besede. Domači in tuji, slavni in komaj znani ali celo neznani. Če bi hoteli vse naštet, bi bilo na seznamu 500 ali še več imen. Kakor so različni avtorji, so različni tudi teksti. Včasih izzveni drobna pripoved kot pesem v prozi, včasih postane pesem — pravljica.

Nizati pripovedi dan za dnem skozi vse leto pomagajo: koledar in prazniki, letni časi in otroško življenje v tem sončnem krogu.

Danes tako, jutri drugače, samo da lepa beseda in prijazna misel končata otroški dan. Odrasli, ki so oddajo kdaj sli-

šali, vedo povedati, da so jo celo poslušali, da pa zgodbica, pravljica, povestica ali kar je že bilo, ni bilo nič posebnega, da je šlo nekako mimo ušes. In najbrž je kar prav tako. Večerna pripoved nima namena otroka poučevati, vzgajati ali kakor koli obremenjevati. Po vsem svetu hodimo v teh večernih minutah, po dolgem in počez in med potjo ne doživljamo nobene duševnega pretresa, nič presenetljivega se ne zgodi, sploh nič takega, kar nam bi ostalo v spominu in ne bi smeli pozabiti. Morda je včeraj ali bo jutri padlo v ušesa samo kako drobno zrnce nečesa lepega, poštenega, junaškega, da se v očeh zabliska občudovanje, drobna želja, da bi bil tudi sam tak, da bi nam bilo lepo in prijetno. In ob taki misli je lahko zapreti oči in zaspati.

Ker gre samo za to, ne obremenjujemo otrok, ki poslušajo, s podatki o avtorjih ali virih del, ki so na sporedu. Celotno pripovedovalec ni imenovan v oddaji, čeprav so pripovedovalci edini, ki so v zadnjih dveh letih prišli iz anonimnosti: njihova imena so vsak mesec objavljena v radijski prilogi Dela. Kajti važno je: Tale stric in tale teta sta lepo pripovedovala, prijetno in lepo ju je bilo poslušati. Prijazno sta nam skrajšala večerne minute in nas pripravila do spanja in lepih sanj.

To je vse in prav je, da ni več.

PIŠE: SILVO TERŠEK

Življenje teče — neznanke ostajajo

„Najprej sem hotela na zobotehniško šolo; potem je prišla kolegica in me pregovorila.“

Nikoli ne veš, kdaj se daš komu v zobe! Pripovedujejo ti o perspektivi, o računalniški bodočnosti, o potrebi po delovnih mestih učiteljev matematike.

„Navsezadnje sta matematika in fizika nekaj bolj resnega...!“ Uporabljava manj izrazne besede. Morda je temu kriva čistilka, ki se je spet zadržala na položnem parketu. „Saj ne bo več dolgo...“

„Saj ne bo več dolgo...“ Zdi se mi, da jo razumem (čistilko). Je ena izmed tistih, ki skrbijo za čistočo šole, v kateri si nabira znanja 1300 učencev. Pri delu ima brez dvoma svoj sistem.

„Po končani pedagoški akademiji sem začela poučevati v Dorenberku. Začetnik največkrat vidi v učencu nekaj zelo površinskega. Praksa pa pomeni kopičenje novih, bogatejših metod pri poučevanju. Spominjam se, da mi učiteljica sploh ni smodelala fizikalnih poizkusov.“

Seveda, tudi pojem moderne pouka se z leti spreminja. Matematika postaja vse bolj uporaben predmet v šoli. Živimo vendar v dobi računalnikov. Matematični krožki imajo več kot zadovoljive rezultate dela. Žal je vključenih v te oblike dela zelo malo učencev (32%). Povem pa lahko, da le-ti tekmujejo s svojim znanjem na najrazličnejših tekmovanjih in to zelo uspešno. Vendar so učenci že sicer zelo obremenjeni s šolskim delom.

Učiteljevo poslanstvo pride najbolj do veljave pri obravnavi učencev, ki slabše dojemajo učno snov. Veliko govorimo o

nujnosti uvedbe individualizacije pouka. V razredih pa je preveliko število učencev. Zaradi prenatrpanosti učnega programa je celo težko poiskati čas za dopolnilni pouk, da ne omenjam prostorov, ki so do skrajnosti izrabljeni. Torej nam še vedno ostane to, da slabšega učenca pogosteje sprašujemo, mu dajemo lažje naloge, bolj zasledujemo njegovo domače delo, ga pogosteje pohvalimo ...

Samo verbalna in napisovalna metoda je pri pouku matematike zelo utrudljiva. Velika sprostitev in obogatitev pouka je skupinski pouk, ki zagotavlja večji delovni uspeh. Pri takem delu se prepletata sposobnost učenca za samostojno in kolektivno delo. Seveda pa uporabljamo pri pouku tudi responder in grafoskop. Učenci in učitelji smo navdušeni nad kakršnimi koli spremembami pri delu v razredu ali v kabinetu.

Dve leti bo minilo, odkar poučuje učiteljica Marica pouk matematike v kabinetu. Prvo leto je bilo nekoliko zmede — večno preseljevanje. Naslednje leto so se pokazali prvi uspehi kabinetnega pouka.

Število negativnih ocen pri obeh predmetih se je znižalo. Toda lani je bila poprečna ocena iz matematike še vedno samo 2,5. Zdi se, da učenci, ki laže dojemajo učno snov, živijo po liniji najmanjšega napora. Učitelji se morajo pač več ukvarjati s slabšo večino. To pa pomeni, da tudi zmerna prizadevnost boljših učencev znižuje odstotek delovnih uspehov.

Čistilka je pozabila na naju. Klepečeva skoraj pol ure. Tudi o tem govoriva, da mora človek

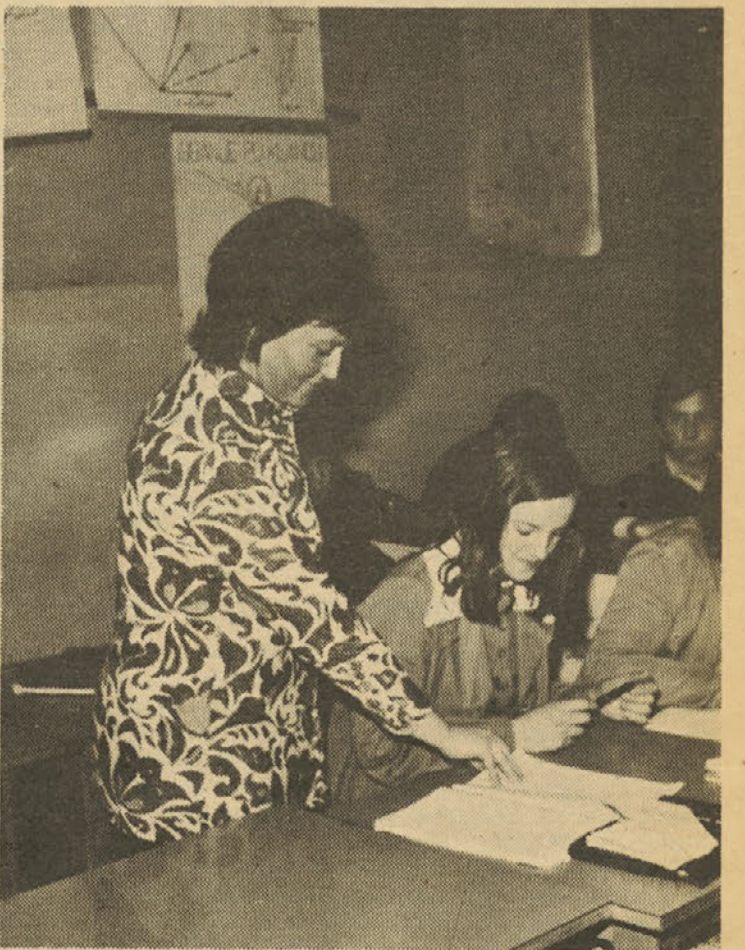
včasih zakričati, a še večkrat potlačiti jezo. Kritičnost in pravičnost sta pri učitelju na moč izpostavljeni vrline. Kljub vsemu še vedno pravijo: „Na piki ga ima!“

„Modernizacija pouka je naredila dolge korake. Skoraj za vsako obravnavano učno snov lahko naredimo z učenci v kabinetu poizkus. Zelo pomembno je, da je učitelj pri tem samo mentor, da pridejo učenci sami do sklepa. Oh, to pa so vendar tako stare in preizkušene metode, da bi jih sedaj niti omenjati ne smela.“

Seveda je pri našem delu zelo pomembno predznanje učencev. Moderna matematika...? Rezultati tega prizadevanja bodo znani šele v prihodnjem času. Na vsak način bodo prišli v višje razrede miselno bolj pripravljeni učenci. To lahko ugotovimo pri hospitacijah v prvem razredu. Logično mišljenje je prvi pogoj razumevanja matematike. Nevarno pa bi bilo, da bi šlo tako učenje v neko skrajnost. Mehanično znanje bo večno potrebno. Slišala sem, da nekateri ljudje, ki so zaposleni pri računalnikih, ne znajo izračunati površine neke njive brez logaritmov, da ne obvladajo osnovnih računskih operacij...?

Trema se lahko pojavi prej ali ob koncu. Še sreča, da ji ni bilo potrebno pripovedovati zgodbe, čeprav bi tudi o svoji mladosti imela kaj povedati.

„Prej bi se morala pripraviti na razgovor, da bi laže in bolj strokovno govorila. No, to vam že lahko povem, da mi ostane zelo malo časa, za prebiranje literature iz svojega strokovnega področja. Sem in tja prelistam

Marica Abrahamsberg, predmetna učiteljica na osnovni šoli Milojke Štrukelj v Novi Gorici. Foto: Silvo Teršek

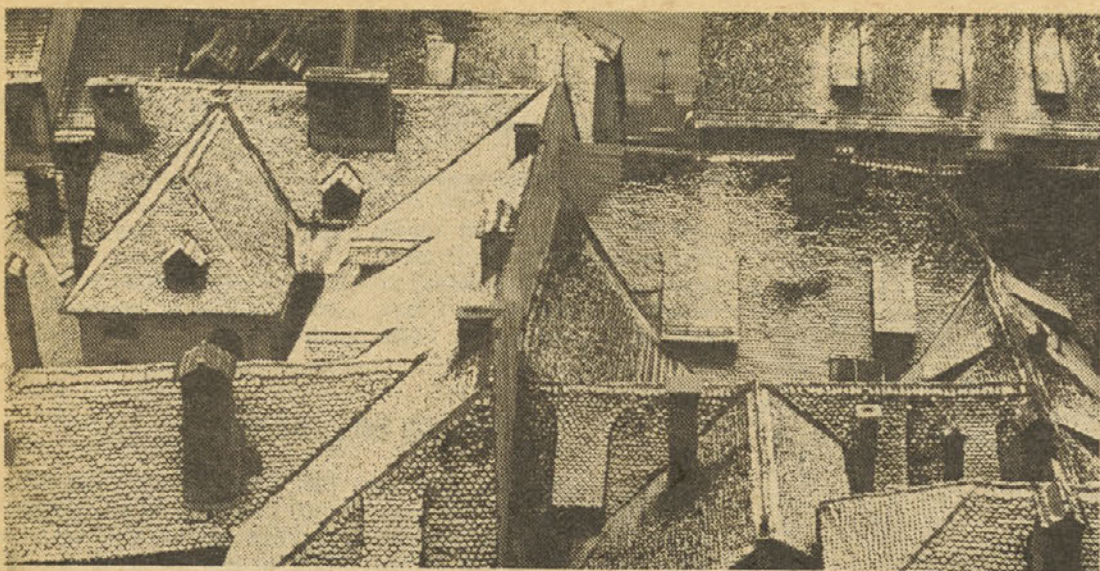
„Matematični obzornik“, še več pa se ukvarjam z nalogami, ki jih uporabljam pri pouku matematike in fizike. Seveda bi se lahko pogovarjala o tistem delu prosvete, kjer nas močno čevlji žuli. Pri nas predmetni učitelji nismo zadovoljni s samoupravnim sporazumom. Zdi se nam, da bi morali biti bolj stimulirani. O prezaposlenosti pedagoških delavcev pa sploh ni vredno govoriti!“

Morda bo imela učiteljica Marica kljub vsemu toliko časa, da bo tokrat odprla Prosvetnega

delavca. Vidim jo; nagrbčena je čelo in deklško sveža koža na obrazu bo spominjala na vipavske češnje. In zakaj bi jo ujezil? Malokdaj seže po tem časopisu in oba sva prepričana, da je v tem pogledu samo podobna mnogim slovenskim učiteljem.

Hmm... razmišljajmo raje, v kakšno smer se bo razvil pouk matematike v osnovni šoli. Nekateri menijo, da pripravljajo šole za novo matematiko učence samo za delo s stroji — roboti. Upajmo, da to ne bo res!

Dobre stare strehe našega mesta... Foto: Rajko Ranfl

Od obveznega šolanja do obveznega učenja

Zavod za šolstvo SRS je — v sestavi strokovnega izpopolnjevanja pedagoških delavcev — skupaj z Zvezo delavskih univerz in Andragoškim društvom Slovenije, pripravil predavanje o aktualni in zanimivi temi: **PRIHODNOST IZOBRAŽEVANJA — EKSPANZIJA UČENJA KOT DIDAKTIČNI IN ANDRAGOŠKI PROBLEM**. Predavanja dr. Borivoja Samolovčeva so se udeležili pedagoški delavci iz vse Slovenije 7. marca v domu sindikatov. Zajelo je širok pogled na izobraževanje v tujini in pri nas in bilo obogateno z nešteti podatki, ilustracijami in primerjavami. Žal, da je bilo premalo časa za bolj poglobljeno razpravo, ki jo je zahtevalo izčrpno in zgoščeno predavanje.

Moto predavanja bi lahko opisali z besedami: od obveznega šolanja do obveznega učenja.

To, kar imenujemo „prihodnost izobraževanja“, postaja v razvitih deželah stvarnost. Ekspanzija učenja, torej njegovo širjenje, osvajanje vse večjega prostora, je nujno vezana na permanentno izobraževanje. Kot je znano, je celotna družba uklenjena med naglo rast, bolj — eksplozijo znanja — in med krizo obstoječih sistemov (ekonomske, socialne, kulturne razmere itd.). Tehnološka revolucija in izobraževanje v družbi, ki spreminja svoj obraz, pospešujeta uporabo novega znanja in razvoj gospodarstva. Te družbene potrebe zadenejo vedno znova na krizo izobraževalnega sistema.

„Naš sistem je sklerotičen,“ je dejal dr. Samolovčev — in če ga želimo ozdraviti, moramo spremeniti naš način mišljenja; biti moramo bolj dinamični.“ V svojem predavanju je orisal različne vidike, stanja in načine izobraževanja v Ameriki, Rusiji, Angliji in Nemčiji.

V razvitih deželah vidijo reši-

tev krize izobraževanja v reformi komunikacije in to prek:

— situacijske individualizacije, kar bi pomenilo situacijsko oblikovanje skupin od osnovne šole do fakultete (z upoštevanjem različne razvitosti skupin in nove tipologije strokovnjakov) in

— multimedijskega pristopa komunikacije (švedski vzorec), ki pomeni nov (ne klasični) pristop na vsakem področju. Ta zajema:

— osnovno knjigo — vodnik skozi področje, dopisni študij (spremljevalna besedila radijskih oddaj, programirane in polprogramirane sekvence), tedenske sistematične televizijske in radijske oddaje ter seminarje, kombinirane z drugimi mediji.

V tujini izhajajo iz predpostavke, da je prvenstvena povratna informacija: interakcija subjekta in tehnike, živa in najmočnejša vez pa ostaja tutor-konzultant, ki ga ima vsaka situacijska skupina. Vsi poizkusi v svetu so izšli iz skupne težnje — objektivizirati širjenje učenja. To ni mogoče, če ne presežemo klasičnega pouka, torej brez multimedijskega pristopa. Sedaj

so v svetu tri institucije, ki so uvedle multimedijski pristop komunikacije, in sicer:

— univerza v Angliji, ki je pred štirimi leti prva uvedla in zagovarjala ta pristop. Zelo hitro si je utrl pot v Evropo in Ameriko, ker je prekinil tradicijo klasičnega študija, pa tudi zato, ker je cenejši in dostopnejši vsakemu zaposlenemu človeku,

— univerza v Zahodni Nemčiji in — multimedijski center na Švedskem. Zvedeli smo, da so tudi pri nas pričeli s tovrstnimi poizkusi, ki so se doslej dobro obnesli. Pri Inštitutu za politični študij v Beogradu so uvedli multimedijski pristop komunikacije za politično izobraževanje mladih. Za vzorec uporabljajo švedski model, ki temelji na ameriških izkušnjah. Obstaja pa tudi projekt za multimedijski center v Novem Sadu, ki naj bi bil samostojna institucija.

„Vse, kar je novo, izzove odpor. Končno, vse je odvisno od nas samih. Prepričan sem, da bomo uspeli. Morda nam bo za to potrebno več časa. Najteže nam bo ustvariti ugodna tla za sodobno izobraževanje. Resno in kritično se moramo lotiti teamskega dela in temeljitih razprav. Jasno je, da ne smemo prezreti prilaganja vsega novega našim razmeram in pri tem pozabljati na človeka. Ne smemo samo izobraževati, temveč tudi humanizirati,“ je končal dr. Borivoj Samolovčev.

TEA DOMINKO

Umrli je Maks Kavčič

Nepopisno težko mi je pisati poslovnice besede najboljšemu prijatelju in sošolcu. Ne morem dojeti, da Maksa Kavčiča ni več in ne morem si misliti, da ga ne bo nikoli več med nas — njegove sošolce, ki smo ga že v šolskih klopek mariborskega učiteljskega in potem vse življenje spoštovali in občudovali.

Doma je bil iz Studencev, kjer je tudi hodil v šolo in težko živel. Pot njegovega vzpona je šla skozi mnogo postaj pomanjkanja, samoodpovedovanja, trpljenja, lakote in raznih težav. Vse to je premagal, njegovo najmočnejše orožje pa so bile: pogum, vedrost, odločnost in velika želja po ustvarjalnosti. Postal je mojster čopiča in barv ter velik ustvarjalec umetnin.

Med nas, dijake 4. razreda meščanske šole v Mariboru, je prišel Maks Kavčič že kot izučen ključavničar. In prav to je med nami zbudilo spoštovanje do njega, kajti prišel je človek z delovnimi in življenjskimi izkušnjami. Toda za vsem tem je bila težka prehojena pot, bilo je trpljenje in velika želja povzpeti se še višje; v sebi je čutil moč ustvarjalnosti in željo dati družbi še več. Učiteljske je bilo Kavčičeva naslednja in naša skupna šola. Vedno smo bili pripravljeni delati, ustvarjati in iskati nekaj novega. In v vsem tem je prednjačil prav Maks, ki nam je vlival vedno novih idej, nam kazal pot v življenje, umetnost in ustvarjalnost. V sebi je nosil veliko željo in stremljenje po ustvarjanju nečesa velikega, vrednega, hotel je ovekovečiti ljudi, njihovo življenje, naravo, ki jo je tako ljubil, skratka, hotel je upodabljati vse, kar ga je obkrožalo in kipelo iz njegove bogate notranjosti. Svoja velika hrepenenja je znal usmerjati v več smeri ustvarjalnosti. Nanašal je barve na platno, igral na harmoniko, pel s svojim lepim čistim tenorjem in na odru ustvarjal like, ki so bili odsev njegovega neizmernega občutka do te umetnosti.

In pri tem svojem velikem ustvarjalnem poletu je žel uspehe in neuspehe, končno pa dosegel svoj življenjski cilj in ideal: postal je človek, širok v pogledih, kritičen do lastne ustvarjalnosti, človek, ki ljubi sočloveka in mu skuša vedno pomagati. Človek, ki ni nikoli žalil, temveč vedno le razsodno dopovedoval ter imel za vsakogar odprte roke in srce.

Sel je v Zagreb na akademijo, postal slikar — pedagog in umetnik, postal je človek, ki je

izražal življenje, čustva in veselje na platnu. Postal je srečen, ker mu je uspelo življenje napraviti ustvarjalno. Po končani vojni, ki tudi njemu ni prizanesla, se je z novim poletom lotil dela. Poleg umetniškega ustvarjanja je vzgajal mladi rod in ga vodil v svet barv, kompozicij in umetnosti. To je bilo njegovo veliko pedagoško delo, delo, ki bo poleg ogromne zbirke umetniških slik, številnih gledaliških scen, odkritih fresk in restavriranih umetnin ostalo večer spomin na velikega učitelja in umetnika evropskega slovesa.

Toda narava je s svojimi posegi močnejša od človekovih hotelej in želja. Kruta bolezen ga je strla sredi načrtov, sredi ustvarjanja, strla ga je sredi poleta in volje za delo. Maksa Kavčiča ni več. Mnogo mnogo prežgoda se je poslovil od nas.

VILKO KOLAR

Našega Maksa pozna Maribor, Slovenija in širši svet kot uspešnega slikarja, restavradorja, izjemnega scenarista. Manj pa je poznan kot odločen pedagog. In ni slučajno, da je postal najprej profesor risanja na učiteljski, nato pa ustanovitelj in dolgoletni predstojnik oddelka za likovni pouk na pedagoški akademiji. Maks je nosil v sebi toliko bogastva in ustvarjalne sile, da se ni mogel polno izžveti samo ob platnih in scenah. Moral se je razdajati tudi neposredno, z živo besedo in praktično demonstracijo. Pedagoški poklic je bil za Maksa samo posebna, zlahka oblika službe umetnosti, lepote, plemenitosti. Vedno in povsod je navduševal mladi rod za lepote slovenske pokrajine, učil jo je ljubiti in spoštovati. Mladim učiteljem je odpiral vrata v skrivnostni svet barvnega spektra, seznanjal jih z zakonitostmi perspektive in neizmernimi možnostmi barvne harmonije. Svojim študentom je bil kot strog toda srčno dober oče, prijatelj, svetovalec. Zato so ga

imeli njegovi dijaki in študenti radi, bil jim je vzornik. Veliko in koristno delo bi opravil tisti, ki bi prikazal celovito podoba Maksa — likovnega pedagoga.

Spoštovanje in zaupanje mu izkazovali tudi njegovi sošolci, delavci, saj je bil Maks vedno zvest in pošten delovni tovarš

Ob takšnem slovesu imamo navado reči, da pokojnika bomo nikoli pozabili. In vsem resno mislimo pri tem. Tudi za Maksa Kavčiča velja takšna naša obljuba. Toda to, da ga ne bomo pozabili, bo ostal v Mariboru večno spomin, s svojimi umetniškimi stvaritvami, s svojimi slikami, visijo po naših stanovanjih, uradih, v galeriji. Zapustil nam je bogato umetniško dediščino, ki bo preživela vse nas in ostalo poznim rodovom. Z izredno skarsko ljubeznijo ustvarjen vrednote mesta, detajli ulic, samezne hiše, slovenjoroška haloška pokrajina ter njen ljudje ostajajo kot zgodovinska pričé njegovega obstoja, tukaj njegova bivanja in umetniškega ustvarjanja. Med nami ostaja njegovo delo in z njim spomin na našega drugega, iskrenega prijatelja, spoštovanega učitelja in priljubljenega delčnega tovarša.

Za vse, kar nam je dal in pustil lepega in plemenitega, smo globoko hvaležni. Ostalo vedno naš.

Dr. VLADIMIR BRADČIČ

Sodobna pota vzgoje in izobraževanja

PIŠE: DR. ANA KRAJNC

NOVE TEHNIKE POUČEVANJA HITRO PRODIRAJO

Pred očmi imamo spet poprečno šolo danes v svetu, karkoli naj že pomeni izraz „poprečna šola“ (statistiki bi dokazali, da je to šola z 10,7 ali 15,3 učitelja itd., mi pa si bomo predstavljali najpogostejši vtis, ki ga dobimo pri obisku raznih šol) in ugotovljamo, da vanjo uspešno prodirajo nove tehnike poučevanja. Šolska televizija, programirani pouk, avdiovizualne metode poučevanja — to je samo nekaj najbolj zvenečih imen, ki jih že pogosto slišimo med učitelji, zlasti tistimi, ki hočejo biti sodobni.

Sami učitelji pa niso vedno dovolj prepričani o resnični koristnosti in vrednosti teh novih načinov dela. Bolj z dvomom kot z zavzetostjo začno uporabljati neko novo napravo, ki naj bi jim pomagala do večjih vzgojno-izobraževalnih uspehov.

Seveda se poskus mnogokrat žalostno konča. Ker že sam učitelj ni navdušen, je jasno, da navdušenja ne more prenesti na učence. Bledo in medlo je vse njegovo izvajanje, brez prave prepričevalne vrednosti.

Nevarnost, da neka nova učna tehnika povsem propade, se prične tudi pri premajhni učiteljevi osebni zavzetosti. Nove tehnike sicer emocionalno ne odklanjajo povsem, njegovo ravnanje pa tudi ne kaže na to, da bi jo kdo ve kako pozitivno vrednotil. Zgoditi se namreč, da mora učitelj uvesti novo tehniko zaradi zunanjih pritiskov, pod vplivom ravnatelja, šolskih svetovalnih služb in drugih institucij, ki spremljajo delo vzgojno-izobraževalnih ustanov. Motivi so različni, včasih uvajajo nekaj novega, ker je to pač v modi, ker bo dvignilo ugled šole, premalo pa poznajo novo tehniko, zato so tudi pri delu neangažirani, površni in vrednostno neopredeljeni.

Učitelj, ki tako ravna, je samo razumsko sprejel nov način dela v šoli. Razume novo tehniko poučevanja, o njej si je morda ustvaril popolno mentalno sliko in jo intelektualno dobro obvlada. Zato bosta njegovo podajanje in uporaba novega načina dela brezhibna, tola zelo formalizirana. To bo komunikacijo z učencem osiromašilo in njen učinek bo samo delen. So primeri, ko učitelj ne pokaže osebnega odnosa do nove tehnike poučevanja. Uporablja jo

le takrat, ko je nujno. Drži se predvsem tistega, kar pravijo priročniki in navodila, ne išče pa novih poti, kjer bi bila ta tehnika uporabna. V njegovem delu je malo ustvarjalnega in učenci čutijo, da učitelj kot osebnost ni pri delu „s srcem“. V učitelju pa se še bore navade, da bi delal na star način in težko se prilagaja novim oblikam.

UČITELJ MORA SPREJETI NOVO TEHNIKO POUČEVANJA RACIONALNO IN EMOCIONALNO — VREDNOSTNO

Sele ko bo učitelj sprejel novo tehniko poučevanja tudi emocionalno — vrednostno, bo njen uspeh popoln. Pozitiven odnos in ugodno ocenjevanje novega načina dela se bo prenašalo od učitelja na učence. Komunikacije v njihovem medsebojnem odnosu bodo popolnejše, ker bo učitelj prenašal snov mnogo bolj prepričevalno, dopolnjeno z mnogimi podrobnostmi in dodatno podkrepil nov način dela, na katerega se morajo navaditi tudi učenci.

Kako bo učitelj sam sprejel neko novo tehniko poučevanja (pa naj bo to uporaba avdiovizualnih sredstev, uporaba televizije v šoli, programiran pouk ali pa kaj drugega) in kako jo bo potem tudi spjel naprej, je odvisno najprej od tega, po kateri poti je sam prišel do nje. Pogosto se zgodi, da ni učiteljeva samoiniciativa tista, ki je vpeljala nek nov način dela, temveč da pospešujejo novosti v šolstvu pedagoški svetovalci. Ti se še posebno trudijo za razvoj sodobnih oblik poučevanja. Medtem ko svetovalci hitro osvajajo nove tehnike, s katerimi se seznanjajo po raznih virih, pa učitelj v sebi še koleba in razmišlja, kako bi se opredelil. Težko je stare navade nadomestiti z novimi in to kjerkoli, pa tudi pri poučevanju. V učitelju je del konservatizma, ki izhaja iz navade, da je delal „po starem“. Prejšnja izkustva se bore proti uvajanju novosti.

Inšpektor ali pedagoški svetovalec (v raznih deželah se ti nazivi in tudi njihove funkcije nekoliko razlikujejo, bistvo njihove dejavnosti pa se povsod ponavlja) na splošno nima takih težav, ker je njegovo delo takšno, da nenehno povezuje raznoliko dejavnost in živi v spremembah. Zato nima ustaljenih navad toliko razvitih kot učitelj. Nenehno je kot medij za prenašanje novosti uvajanje sprememb ter izboljševanje vzgojno-izobraževalnega dela. Njegova aktivnost utripa s časom in je polna raznolikosti, laže se intelektualno pa tudi emocionalno opredeli za nekaj novega. Posebno skrb pa bi moral posvetiti temu, da bi se emocionalno — vrednostno opredelil tudi pedagog, ki novosti dokončno uresničuje v praksi.

Včasih se pojavi v šolah pasivno sprejemanje vsega tistega, kar prihaja od neke zunanje avtoritete, avtoritete, ki je zunaj določene

vzgojno-izobraževalne ustanove. Nekateri učitelji sprejemajo pasivno vse, kar jim je vsiljeno „od zunaj“. Učitelj bo delal nepremerno bolj učinkovito s tako tehniko, do katere se je postopoma sam dokopal. Laže jo bo sprejel racionalno pa tudi emocionalno. Učitelju posredujemo določeno literaturo, povabimo ga na demonstracije novih učnih tehnik in novih učil, poskusno naj uporabi nove naprave, dokončno pa naj se odloči sam.

Tako gledajo danes pedagogi v svetu še na splošno z velikim dvomom na uporabo magnetoskopa, čeprav je to najbolj preprosta tehnika od vseh doslej poznanih avdiovizualnih tehnik. Takrat bo dosegla široko uporabo, bo nedvomno povzročila pravo revolucijo v vzgoji in izobraževanju. Učitelj si lahko sam pripravi priljubno gradivo za neko vzgojno-izobraževalno delo hitro in po enostavnem postopku. Uporablja kameri, ki je navidezno podobna vsaki običajni majhni filmski kameri. Namesto filma vložijo v trak, podoben magnetofonskemu, ter snema hkrati zvok in sliko. Seveda razvijanje, kot pri filmu, ni potrebno. Posnetek lahko tako reproducira s tem, da trak vložijo na posebno napravo (podobno magnetofonu), ki je vključena v televizijo. Na ekranu se pojavi slika, zraven pa še zvok vsega tistega, kar smo posneli. Kako pristoje vse to, bo najbolje doumel tisti, ki se je sam kdaj ukvarjal s snemanjem amaterskih filmov. S snemanjem zvoka in slikovne zacije s sliko pa so se včasih ukvarjali le pri profesionalnih filmih, vse dokler niso odkrili nove magnetoskopske tehnike. Z uporabo take tehnike učitelj ne bi bil več odvisen od razpoložljive kinotele ali zbirke diapozitivov, ki so na šoli. Potrebno gradivo bo lahko sproti ustvarjal sam in ga tako še bolj približal konkretnim zahtevam tiste skupine, ki jo poučuje, kar bi pedagoško delo še bolj obogatilo. Za sedaj uporabljajo to tehniko uspešno v nekaterih deželah pri izobraževanju odraslih; to področje že tako prednjači pred drugimi vzgojnimi področji glede uporabe novih metod poučevanja. Magnetoskopske kamere so začeli izdelovati že serijsko v Japonskem, v zadnjem času pa tudi v Zahodni Nemčiji. Nekatere ustanove, ki so magnetoskop že kupile, pa so ga s spoštovanjem zaprle v poseben laboratorij in „opremile“ s kvalificiranimi tehničnimi osebjem. Nova tehnika je spet zgrešila svoj cilj, čeprav zelo enostavna za uporabo. Ne zaupajo namreč učitelju, da bi lahko sam ravnal z njo.

Nove učne tehnike so diferencirale učitelje na nadpoprečne, podpoprečne. Naprednejši se ogrevajo za bolj ustvarjalne tehnike, uvajajo mnoge novosti, podpoprečni pa se drže starega načina dela, ki je temeljil predvsem na verbalizaciji. Nastaja pa vedno večja diferenciacija med nadpoprečnimi in podpoprečnimi učitelji.

RAZŠIRJAJTE SVOJ LIST!

KAJ ŽELIMO IN KAJ ZMOREMO

VZGOJNI SMOTER – OBLIKOVATI NAPREDNO, KRITIČNO IN USTVARJALNO OSEBNOST, NAJ BI URESNIČILI V VSAKI NAŠI ŠOLI. NA NOVO POSTAVLJENE NALOGE TERJAJO SPREMENJENO VSEBINO POUKA IN HKRATI S TEM TUDI USTREZNO OBLIKOVANOV LIK UČITELJA.

NA VPRAŠANJA O TEJ PROBLEMATIKI ODGOVARJAJO:

- FERDO BEM**, predstojnik organizacijske enote zavoda za šolstvo v Kranju
- GEZA ČAHUK**, ravnatelj osnovne šole Trnovo v Ljubljani
- JOŽE GAZVODA**, ravnatelj osnovne šole Kranjska gora
- JOŽE ŠTUCIN**, ravnatelj osnovne šole Cerkno

ČE REČEMO, NAJ BO POUK SODOBEN, MISLIMO S TEM NA TAKO VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE, KI BOSTA OBOGATENENA Z IDEJNOSTJO; S TISTIMI POGLEDI NA ŽIVLJENJE IN SVET, KI SO HKRATI TUDI TEMELJNE SMERNICE NAŠEGA DRUŽBENEGA RAZVOJA. ALI LAHKO POVESTE, KAJ STE STORILI NA VAŠI ŠOLI ZA TO, DA BI POUK PRILAGODILI TEM ZAHTEVAM IN DOSEGLI ZAŽELENE SMOTRE?

GEZA ČAHUK: Lahko govorimo le o tem, kaj smo naredili, da bi vzgojno-izobraževalno dejavnost idejno obogatili oziroma, bolj rečeno, usmerili. Dogovorili smo se, da bomo učenca bolj celostno obravnavali in da ga ne bomo preobremenjevali z množico informacij, ki niso bistvene za njegovo napredovanje. Individualno delo učenci naj bo stalna učiteljeva naloga. Velik poudarek dajemo dobri motivaciji za delo. Učitelj mora skrbeti, da se učenci aktivno vključujejo v proces vzgoje in izobraževanja.

V podrobne učne načrte – v nekatere učne enote – so učitelji vnesli nove elemente za domovinsko vzgojo in razumevanje o potrebnosti splošne narodne obrambe.

Pri zunajrazrednih dejavnostih se vse bolj uveljavlja samouprava učencev. To pomeni, da se učenci sami skupaj z mentorjem odločajo, kakšna bo vsebina dela krožka.

Poleg tega smo obnovili staro zahtevo, da mora ves pouk temeljiti na spoznanjih marksističnega znanstvenega materializma. Pomemben poudarek smo dali razrednim in šolski skupnosti ter delu pionirske organizacije.

JOŽE GAZVODA: Naj bom čisto konkreten: vsa zadnja leta nas je motilo, da so vprašanja idejne usmeritve šole, njene naloge, da oblikuje učencev svetovni nazor, pa vprašanja o religiji in religioznosti kar nekako izginila z dnevnega reda. Če smo pošteni, moramo reči, da za to niso bile krive predvsem šole. Tako – široko liberalno – so bila ta vprašanja večkrat obravnavana tudi v tisku. Gotovo pa ni bilo prav.

Na primer: v oficirsko šolo ne more fant, ki nima dovolj kilogramov in potrebne višine, šofer in strojevodja pa ne more postati tisti, ki ne razlikuje barv in t. Razumljivo, da morajo tudi za izbiro učiteljski poklic veljati neka merila, ki pa so seveda drugačna, ker upravlja učiteljsko drugačno delo. Neopredeljen (veren) šofer je lahko dober šofer, neopredeljen ali veren učitelj pa ne more marksistično misliti, vzgajati in izobraževati. Prav nič nisem nestrpen, celo smilni mi je učitelj, ker mora lepo govoriti o tistem, kar mu je po njegovem prepričanju tuje. Samoupravni socializem je konkretnost marksizma, ta pa ni brezbarven in ni konglomerat vsake in vseh miselnosti.

Vse to smo pri nas razrešili: nekaj časa, nekaj mi z našim delom. Ob vsakem primeru, ki smo ga praktično reševali, smo utemeljevali prakso s teorijo, se pravi, da smo tudi študirali. Dosegli smo akcijsko enotnost v našem delu in sedanji čas za nas ni nekaj novega. Zmenili smo se le, da bomo v duhu pisma tov. Tita še bolj dosledni, temeljiti in aktivni.

JOŽE ŠTUCIN: Šola v Cerknem je že po posebnem konceptu, ki je sprejela, poklicana, da daje močnejši poudarek ideološki vzgoji, saj je le-ta v tesni zvezi z obujanjem tradicij NOB. Preteklost našega kraja, številni spomeniki in veliko zanimanje, ki ga prav za spomenike NOB kažejo izletniki iz domovine in tujine, ustvarjajo ugodno klimo za tovrstno dejavnost tudi na šoli. Velikega pomena so praznovanja pomembnih obletnic. Vsakoletna komemoracija ob spomeniku 47 padlim partijskim tečajnikom močno vpliva na čustveni svet otroka.

Posebno vlogo ima na naši šoli zgodovinski krožek, ki zbira gradivo, iz lokalne zgodovine, pripravlja priložnostne razstave, se pojavlja v probleme, ki mu jih vsiljuje preteklost in sedanost, vodi ekskurzije in seznanja obiskovalce z domačimi spomeniki, dogodki ter z ljudmi, ki so v njih sodelovali. Učenci, ki so vključeni v to dejavnost, spoznavajo vsebino naše NOB mnogo globlje.

KAKŠEN NAJ BO PO VAŠEM MNENJU LIK SODOBNEGA UČITELJA?

FERDO BEM: Znano je, da učitelj in šola sovpadata, da je šola vredna toliko ali tako malo, kolikor in kakor malo je vreden učitelj in da moramo povzdigniti učitelja, če hočemo povzdigniti tudi šolo. To že več kot sto let staro Diesterwegovo spoznanje še do danes ni izgubilo svoje aktualnosti; posebno v obdobju, ko na široko govorimo, da je treba šolo povzdigniti ter okrepiti njeno vzgojno-izobraževalno funkcijo. Osnovna slabost naših šolskih kolektivov je v tem, da so preokupirani samo s „šolskimi“ problemi. Pri izvensolskih dejavnostih pa je vse preveč prisotna miselnost, da morata biti vzgoja in izobraževanje le odsev obstoječega družbenega stanja, pasivni odsev, pasivna funkcija, spremljevalca ekonomike, politike in tehnike – samo njihova družbena služba – ne pa revolucionarna kritika obstoječega, intenzivna in organizirana družbena težnja k temeljitejši revolucionarni prenosni družbe, usmerjena k samoupravnim, neposredno demokratičnim odnosom, ki so osnova programa ZKJ in ustave ter ustavnih dopolnil.

GEZA ČAHUK: Lik učitelja je že v strokovni literaturi tako podrobno opisan, da je k temu težko kaj dodati. Kljub temu pa menim, da so danes potrebni drugačni učitelji, kot so jih nekdanji predstavljal pod oznako: priden, skromen in z vsem zadovoljen. Menim, da danes lahko daje učencem največ tisti učitelj, ki je družbeno aktiven bojevnik za marksistično ideologijo in optimistično razpoložen. Če pa hoče biti to, se mora nenehno strokovno in metodično izpopolnjevati ter biti sredi družbenega dogajanja idejno politično aktiven. Vse to pove, da bo moral biti učitelj vzorna in močna osebnost. Seveda pa je drugo vprašanje, ali v resnici more biti tak glede na razmere, v katerih se je razvijal.

JOŽE GAZVODA: Osebnostne značilnosti učitelja so znane – kakšen mora biti, če želi imeti ugled pri učencih, starih in širšem okolju. Toda od učitelja zahtevamo še nekaj več, čeravno nima družbenega ugleda in priznanja v obliki ustreznega plačila za delo. Vsak malo večji kraj ima danes poleg učiteljev še druge izobražene ljudi. Medicinska sestra, gozdarski ali kmetijski tehnik, zdravnik in drugi prav lahko dobro opravljajo svoje delo, čeravno opravljajo

samo svoj poklic od ure do ure. Če se učitelj drži tega, je kaj kmalu v konfliktu z okoljem. Učitelj sredi družbe je tradicija, ki žal umira. Kaj je lepšega pri pouku, kot če veš vse, kar se dogaja v kraju, če vse povezuješ, hvališ ali grajaš. To pa seveda ni mogoče, če nisi v Svobodi, Partizanu, krajevni skupnosti, občinski skupščini, v vodstvu SZDL ali kje drugje. Če se kje slabo počutijo kot kolektiv, se prav zagotovo zato, ker so šolo visoko ogradili: nič iz šole ne sme ven, nič od zunaj ne sme noter. O gradnji vrtcev, šol, o višini osebnih dohodkov in drugem se ne sklepa v zbornicah, temveč na zborih volivcev, občinskih skupščinah in drugod. Tja moramo, tam moramo biti „pametni“, glasni in bolj samozavestni zaradi dela, ki ga opravljamo. Učitelj je aktiven ali neaktiven. Če je, je povsod: v šoli in v družbi. Aktivnost v šoli pomeni za nas opravljanje le svoje dolžnosti na delovnem mestu in nič več. Če bi bili vsi učitelji taki, bi ne bili v krizni situaciji. Vključevati se v naše družbeno življenje ni težko, saj povsod tarnajo, da nimajo učiteljev. Tam pa se razrešujejo vprašanja, ki so za nas življenjskega pomena. Ta zahteva pa je žal skoraj neuresničljiva: prek 70 % prosvetnih delavcev so žene, ki morajo poleg poklicnih dolžnosti biti še gospodinje in matere. Pa še tiste, ki bi to zmoгле, so kot sicer vse žene odrinjene od mest, kjer se odloča. Prav tega bi se morali zavedati vsi tisti, ki neprestano očitajo, da naš učitelj ni družbeno angažiran. Našim učiteljicam, ženam, gospodinjam in materam skoraj ne moremo več nalagati na hrbet, vsaj večini njih ne.

JOŽE ŠTUCIN: Menim, da je za pravilno vzgojo naše mladine najpomembnejše naslednje: učitelj mora mladino, ki mu je zapupana, globoko spoštovati in ljubiti, zavedati se mora velike odgovornosti, ki jo je prevzel za njeno izobraževanje in vzgojo; učinek njegove vzgoje bo ideološko pozitiven le, če bo tudi sam globoko prepričan pristaš idej, ki jih posreduje. Glavni dejavnik v vzgojnem procesu je še vedno in bo vedno ČLOVEK – VZGOJITELJ. Naša kadrovska politika in naše kadrovske šole naj bi to tudi upoštevale.

IDEOLOŠKE SMERNICE 30. SEJE CK ZKS SO IMELE VELIK ODZIV TUDI MED UČITELJI. KAKO JIH URESNIČUJETE PRI VAS IN KAKO VAM PRI TEM POMAGAJO DRUGI DEJAVNIKI?

FERDO BEM: Boj za samoupravne odnose v naših sedanjih razmerah je revolucionaren boj, je boj za spremenjeni položaj človeka iz objekta v subjekt vsega bitja in živja. Najbolj zapleteni družbeni proces je prav gotovo vzgoja; ta pa ne more biti zadeva enega samega družbenega dejavnika, nekakšna sektorska dejavnost. Vzganjanje je centralna antropološka kategorija. Poleg vzgojno-izobraževalnega delovanja šole obstaja cel kompleks problemov, kot npr. sredstva sodobne komunikacije – radio, TV, film, izdajateljska dejavnost, celovito družbenoekonomsko in politično življenje z vsemi svojimi nasprotji, kjer se prepleta pozitivno in negativno pri oblikovanju družbenosti mladine in njegov pogled na svet. S svojim posrednim vplivom še bolj zapletajo vzgojne in izobraževalne naloge šole. Teh dejavnikov ne smemo podcenjevati in jih prepustiti stihiji.

GEZA ČAHUK: Menim, da je še prezgodaj govoriti o uresničevanju smernic 30. seje CK ZKJ in jih ocenjevati. Bojim se, da te smernice niso tako spodbudno vplivale na vzgojno-izobraževalno dejavnost, kot smo pričakovali – prav zaradi sedanjega materialnega položaja šol in prosvetnih delavcev. Realizacija številnih sklepov in stališč je namreč odvisna od materialnih možnosti.

Sodim, da je dosedanja bilanca ukrepov skromna. Nekateri učitelji so resno začeli uveljavljati socialistične moralne vrednote v svojem delu. Razvijajo kritično mišljenje in ustvarjalne sposobnosti. Zdi se mi, da imajo pri tako zahtevnih nalogah premalo družbene podpore. Najslabše pa je to, da besede niso usklajene z dejanji. Tega pa je na področju šolstva zelo veliko.

JOŽE GAZVODA: Nekaj časa so po naših zbornicah menili, da sklepi 30. seje CK ZKS obvezujejo le komuniste – prosvetne delavce. Če k temu dodamo že kar izjemnost v članstvu, bi lahko rekli, da bo zelo malo sklepov uresničenih. Menimo, da je dilem konec, saj smo že videli osnutek skupščinskega dokumenta, ki obvezuje vse prosvetne delavce. Mi nismo menili tako. Že takoj po 19. seji smo povabili v naš kolektiv komuniste, ki je sodeloval pri nastanku gradiva in ki je član tega organa. Velika večina, da ne rečem skoraj vsi, dokument toplo sprejema. Ta razkriva široki javnosti pisano paleto problemov, težav in slabosti, o katerih v naših zbornicah že dolgo govorimo. Sedaj ve o tem celotna družba. To je podpora našemu delu in prizadevanjem. Reči pa moramo, da se sklepi le s težavo in počasi uresničujejo. Ob njihovem nastajanju predlagatelji namreč niso računali na tako zaostreno gospodarsko politiko in na manj denarja.

O naši družbi, samoupravnem socializmu in naši politiki, konkretno naši, v našem kraju, lahko samozavestno in prepričevalno govorimo in vse to vpletamo v pouk. Smo v novi, zelo moderni šoli in imamo praktično vse, kar naj ima neka šola. Tudi v širšem okolju hitro napredujemo. Menimo, da je naš učitelj v odročnih krajih in izredno težkem položaju, saj se od vojne naprej v nekaterih krajih ni mnogo ali pa prav nič spremenilo. Kako naj bo učitelj prepričevalen? Naša šola ima 58 učencev – vozačev, tistih 42 % pa jih je ali v podaljšanem bivanju ali pa neobvezno v telovadnici, igrišču ali kje drugje v šoli. Če se učenci ne bi počutili dobro, gotovo ne bi prihajali. Poleg dobrega učitelja so materialne razmere izredno pomembne. Oboje naj bi imela naša šola!

JOŽE ŠTUCIN: Zelo ugodno vplivajo na našo mladino številni obiski nekdanjih borcev in aktivistov iz Slovenije in zamejstva in tudi tujih obiskovalcev, ki so povečini pripadniki naprednih tokov. Vse to pri mladini spontano poraja občutek nacionalnega ponosa in pripadnosti naprednim silam v svetu.

Vpliv domačega okolja je pozitiven tudi zato, ker je že odsev novih odnosov, ki se v našem kraju, dostej popolnoma kmečkem, porajajo z industrializacijo. Zato se skuša šola čim bolj vključevati v življenje kraja, saj je prav, da učenci aktivno spremljajo njegov razvoj.

Izredno vzgojne vrednosti so delovne akcije; to nam dokazujejo izkušnje. Učenci, ki so kakorkoli sodelovali pri gradnji šole, se čutijo zanj mnogo bolj odgovorne. Čut odgovornosti do šole ne gubimo tudi s tem, da učence tedensko na skupnem sestanku obveščamo o uspehih, ki jih je šolski kolektiv dosegel v internem delu ali v javnosti, o vseh dogodkih, ki so za šolo kakorkoli pomembni, o vseh pozitivnih in negativnih primerih odnosa do skupnega premoženja itd. Ob tej priložnosti jih seznanjamo tudi s pomembnejšimi dogodki, ki so v zvezi z razvojem kraja. Učenci so tako informirani o celotnem življenju in delovanju šole, kar v njih krepi občutek pripadnosti šolskemu kolektivu in občutek soodgovornosti za uspešnost njegovega dela. Ob konkretnih primerih jih skušamo navajati na kritično presojo in vrednotenje pozitivnih in negativnih pojavov v naši družbi.

Pouk v merilnici na centru ljubljanskih strokovnih šol

Posvetovanje

O problematiki izobraževalne tehnologije v sistemu vzgoje in izobraževanja

Z modernizacijo vzgojno-izobraževalnega dela želimo, da bi v skladu z družbenimi smotri, strategijo in materialnimi možnostmi oblikovali učinkovit in funkcionalen šolski sistem ter izpopolnili proces pouka in učenja znotraj sistema.

V obsegu vseh teh prizadevanj je pomembno uvajanje sodobne izobraževalne tehnologije na vseh stopnjah šolskega sistema. Usmerjeni smo k učinkovitejši in boljšji kvaliteti vzgojno-izobraževalnega dela ter se tako zavestno zoperstavljamo tradicionalnim slabostim tega dela, kot so predmetni enciklopedizem, mehanično memoriranje in reproduciranje znanja, pasivna vloga učenca v učnem procesu, stopnja zapomnitve učne snovi kot merilo ocenjevanja znanja ipd.

Z uvajanjem nove izobraževalne tehnologije, ki pomeni pomemben del novosti v vzgojno-izobraževalnem delu, pri nas že ugotavljamo številne spremembe na vseh stopnjah šolskega sistema, ki se nanašajo na oblike in metode dela ter uvajanje novih učnih sredstev in pripomočkov. Preprosto rečeno, nismo več pozorni samo na to, kaj naj učitelji poučujejo in česa naj se učenci uče, pač pa enakovredno postavljamo vprašanje, kako in na kakšne načine ter s kakšnimi sredstvi naj posredujejo učno snov ter kako naj jo učenci osvoje.

Z aktualnimi vprašanji uvajanja sodobne izobraževalne tehnologije se pri nas ukvarja veliko strokovnjakov. Menimo, da bi kazalo soočiti ideje, ugotovitve in predloge ter tako prispevati k hitrejšemu reševanju te problematike tako v teoriji kot v praksi. Prav zato sta se organizatorja II. mednarodne razstave učil in šolske opreme (le-ta bo od 17. – 21. 4. 1973 na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani) tj. zavod za šolstvo SR Slovenije in izobraževalna skupnost SR Slovenije odločila, da organizirata I. posvetovanje o problematiki sodobne izobraževalne tehnologije v sistemu vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji. Posvetovanje bo 17. in 18. 4. 1973 v Ljubljani v prostorih Gospodarskega razstavišča. Povabilu za aktivno sodelovanje so se odzvali skoraj vsi povabljeni strokovnjaki iz Beograda, Zagreba, Reke in Ljubljane. Pričakujemo pa tudi strokovnjake iz ČSSR in ZDA.

Namen posvetovanja je opozoriti na posebne didaktično-metodične probleme v zvezi z modernizacijo vzgojno-izobraževalnega procesa, z uvajanjem sodobne izobraževalne tehnologije, prikazati stanje, potrebe in možnosti hitrejšega uvajanja izobraževalne tehnologije v Jugoslaviji in še zlasti v Sloveniji na raznih stopnjah šolskega sistema ter ugotoviti možnosti medinstitucionalnega sodelovanja na ravni federacije in meddržavnih stikov.

Kot referenti bodo aktivno sodelovali Slavko BIONDIČ, svetovalec na zavodu za razvoj osnovnega izobraževanja SR Hrvatske; dr. Dragutin FRANKOVIČ, direktor jugoslovanskega zavoda za proučevanje šolskih in prosvetnih vprašanj v Beogradu; dr. Ivan FURLAN, svetovalec na zavodu za razvoj osnovnega izobraževanja SR Hrvatske; dr. Miroslav KALIŠNIK, redni profesor na medicinski fakulteti v Ljubljani; dr. Aleksandra KORNHAUSER, izredna profesorica na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani, podpredsednica izvršnega sveta skupščine SR Slovenije; dr. Ana KRAJNC, višja predavateljica na oddelku za pedagogiko filozofske fakultete v Ljubljani; Miloš MACAROL, urednik izobraževalne redakcije RTV Ljubljana; ing. Branimir MAKANEC, svetovalec na zavodu za razvoj srednjega izobraževanja SR Hrvatske; dr. Barica MARENČIČ-POŽARNIK, docentka na oddelku za psihologijo filozofske fakultete v Ljubljani; Tomo MARTELANC, višji predavatelj na fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani; dr. Vladimir MUŽIČ, redni profesor na zavodu za pedagogiko filozofske fakultete v Zagrebu; Božidar PASARIČ, predsednik komisije za prenos tehnologije pri svetu za prosveto SR Hrvatske; Leopoldina PLUT, strokovna sodelavka izobraževalne skupnosti SR Slovenije; dr. Tihomir PRODANOVIČ, redni profesor na filozofski fakulteti v Beogradu in dr. France STRMČNIK, docent na oddelku za pedagogiko filozofske fakultete v Ljubljani.

Na posvetovanju bodo strokovnjaki obravnavali probleme o vlogi izobraževalne tehnologije v sistemu vzgoje in izobraževanja z vidika strategije uvajanja, njenih možnosti, o možnostih uporabe računalnikov pri vzgoji in izobraževanju – o upravljanju pouka z računalniki, z izkušnjami uporabe ter sedanjim stanjem in perspektivnostjo, o stanju in perspektivi programiranega pouka, o vlogi in uporabi televizije kot sodobnega in popularnega avdiovizualnega medija pri vzgoji in izobraževanju ter o izobraževanju pedagoških delavcev za uporabo sodobne izobraževalne tehnologije. Menimo, da so to pomembni in kompleksni problemi, ki bodo pritegnili zanimanje tako javnih družbenih delavcev kot strokovnjakov in učiteljev-praktikov.

Razstavo kot posvetovanje organiziramo v skladu z delovnim programom Stalne konference zavodov za proučevanje in napredek vzgoje in izobraževanja v Jugoslaviji. Zato pričakujemo, da se bodo udeležili posvetovanja družbenopolitični delavci, strokovnjaki in neposredni pedagoški delavci iz Slovenije, ostalih republik in iz zamejstva.

MOJI NADZORNIKI

JEZUŠČEK

Za eno stvar sem imela zmeraj razumevanje. Za vzdevke, ki nam jih obešajo otroci. Meni so pri Svetem Andreju rekli Pehta. Kar vidim jih, kako jim je odleglo, ker so me za hrptom lahko klicali z imenom, ki se je udomačilo.

Kakor je odleglo nam, ker smo tovariša Leopolda klicali za Jezušček.

Vzdevek se ga je oprjel, da se ga ne bi mogel otresti, tudi če bi bil vedel zanj. Nikoli ga nihče ni drugače imenoval... če ga ni bilo zraven... in če se je že kdo zmotil in rekel tovariš Leopold, si se moral zamisliti, da si se spomnil:

Taka je na raznih konferencah in zborovanjih krožila med nami učitelji. Povsod se najdejo hudobni ljudje.

Jezušček!
Kodrolasi otročiček v jasliah, plemenito siromaštvo na slami, pa osliček in voliček in mati božja in sveti Jožef in zvezda repatica... o, vse je bilo zraven, vse kar je v katekizmu.

Prav nič ne dvomim v Jezuščekov ponos, ko je bila pesem natisnjena, in prepričana sem, da se jo je morala vsa šola naučiti na pamet in da so jo za božičnico deklamirali v zboru.

Toda po vojni...

Tovariš Leopold je bil med vojno pregnan, prosim vas. Vrnil se je v svobodno domovino in postal nadzornik. Bil je delaven in predan. S tako vnemo je preganjal vse, kar je dišalo po cerkvi, da bi bil že zdavnaj odslužil pokoro zaradi nesrečne pesmi. Pa je ni. Ljudje so neusmiljeni in so mu obesili vzdevek... priznam... tudi sama sem ga nekajkrat izrekla in odleglo mi je ob njem, ker mi je prepovedal zajemati vodo iz župnikovega vodnjaka, ki je bil pri roki... v vseh nas je nekaj privoščljivosti, priznam.

„Koliko otrok vam hodi k verouku?“

To je bilo prvo vprašanje, ko je stopil v šolo.

„Vsi,“ sem morala priznati.

„Vas ni sram?“

Seveda me je bilo sram, a kaj sem si mogla pomagati. Kmetje so hodili v cerkev in njihovi otroci so hodili k verouku... in mene so gledali s prizanesljivim razumevanjem... morebiti res ne veruje... ali pa ne sme.

Govorila sem, da je človek iz opice... ampak ljudje so me imeli še zmeraj radi.

Govorila sem, da je bila zemlja najprej žareča krogla, da je nastajalo življenje milijone in milijone let... ampak ljudje so me imeli še zmeraj radi.

Govorila sem, da ni pekla in da je raj samo na zemlji, za kogar je... toda ljudje so me imeli še zmeraj radi, samo otroci so mi pravili Pehta.

Jezušček pa mi je dopovedoval:

„Več napredne miselnosti v vašo vzgojo, tovarišica, več napredne miselnosti!“

„Več ne zmorem,“ sem se branila.

Z vprašujočim pogledom sem se zazrla v Jezuščka in iskala pomoči, ta pa je globoko zajel sapo in mi svetoval:

„Odločno je treba prelomiti s preteklostjo, tovarišica!“

„Ne vem, zakaj...“

„Vidite, to je!“

... ko pa doma nikoli nismo bili verni. Oče je veljal za Antikrista, saj veste, kako je bilo, še zaradi šolskih maš je godrnjal, pa smo morali iti... saj veste, kako je bilo, tovariš...“

Bila sem zmedena kakor zmeraj, kadar sem se morala pogovarjati z višjimi, in toliko da nisem rekla tovariš Jezušček. V zadnjem trenutku sem se ugriznila v jezik in spravila iz sebe:

„... tovariš Leopold.“

„Mhm!“ se je zamislil Jezušček.

Potem me je poučil:

„Pred vojno so bili časi drugačni, tovarišica. Strup se je skrival povsod.“

Ko je odhajal, pa mi je naročil:

„Da prihodnjic ne najdem spet vseh pri verouku!“

Kaj naj bi mu bila odgovorila?

„Potrudila se bom,“ sem obljubila.

Čeprav sem že vnaprej vedela za poraz.

Imela sem najboljši namen, da bi mu ustregla. Toda ženska pogreši, preden se dvakrat obrne.

V prvih povojnih letih nismo poznali prostih sobot, kakor jih danes. Tisti, ki smo učili ves dan, smo imeli proste četrte. Če bi jim po pravici lahko rekli, da so prosti. Ob četrtek smo pisali uradne knjige, hodili smo na konference in na sestanke... in včasih smo ujeli toliko časa, da smo se pomudili v dolini, da smo si ogledali kak film, da smo stopili po trgovinah.

Toda dan je kratek. Dopoldne si pritekel v dolino, popoldne si hitel nazaj. Da bi se zapeljal še po dolino do mesta? Ne! Do naših

šol so vodili razriti kolovozi in avtomobil... ne o avtomobilu takrat še nismo sanjali, takrat smo sanjali o kolesih, ki pa so imeli le redki.

Nič čudnega, da smo želeli zamenjati četrte s sobotami, kar je bilo strogo prepovedano. Take reči smo delali naskrivaj, priznam. Če sem šla v dolino v soboto, sem imela dva dni in sem lahko odpeljala tudi do mesta. Lahko sem obiskala šiviljo in... bi tajila... tudi fanta sem imela in raje sem prespala pri njem kakor pa pri Svetem Andreju.

Usodno soboto sem imela pouk samo dopoldne, prvi oddelek desetih in drugega do dvanajstih. Ob dveh sem bila že na avtobusu postaji v dolini, že sem si preobuvala blatne hribovske čevlje.

Toda na postaji me je čakal Jezušček.

„Tovarišica!“ je rekel.

Samo zato je prišel v dolino, da me je ujel v grehu.

Kaj sem hotela. Peljala sem se in tudi Jezušček se je peljal, jaz sem mu skušala med vožnjo dopovedati:

„Imela sem pouk... en oddelek za drugim.“

„Pouk se konča ob petih,“ je bil neusmiljen Jezušček.

„Saj je vseeno.“

„Ni. Če bi bil kak drug dan, bi vam pogledal skozi prste... zaradi vašega očeta. Treba je nakupiti... razumem... tudi greste kdaj malo plesat, vam ne bom štel v zlo. Danes pa vam odpustim, danes je velika sobota.“

Na to še pomislila nisem. Zares ne. Cerkveni prazniki me nikoli niso motili, otroci pri Svetem Andreju so pa tudi vedeli, kaj se spodobi, in niso prinašali v šolo pirhov.

Jezušček mojemu zagovoru ni verjel.

„Tudi za otroke ste napravili praznik,“ je rekel. „Praznik, ki je zapovedan.“

Na prvi postaji je stopil iz avtobusa in spet zapisal grešnico... na naslednji spet. Z vseh hribov so prihajale v dolino in do mesta nas je nabralo pet.

Ko so sklicali učiteljsko zborovanje, smo poslušale javne opombe mine.

„Slovensko ljudstvo so že od nekdaj zavajali z vero,“ je govoril Jezušček. „Toda naš učitelj je že pred vojno opozarjal na resnico. Pa danes? V svobodi? Danes se najdejo tovarišice, ki samovoljno praznujejo praznike, kakršnih ne priznava ne oblast ne mi, predni slovenski učitelji.“

Prebral je imena, meni pa je bilo, kakor da so me razpeli sramotilni steber.

ZA DANAŠNJO RABO

Boj plazi! Naj živi ideja gola!
Sestnajst založb nam reže kruh.
V tem boju je kultura smola —
saj v Čiku, Evi, Tempu zadkov je izbruh.

Za seksom revolucija boleva,
zdaj pilule podžigajo nagone množic.
A v glavah revolucija pač ni uteha
za banke, polne sex-deviznih božic.

Mamila, hašiš, LSD in druge trave
kadijo se iz pip miru.
Mladički pa po njih kot krave
razblejajo se v diru brez sramu.

Te rane proste so carine:
še v žilah angelov čepi hudič.
Mladost si vzame — in premine.
Iz skrinje slasti krađe vsak tatič.

Z izumi in patenti mladi inženir oplaja
tujimi blagostanja drzni skok.
Nam jemlje — drugim se razdaja!
V razvoju smo, razviti za ta non-stop šok.

POGLED SKOZI ŠOLSKO OKNO

BREZ ZVEZ, PEDAGOŠKE IZOBRAZBE IN AMBICIJ

Mogoče pišem zaradi PISMA. Saj ga poznate — mar ne? Imam občutek, da se je vsebina zagrizla tudi v nas, prosvetarje, učitelje, pedagoge. Toda jaz nisem pedagog, nisem TAPRAVI učitelj.

Stara sem dvajset let. Če sem kaj doživela? Mnogo in nič. Mnogo, če pomislim na svoja mlada leta, na rano mladost. Nič — ko mislim na šolo, na svoje učitelje, ki ne usposabljaajo človeka za današnje rabo.

Mene niso. Sem poprečen človek. V srednji šoli sem dobila največ trojk. Na tekmovanju IZVENŠOLSKEGA znanja sem dosegla drugo mesto. Tekmovalcev je bilo trideset. Devetindvajset odličnjakov in prav dobrih, jaz edina — dobra. Trideseta. Ves učiteljski-profesorski zbor je bil PROTI. Zakaj? Ne vem, mogoče bom pozneje razvozlala enačbo s tolikimi neznankami. Čudna so ta naša pota! Mogoče bi me življenje že zdavnaj pohodilo, če ne bi bilo tovarišice Alenke.

Poznate tovarišico Alenko?
Ne, vi je ne poznate. Poznam jo samo jaz. Zakaj? Ker je ČLOVEK! No, je mar prav, da sem kot kajžarski otrok dobivala največ do tristo novih din študijskega? Nezakonska sem. Očeta še nikoli nisem videla. Včasih sem mater vprašala, kje je in kakšen je njegov zunanji videz. Pa mi je vselej odgovorila: baraba!

Ali si morete zamisliti, da sem kljub vsemu končala srednjo šolo? Ne? To občutim samo jaz. Jaz, ki sem na tekmovanju za IZVENŠOLSKO znanje dosegla drugo mesto. Razredničarka ALENKA me je postavila v vrsto tekmovalcev. Ob mojih odgovorih so bili MOJI učitelji prav zbegani. In potem javna razglasitev: SMOLNIKAR JOŽEFA DRUGO MESTO!

Ploskanja ni bilo ne konca ne kraja. Tako se pač temu reče. Tudi maturna mi ne dela preglavic. Saj so mi napovedovali polom. Brodoloma niso doživeli! Vse se je srečno končalo, prav vse, pri vseh predmetih.

Potem materino vprašanje: Boš šla naprej, v Ljubljano?

Jaz mlada in zdrava, mati stara in bolna. In sem se vprašala: No, Jožica imaš kaj srca? Saj res: Kaj pa je pravzaprav srce? Često sem potrkala na družbeno srce. Trkanje je obrodilo največ tristo novih dinarjev študijskega. Pridati je morala že več let bolna mati. In s srcem se je žrtvovala. Ona onemogla v postelji, meni razredničarka govori, svetuje: Pojdi naprej v Ljubljano. Tam je tvoja prihodnost...

Moja prihodnost? Kaj pa mamin večer življenja? ...

Ne. Nikamor ne bom šla, materi bom v zadnjo oporo! ...

Tisočkrat sem jo razžalila, vsaj enkrat naj ji „grehe“ poplačam.

Peljem se v poslovnem vlakcu. Prisede moški, priletel, negovan, tudi zgovoren. In me vpraša: Na delo? Ste dijakinja, študentka? Ste morda zagrenjeni?

Tudi jaz sem delček psihologa. Drobčen delček, psiholog pa vendarle. Nebogljeno punče, na oko se kar privlačna. Samo na oko. Toda moja notranjost. Nihče je ne bo razkril. Sopotniku pa kljub vsemu zaupam: Srednjo sem končala. Zdaj ugibam, premišljam: kam?

KAM?

V našem „bazenu“ manjka sto učiteljev. Tako prvi moški pedesetih let. Tudi predstavi se: svetovalec. Včasih smo rekli: nadzornik. Simpatičen možakar, dasiravno imam z nadzorniki slabe izkušnje. Resnično slabe. Vendar mi TA ponuja rešilno bilko.

— HOČETE POSTATI UČITELJICA?

Tisoč sedemsto dinarjev. In še dodatek. Poznate GABRIDOL? centralna šola. Manjka pet učiteljev.

Skrb za materino zdravje. Zanj se odpovem Ljubljani. Kaj je tristo din v primerjavi s tisoč sedemsto?!

PRISTANEM!

Procedura kratka, jedrnata.

Tako rekoč po naključju postanem — učiteljica. Na popolni osemletki, o kateri govore zastrašujoče stvari. Naj bo to ali ono, prvič stopim v razred, prvič se srečam s pedagoškim življenjem.

BREZ ZVEZE, PEDAGOŠKE IZOBRAZBE IN AMBICIJ!

Vse to je kmalu prišlo. Morda prehitro. Bila sem najmlajša učiteljica na šoli. Zares najmlajša. In zagrenjena. Ta PEDAGOŠKA IZOBRAZBA! Ko so me starši pohvalili na roditeljskem sestanku, je ravnatelj pred vsemi dejal:

— NO, STE VIDELI, PA NITI PEDAGOŠKE IZOBRAZBE NIMA!

Človeka prizadene, nekje globoko se čuti osramočenega, oskrbnjenega. Kdo je kriv tega SKRUNSTVA? Mogoče družba, mogoče mi sami, ljudje med seboj.

V DELU JE REŠITEV PROBLEMOV!

Tako sem rekla. In delala. Garala noč in dan. Učenci so mi dali moč, vpodbudo. In moja bolna mati. Življenje v naši bajti se spremenilo. Jaz pa nisem delala samo v šoli. Vključila sem se v vaše organizacije, društva. In delala. Včasih pa sem v zbornici hrptom slišala besedo: CIPA!

Zakaj? Zato ker sem plesala s kmečkimi fanti, ker so me začeli hvaliti da sem „najboljša“ na šoli. Moj predpostavljene ima funkcijo v TIS. Ne spominjam se, kdo me je predlagal za nagrado. DENARNO NAGRADO! Mogoče kakšni drugi dejavniki — ne šolska nagrada je splavala po vodi...

Potem je bila v kraju velika KULTURNA PRIREDITEV. Prvič meni so dali glavno besedo. Za točke programa, za napovedovanje in še kaj. Druge TOVARIŠICE so se izgovarjale, da imajo tremo. Ne OBCINA, naša KRAJEVNA SKUPNOST mi je dala nagrado. DENARNO NAGRADO! In predsednik je pred občinstvom dejal: kako takole dejal:

— Občani, sami veste, da je bilo še pred letom v našem kraju pravo mrtvilo. Na kulturnem in političnem področju. Nova tovarišica je zaprašeno stanje dokaj prečistila. Uspehi so vidni. Dve leti politična in zdravstvena predavanja, pionirska organizacija je poprej „nevidne“ prišla v sam občinski vrh.

VAŠ PREDLOG?

DENARNA NAGRADA!

Dobila sem lepo spisano DIPLOMO in eno mesečno plačo. STI SEDEMESET TISOČ STARIH DINARJEV! In še v časopis sem dobila me „namalati“. Vse kar je prav. No, glede občanov si nimam kaj očitati. Ampak — tovariši v šolskem KOLEKTIVU!

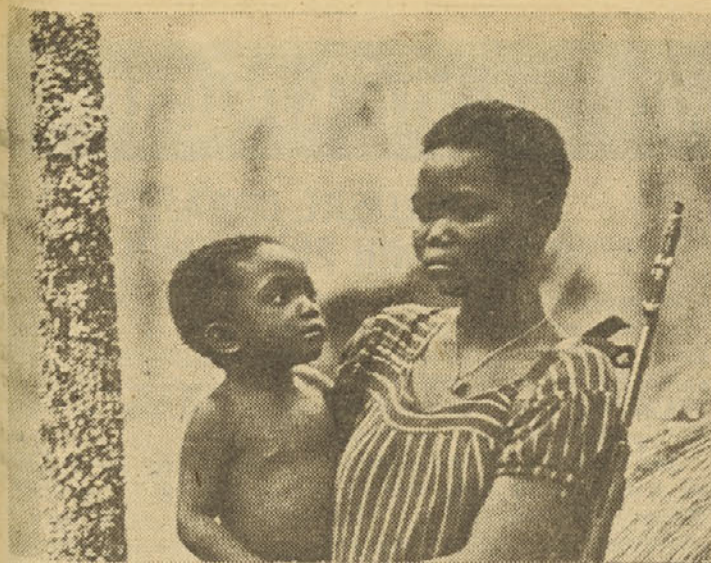
Namesto priznanja, spodbude — GRAJA! Še nikoli se ni zgodilo, da bi komu KRAJEVNA SKUPNOST dala pohvalo, priznanje, denarno nagrado. Jaz sem bila prva. Pa mi ni vseeno. Čutim, da je pionirski odred z menoj. Se bolj pa OBCUTIM, da je ves učiteljski kolektiv PROTI.

ZAKAJ?

Saj nisem prišla na šolo, da bi se osebno uveljavila. Prišla sem v KRUH. Sto sedemdeset tisoč starih din ni prevelik znesek, z njim pa z mammo kar lepo živiva. Kaj se ve: če bi šla v Ljubljano, bi morda kakšna srednje dobra študentka. Če bi bila... Zdaj pa sem učiteljica. Mogoče bom kdaj končala studij RAZREDNEGA POUKA. Pa ne zaradi osebne veljave. Zaradi otrok. Toliko da bom pridobila KVALIFIKACIJO. In da mi ne bodo TOVARIŠI hrbet govorili:

— KAJ PA JE TEBE TREBA BILO...?!

Angolska mati-partizanka

OSVOBODILNA GIBANJA PO SVETU

Revija Pionir namerava na skupno pobudo zavoda za šolstvo SRS, Zveze prijateljev mladine Slovenije in republiškega koordinacijskega odbora za pomoč žrtvam imperialistične agresije izdati izredno številko o osvobodilnih gibanjih po svetu. Naš namen je seznaniti mlade bralce z bojem podjarmljenih ljudstev za svobodo in neodvisnost ter hkrati dati prosvetnim delavcem gradivo za aktualizacijo in posodobitev pouka.

Vsebinska podoba številke bo naslednja:

1. V uvodniku bo pojasnjen pomen osvobodilnih gibanj, njihovo mesto v svetu, vzroki, zaradi katerih se pojavljajo, njihovi človeški in zgodovinski vidiki ter perspektive.

2. Osrednji del bomo namenili obravnavi protikolonialnega in protirasističnega gibanja v Afriki ter osvobodilnih gibanj v Aziji in Latinski Ameriki. Poudarek bomo dali boju ljudstev v Mozambiku, Angoli in Bisajski Gvineji proti portugalskemu kolonializmu ter boju črnega prebivalstva v Rodeziji, Južnoafriški republiki in Namibiji proti rasističnim režimom. Hkrati s pregledom zgodovine, dosežkov in ciljev osvobodilnih gibanj bomo uvrstili v izredno številko vrsto sestavkov, fotografij in ilustracij o posameznih deželah z namenom, da bi pokazali stopnjo njihovega gospodarskega, kulturnega in družbenega razvoja, posebej pa trpljenje zatiranega ljudstva in njegovo pripravljenost na žrtve v boju za svobodo. V številki bodo tako našle prostor pesmi svobodoljubnih pesnikov, odlomki iz del borcev za neodvisnost ter tudi reportažni zapisi naših ljudi, ki iz del borcev za neodvisnost ter tudi reportažni zapisi naših ljudi, ki so obiskali nekatere izmed omenjenih dežel in prišli v neposredni stik z borci osvobodilnih gibanj.

3. V zadnjem delu bomo utemeljili politično in materialno podporo, ki jo daje Jugoslavija osvobodilnim gibanjem, predvsem s tem, da boj azijskih, afriških in latinskoameriških ljudstev za svobodo najbolj razumejo tisti narodi, ki so se morali sami bojevati z orožjem v roki.

Nemimo, da bi s tako zastavljeno vsebino približali borbo teh narodov in obogatili znanje mladih bralcev ter spodbudili njihove učitelje k nadaljnjemu razpravljanju o tem gotovo perečem vprašanju naših dni.

POSEBNO IZDAJO PIONIRJA „OSVOBODILNA GIBANJA PO SVETU“ LAHKO NAROČITE NA NASLOV ZGP MLADINSKA KNJIGA, ODDELEK ZA PERIODIKO, TITOVA 3, LJUBLJANA. ALI PO TELEFONU ŠTEVILKA 25-340. CENA ŠTEVILKE JE 4 DINARJE, TEKOČI RAČUN 50101-601-16733

Iskanje izhoda, 1972, akril-olje, platno 145 x 200 cm

Slika je z nedavne samostojne razstave akademskega slikarja Silva Komela v galeriji Kolaričeve univerze v Beogradu

NOVE STROKOVNE KNJIGE

Perišić Milan: Disciplina u školi. Sarajevo, Svetlost 1972.
Galeša Mirko — Branko Gartner — Rado Palir: Vzroki osipa v osnovni šoli. Maribor, Založba Obzorja 1972.
Programirani pouk. Primeri sekvenc za posamezne učne predmete v osnovni šoli. Ljubljana, Zavod za šolstvo 1972.
Prodanović Tihomir: Čovek i samoobrazovanje. Sarajevo, Zavod za izdavanje udžbenika 1973.
Zdanski Ivan: Kako da napravim plan i program za svoju školu. Beograd, Partizan 1972.

NAŠI RAZGLEDI

V številki 5, ki je izšla 9. marca, priporočamo tele prispevke:
Dr. Ivan Ribnikar — Ponovna kriza mednarodnega monetarnega sistema
Dr. Zivko Šifer — Slovenija po narodnosti
Andrej Inkret — Branje
Ančka Korže — Strajnar — Boljša listina o temeljni listini kulture (intervju)
PO SVETU:
Devalvacija, ki ne rešuje
O poklicu znanstvenika

KUPITE — PREBERITE

KLIČE GLAVNI ŠTAB

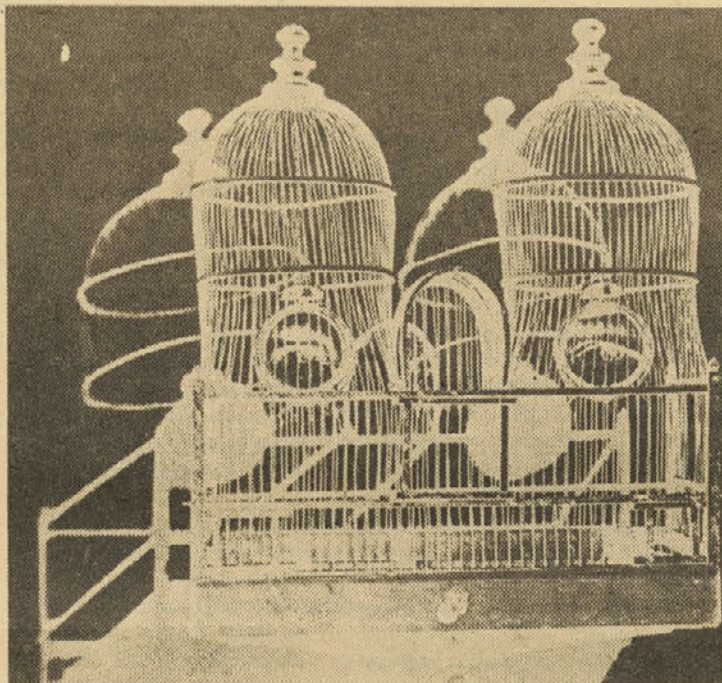
Zbornik prispevkov o slovenskih partizanskih zvezah
V uvodu piše: — Knjiga je namenjena tako nekdanjim kurirjem, telefonistom, signalistom, radiotelegrafistom in drugim pripadnikom enot za zveze NOV in PO Slovenije kakor vsemu drugemu prebivalstvu, predvsem mladini.

Zavoljo tega zadnjega tudi pišemo o knjigi v našem listu. Zgodovina NOB se zdaleč niso samo podatki o ofenzivah in številke — mladini bodo resnično približali tisti čas tudi z moralno-politične in človeške plati prav spomini borcev, kurirjev in vezistov. Drugi del (in to večji del) knjige zavzema prav te resnične spomine, prežete s požrtvovalnostjo in bojem za svobodo.

Prvi del zajema kratek zgodovinski oris partizanskih zvez od začetka do konca našega narodnoosvobodilnega boja. Opisane so posamezne kurirske postojanke, njihova vloga in usoda v tistih težkih dneh.

Knjiga je bogato opremljena s fotografijami, priložen pa je tudi zemljevid partizanskih kurirskih in telefonskih zvez v Sloveniji v drugi polovici leta 1944. Kot celota je dragocen pripomoček za naše šole vseh stopenj. Izdal jo je odbor za pokroviteljstvo nad kurirji in vezisti NOV Slovenije pri Združenem PTT podjetju v Ljubljani. Uredil jo je Stanko Petelin.

N. M.

Ujeta dimenzija — mešana tehnika, Stane Jagodič

ZAKAJ?

Od 2. do 18. marca je v muzeju revolucije v Celju odprta razstava likovne satire akademskega slikarja Staneta Jagodiča. Njegovo ime se od leta 1970 (predstavil se je prvič v sestavi skupine Junij na razstavi v muzeju revolucije v Celju) vse pogosteje pojavlja v slovenskem likovnem svetu. Na začetku svojega ustvarjanja nam je predstavil olja, risbe in grafike. Nemirno iskanje nadaljuje na poti satire, humorja, uporabne grafike in karikature. Prav z deli te nove poti je sodeloval na številnih domačih in svetovnih festivalih. Prejel je že lepo število nagrad doma in priznanj v tujini. Njegove karikature poznajo naši časopisi, pred nedavnim pa so jih tudi objavili tuji.

Slikarjeva letošnja razstava v Celju je nadaljevanje lanske izrazne smeri (razstava Skupine Junij v Mestni galeriji 1972) „Likovna satira“ ali „programsko oblikovana fotografija“ so vse premedli izrazi, ki ne morejo zajeti in pojasniti umetnikovega sporočila. Isto velja za naslove njegovih del, ki jih je treba občutiti.

Jagodičeva likovna abeceda nas bežno spominja na dadaiste iz preteklosti, vendar ne gre prezreti novih vrednot. Slikarjev izraz je povsem nov in oseben. Vsako delo nam posreduje poleg ideje in poante, tudi problem in hkrati njegov likovni ter estetski odgovor. Vsi uporabljeni likovni elementi so konkretni in vsakomur dostopni, izražena filozofska misel pa zahteva aktivno sodelovanje gledalca. Če se strinjamo, da ljudje „prek pesnikov sanjamo“, bi morda lahko rekli, da prek sodobnega slikarja vzemo resnico o sebi.

Slikarjev tehnični pristop je kaj raznolik: risba, ploskovni in reliefni kolaž, fotomontaža in objekt — umetnost, ki vključuje gibanje in zvok, ali pa je foto — dokument. Fotografije je doživeto realiziral Marjan Pal. Vsa Jagodičeva dela nosijo pečat našega negotovega, nemirnega vsakdana. So odsev vseмирske samote, agonije negotovosti in grenkobe utesnjenosti današnjega človeka. Ta občutja se vsedaj kot rja v notranjost in oblikujejo bolešno vprašanje: ZAKAJ? S tem vprašanjem bi lahko poimenovali razstavo. Ta „zakaj“ sili iz vsakega dela in ga hkrati povezuje z ostalimi v celoto. Razstava je umetnikov opomin, prošnja in spodbuda k razmišljanju o smiselnosti človekovega početja.

Čutimo, kot bi vsem eksponatom bilo tesno na razstavi, zaželimo si več prostora in manj tesnobe.

Zaprte v kletkah tiktakajo ure, na steni smrt sega po roži, tudi tvoja ura se bo ustavila... Ujeta dimenzija, ujeta svetloba, ujeti ljudje v svoje nesmisle, vse ujeto, utesnjeno, ogroženo... Zaželimo si pobeigniti v prostor, kjer ne bi umirali metulji, kjer ne bi bilo dirigiranih prividov ljudi — lutk, proč od patronastih nasmevov militarista...

En sam ponavljajoči „zakaj“ in groza njegovega nesmisla. Gledamo in razmišljamo brez besed, brez njih se sprašujemo. In smrt hodi z nami. Tu je. Ne moremo je odgnati. Zakaj?

TEA DOMINKO

RAZSTAVE

Strelec — plastika iz medenine in bakra, 1970 — Vojin Stojčić

BEOGRAJSKI UMETNIKI V MESTNI GALERIJ

Razstava likovnih umetnikov Beograda, ki jo prireja ljubljanska Mestna galerija, daje — kolikor dopuščajo prostorske možnosti — prerez različnega snovanja slikarjev, kiparjev in grafikov. To je ena redkih razstav, ki odpira možnosti spoznavanja beograjskega kroga umetnikov v našem mestu. Razstava daje določen prerez, iz katerega lahko razvidimo, kakšne so težnje, usmerjenosti, dosežki umetnikov, ki živijo v neprimerno bolj razgibanem umetniškem ozračju, v opazno večji fluktuaciji mednarodnih prireditelj, kar navsezadnje ni brez pomena za kulturno klimo metropole. Ugotoviti bi se dalo, da na ljubljanski razstavi sicer pogrešamo to ali ono ime, ki bi nujno sodilo k beograjskim likovnikom. Kljub temu pa daje razstava dokaj zaokroženo in dovolj razvidno podobo sedanjega trenutka. Prostorske omejitve Mestne galerije so bržčas narekovele, da je posameznik zastopan le z enim eksponatom. To pa v „enakovrni“ izbirni situaciji ne omogoča, da bi bilo delo središčnih likovnih oblikovalcev bolj poudarjeno, vendar druge možnosti skorajda ni bilo. Med približno 150. eksponati vidimo dela mednarodno priznanih umetnikov, kot so: Stojan Čelić, Olja Inanjić, Peter Lubarda, Branko Miljuš, Pedja Milosavljević, Minić Branimir, Branko Protić, Stanković-Milić, Ivan Tabaković, Lazar Vujaklija, Olga Jančić, Olga Jevrić, Oto Logo, Miša Popović, Emil Dragulj, Halil Tikveša, Milenko Zarković idr. Preseneča tudi, koliko je klasične figurlike, naj gre za slikarska ali kiparska dela. Seveda pa se da zaslediti najraznovrstnejše težnje na vseh treh območjih likovnega ustvarjanja Beograščanov. Razstava je vsekakor vredna ogleda, obiskovalci si jo lahko ogledajo do 20. t. m.

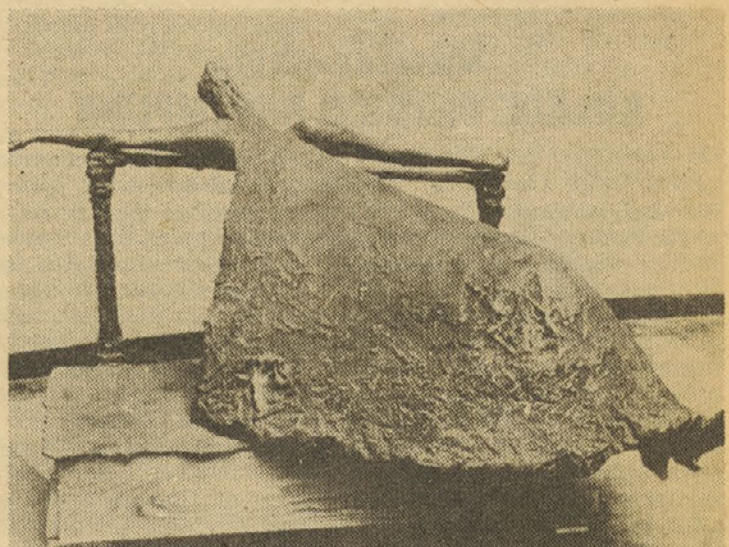
Aktualno o današnji umetnosti

OBLASTNOST

Žena v naslanjaču. Tako bi lahko imenovali to sliko. Madžarski kipar Varga Imre je izbral za naslanjač star okvir železne ograje. Za podlago je podstavil lesen plot, deske, torej se bolj prvinski material. Nad vsem tem se bohoti ženska figura, skrajno zleknjena in izvalna v drži. Ta drža pripoveduje: sem najplemenitejši material in tudi kot bitje predstavljam vse, kar hočem. Material, dvignjen v tri stopnje, povečuje figuri ugled. Če so roke, ki se drže ograje, se realistične, pa se obleka spremeni v napeto pobočje. Glava je majhna, neizrazita, daleč daleč pod figuro. Tik pred nami pa so spet realistično obdelani čevlji. Kaj naj nam zbudi ta figura, kaj nam pove in kaj najdemo v njej?

Renesančni mojster Giotto je v svojih slikah upodobil človekove lastnosti: oblastiteljnost, skromnost, vzvišenost, skopost, dobroto itd. Ni pa bil ne prvi in ne zadnji, ki je poskušal upodobiti človeške značaje. Madžarski kipar je predstavil žensko našega časa, ob kateri se nam zvrste številne asociacije na vse tiste sile, ki se košatijo nad človekom. Ob tej ženski ne bi mogel sestiti, ne prisesti k njej, niti se prisloniti. Zahteva, da jo ubogaš, priznavaš. Njena drža je veljaška in ohola. Če je kipar hotel izraziti neko potezo človekovega značaja, tedaj lahko rečemo, da se mu je to brez večjega truda tudi posrečilo. Zelo nazorno je stopnjeval pomembnost — od kmečko lesenega prek mestno železnega do bronasto bogataškega. In prav to bogatstvo se je razbohotilo in že presešlo vse, kar mu daje temelje za obstoj. Socialna in moralna nota sta tu zelo nazorno in dobro prikazani. Tenki roki, sta tako tenki kot noge predzgodovinskih bizonov: nepomembni. Razumljivo, saj pa tudi nič ne delajo. Telo, ki se prehranjuje in zadoščuje, pa je razsežno, požrešno. Nikdar mu ni dovolj. Tudi za glavo je malo prostora. Če so bile predzgodovinske glave živali majhne, ker niso bile uporabne za prehrano, pa je v teh glavah praznina. In prav zato, da bi bilo te praznine manj, so majhne. Za to razmišljanje pa si moramo vzeti čas. Sugestije so neposredne, posredno pa je vse tisto, na kar nas opozarja tako zasnovana sodobna plastika.

IGOR PLEŠKO

Imre Varga „La chavoque“, Madžarska (Biennale, Benetke 1972)

Izberite med novimi knjigami • Izberite med novimi knjigami

SOS ZA NAŠ PLANET ZEMLJO

Svetovni tisk vse pogosteje obravnava vznemirljivo temo: človeštvu se bliža sodni dan! Le-tega si pripravljajo človeštvo samo, delno zaradi vedno hitrejšega razmnoževanja, delno pa zaradi uničevanja okolja. Zemlje in človeka torej ne bo uničila termojedna bomba, marveč biološka bomba in znanstveno-tehnična revolucija. Čas modernih apokaliptičnih jezdecev je po mnenju nekaterih znanstvenikov že tako blizu, da v marsikaterih znanstvenih institucijah že bijejo plat zvona: rešimo našo Zemljo, sicer bo postala podobna mrtvaški ladji, ki bo brez življenja tavalala skozi neskočne daljave brezbrezjnega vesoljskega prostora.

Ta klic je tako resen, da je treba z njegovo vsebino seznaniti tudi mladino. Eden izmed takšnih pozivov mladini vsega sveta, češ da je najnujno potrebno začeti s takojšnjim in vsestranskim varstvom narave, tj. našega okolja, je tudi knjiga avtorjev A. Pacinija in G. Masinija **SOS ZA NAŠO ZEMLJO**. Delo je v prevodu dr. A. Šercelja in opremljeno z uvodno besedo akad. prof. dr. J. Hadžija izdala Mladinska knjiga.

V knjigi so mladini z originalnimi metodičnimi prijemi ter ob številnih ilustracijah in fotografijah razloženi pojmi biosfera, ekologija, biom, biotip, prehrabena veriga, komenzalizem, mutualizem, parazitizem itd., obenem pa je nanjo naslovljen klic, naj se nemudoma pridruži ekološkemu boju za rešitev našega planeta.

Knjiga SoS za našo zemljo, ki naj bi jo prebral in ob njej razmišljal vsak mlad človek, stane 50 din.

UVOD K UMEVANJU LIKOVNIH DEL

Dejstvo, da pri nas nimamo izvirnega dela za šolsko rabo, ki bi na ustrezen način tolmačilo umevanje likovnih del, je botrovalo prevodu knjige Matka Peiča „Uvod v umevanje likovnega dela“. Prevod Frančka Šarfara se veže na izvirnik iz leta 1968, tako da se hrvaški zapis po vsebini in obsegu ter gradivu ne razlikuje od slovenskega.

Peičeva knjiga je po vsebini in namenu izrazito šolska, kar pomeni, da izhaja iz tovrstne prakse in je namenjena šolski rabi. Zato je na mestu premišljena postopnost podajanja in metodična uravnano. Avtor se je povsem zavedal stopnje dojemljivosti snovi, koliko jo je treba obravnavati v šoli, pri tem pa si je prizadeval biti preprosto v tistem smislu, da je lahko razlaga učencu resnično razumljiva. Opaziti je tudi težnjo, da bi se izognil sleherni suhoparnosti, zato je avtor odbiral v glavnem zelo premišljene, raznolike in dovolj izrazite primere slik, grafik plastike in v skromnejši meri arhitekture. Ob teh delih je napisal kar se da zanimivo, neshematično besedilo. Pedagoški čut spleta posamična poglavja v skrbno zamišljeno celoto. Nekaj nadrobno v „Uvodu v umevanje likovnega dela“ pa je vendarle treba osvetliti.

Avtor se je zavedal, da je težišče knjige v okviru slikarstva in kiparstva, medtem ko ima arhitektura neprimerno manjšo, skoraj zapostavljeno vlogo. Peičev „Uvod v umevanje likovnega dela“ ne želi biti knjiga pravil, zato je ves čas očitna težnja po odprtosti, izkustvena šolska praksa pa mu je izoblikovala pregledno vsebinsko celoto. Ko je zavrgel historično gledanje in tako zaporednost, je v resnici sprostil možnosti za odprto dojetje mladega človeka, kajti šele tako zadobi likovna govorica svojo primarno vrednost. Postopnost dojetja likovnega dela je uravnano tako da preide od lažjega k zahtevnejšemu. Pri tem pa Perić poudarja, da zahteva pristop intuicije posameznika, deloma pa razumsko, razlagalno pot. Z besedami se umetnina ne da razložiti, razumska razlaga pa omogoča, da dojamemo elemente likovne govorice. Učenec oziroma bralec si mora ustvariti „abecedo likovne izraznosti“. Avtor se je tudi zavedal nevarnosti vnašanja literarnih oziroma nelikovnih elementov v svet likovne umetnosti.

Najobsežnejše je poglavje o materialnih elementih likovnega dela, kjer govori o risalni tehniki, grafičnih tehnikah, slikarskih tehnikah, o kiparjenju z različnim materialom. Psihične elemente pojmuje Peič kot učinkujoči del likovne govorice, vse od črte, barve, ploskve do kolorita, ritma, kompozicije itd. Pri likovnih motivih se je pomudil pri najvažnejših in za slikarstvo ter kiparstvo značilnih, tudi vodilnih motivih. Razumljivo je, da se pri nekaterih tehnikah, npr. pri lesorezu, ni spuščal v nadrobno, marveč je podal najosnovnejše informacije. Zato tudi ne vključuje npr. sitotiska, danes tako moderne tehnike, ker se želi omejiti na poglavito — za šolsko rabo. Posebej in odmerjeno govori o likovni umetnosti in človeku, družbi. Tudi poglavje „Kako gledamo likovno delo“ je kar skromnega obsega. Dobro bi bilo, če bi ta in naslednji del „Primeri analize likovnega dela“ — obogatil z več primeri, morebiti celo z več interpretacijami ob istem delu. Prav gotovo pa sta navedeni poglavji najzahtevnejši — še posebej, če imamo v mislih učenca, ki ga šele uvajamo v likovni svet. Avtorjevo izražanje je povečini ekonomično.

Pri slikovnem gradivu se je Peič oprl izključno na gradivo iz svetovne umetnosti. Odbiral je raznolike umetnike od klasikov do modernistov, pri tem pa mu je bilo vodilo tisto, kar obravnava, npr.: jedkanica, akvarel, porcelan! Osnova ga je spodbudila, da je poiskal kar se da ustreznega, značilnega avtorja. Le poredkoma je drugače, npr.: pri bakrorezu je izbral izključno samo Callota, kar ni primerno; pri kovinskem peresu najdemo dva Dufyja, resda oba različna, pri trstiki dva van Gogha, namesto da bi bil drugi avtor po možnosti iz drugačne dobe. Primer okenskega slikarstva iz Chartresa je postrani posnet. Vendar je to malone vse, kar bi motilo pri slikovnem gradivu. Neprimerno bolj pride do izraza avtorjevo poznavanje gradiva. Nepotrebna površnost pa se kaže v drugačem podnaslavljanju reprodukcij, npr. pri barvnem fra Angelicu, pri Michelangelu, barvnem Chardinu, pri tapiseriji, Boudelleu, Donatellu, pri barvni Picassovej sliki, pastelu Toulousea-Lautreca, olju Velasqueza, pri pompejanski freski, srednjeveški miniaturni, pri detajlu timpanona iz Autuna. Reprodukcije so glede jasnosti in barv zadovoljive. Ob koncu knjige je avtor navedel najvažnejšo literaturo, kar bo s pridom rabilo tistemu, ki bi se hotel posebej ukvarjati s tovrstno likovno dejavnostjo. Med šolsko uporabnimi knjigami, kakršne smo kar predolgo pogrešali, je Peičev „Uvod v umevanje likovnega dela“ prav razveseljivo dejanje.

IGOR GEDRIH

MIROSLAV KRLEŽA

BALADE PETRICE KEREMPUHA

Ob osemdesetletnici Miroslava Krleže je DZS natisnila faksimile „Balad Petrice Kerempuha“. Verjetno je tej jubilejni nameri botrovalo tudi to, da je izvirnik izšel leta 1936 v Sloveniji ob prizadevanju Bratka Krefta, ker v zagorskem narečju ubrane balade spričo kritične družbene in revolucionarne vsebine niso smele iziti na Hrvaškem. Nedvomno so „Balade Petrice Kerempuha“ svojevrstna umetnina v obsežnem Krležinem opusu, hkrati pa lahko vsebinsko in idejno povežemo balade z obletnico hrvaško-slovenskega kmečkega upora. Zdi se, da bi bilo prav, ko bi ob Krleževem jubileju prevedli kako doslej neprevedeno delo, npr. „Zastave“. Lahko pa ugotovimo, da so „Balade Petrice Kerempuha“ tisto Krležovo delo, ki je izmed njegovih (prevedenih) del največkrat izšlo na Slovenskem. Natis faksimila je tedaj bolj jubilejno in bibliofilsko dejanje kot pa povsem nova spoznavajoča osvežitve. Grafične rešitve k „Baladam Petrice Kerempuha“ — U. Graf, Holbein — se imeniito prilegajo Krleževemu besedilu in oboje daje ubran vtis starinskega rokopisa, ki po svoji vsebini prav gotovo ne meri le na zgodovinski čas.

TELEVIZIJSKE ODDAJE O VZGOJNIH PROBLEMIH

Na pobudo Zveze delavskih univerz Slovenije je izdelala skupina sodelavcev poseben program televizijskih oddaj za izobraževanje staršev, poklicnih vzgojiteljev in mladine. Eden izmed lanskih ciklov oddaj iz vzgojne problematike je bil tudi cikel „VZGOJNI PROBLEMI“ slovenskih avtorjev iz vzgojne posvetovalnice v Mariboru, psihologov Tilke Krenove in Srečka Sorsaka.

Besedilo teh oddaj je zdaj v obliki drobne knjižice izdala Vzgojna posvetovalnica v Mariboru, založila pa Zveza delavskih univerz Slovenije. Knjižica VZGOJNI PROBLEMI vsebuje strokovno besedilo oddaj z naslednjimi aktualnimi temami: o otrokovi bojazni in otrokovem strahu, agresivnem otroku, otroku, ki beži od doma, otrokovih bralno-napisovalnih težavah, ravnanju z otrokom levičarjem, zmanjšani šolski uspešnosti nadarjenega otroka, oddaji vzgojni problematičnega otroka v vzgojni zavod, ter še nekaterim drugimi. Primerno ilustrirana knjižica, ki ima 31 strani, stane 7,50 din.

TIHOMIR

VZGOJNI PROBLEMI

OTROKOM IN MLADINI SAMO DOBRE KNJIGE (II.)

V prejšnji številki Prosvetnega delavca smo predstavili našim bralcem iz četrtega letnika knjižne zbirke Moja knjižnica osmih izvirnih slovenskih del. Zdaj predstavljamo še šest prevodov iz bralskih jugoslovanskih in nekaterih drugih jezikov.

Znano je, da imajo posebno mlajši otroci zelo radi živali. Knjižni ževnik, ki napiše dobro poezijo ali prozo o živalih, zadene žebelj na glavo; nikoli mu ne zmanjka hvaležnih bralcev. Eden izmed takšnih pisateljev je tudi Čeh Josef Čapek, ki je poleg tega tudi ilustrator. Njegovih priručnih devet zgodb **O PSIČKU IN MUČI** je namenjenih učencem drugega razreda osnovne šole.

Učenci petega razreda se bodo razveselili dveh knjig. Prva je prevod znamenite povesti ERAZEM IN POTEPUH, ki jo je napisala mladinska pisateljica Švedinja Astrid Lindgren. To je povest o dečku, ki je ušel iz zavetišča, se potepal z odraslim klatežem in končno našel prijeten dom na kmetiji. Doslej so ga namreč vsi zavračali zato, ker ni imel kodrastih las. Druga knjiga pa so PRIPovedke iz DAVNINE hrvaške književnice Ivane Brlić-Mazuranić, ki so ji rekli „hrvaški Andersen.“ Zbirka teh njenih prispovedk sodi med najboljše pripovedke v vsej jugoslovanski književnosti.

Literarni zgodovinar Milan Crnković je upravičeno zapisal, da nista grozota in nesmiselnost vojne nikdar bolj strašna kot takrat, kadar se zrealita v očeh otrok. Roman znanega hrvaškega pisatelja Milivoja Matošca **VELIKI POTEPUH** to trditve žal povsem potrjuje. V tem romanu nam avtor prepričljivo opisuje težavno pot, ki jo mora najprej v vojnem potem pa še v povojnem času prehoditi mladi Zvezdan, preden se kot vojna sirota vključi v redno življenje in v družbo, ne da bi kljub hudim preizkušnjam izgubil že močnejše omajano vero v življenje in ljudi. Roman, ki je kljub prikazanim vojnim strahotam poln nepremagljivega optimizma, bodo lahko zares domeli šele učenci zadnjih razredov osnovnih šol. Zato bi bilo bolje, da bi bil namenjen tem kot pa šestošolcem, ko so za pravilno dojetje takšnega dela še premalo zreli.

Slovita zgodovinska povest ruskega pripovednika in dramatika Nikolaja V. Gogolja **TARAS BULBA** je odlično berilo za sedmošolce. Je slikovit in obenem liričen opis boja Kozakov proti poljskemu plemstvu v 16. stol. V njem je pisatelj izpričal živo ljubezen do domovine in poveljal boj svobodoljubnega ljudstva proti tujim zatiralcem.

TRije MOŽJE V ČOLNU, DA O PSU NITI NE GOVORIMO je izrazito humoristično delo Angleža Jeroma Klapke Jeroma, v katerem pisatelj opisuje zabavni izlet po reki Temzi. Ob tem se s finim humorjem norčuje prav iz vsega pa tudi iz samega sebe. Tej knjigi, kakor tudi nekaterim drugim njegovim delom, je kritika pripisala visoko umetniško vrednost.

Vse navedene knjige so opremljene s spremeno besedo o pisatelju in z drugimi ustreznimi pojasnili, nekater med njimi pa so tudi primerno ilustrirane.

REVIJA „KURIRČEK“ V OČEH MLADIH BRALCEV

Zato da bi globlje spoznalo želje mladih bralcev glede vsebine in opreme revije „Kurirček“, jim je uredništvo lanskega novembra postavilo naslednjih pet vprašanj: Katera zgodba, pesem ali sestavek vam je v letošnjih številkih najbolj všeč? Katera zgodba, pesem ali sestavek je po vašem mnenju opremljen z najlepšimi risbami? Katera zgodba, pesem ali sestavek vam sploh ni všeč? Kateri zgodbe, pesmi ali sestavke ste brali tudi v šoli? Česa v prvih treh številkih letošnjega Kurirčka pogrešate in o čem bi se radi brali?

Na to nagradno anketo je odgovorilo kar 1145 otrok. Med temi je bilo največ solarjev in solarj 3. in 4. razreda osnovne šole, med katerimi je Kurirček najbolj razširjen, saj ga je za to šolsko stopnjo pripravil tudi zavod za šolstvo SR Slovenije. Zanimivi odgovori otrok so vereni odsev značilnosti njihovega biopsiho-socialnega razvoja v obdobju t. i. poznega otroštva, ki se skoraj povsem ujema z obdobjem predpubertete.

Zategadelj nas niti najmanj ne čudi, če jih — željne sprememb, nenavadnih doživljanj in tveganih avantur — privlači zlasti berivo z napeto vsebino, bogato dejanjem, in z glavnimi junaki, ki se, zahvaljujoč telesni vzdržljivosti, domiselnosti in junaštvu, uspešno prebijajo skozi najtežje okoliščine, dokler ne zmagajo. Dasi velja ta ugotovitev predvsem za dečke in manj za deklice, je vendarle moč ugotoviti, da Kurirček, zlasti v tem pogledu ustreže njihovim težnjam in jim omogoča, da na družbeno sprejemljiv način sproščajo svojo razgredo domišljijo. Odtod tudi želja po zgodovinskih povestih, potopisih itd. Deklice se v nasprotju z dečki ogrevajo za bolj lirčne zgodbe, postavimo za pravljice in za zgodbe, v katerih so glavne junakinje deklice.

Dečke in deklice te starosti izredno privlači tiste zgodbe, ki zaradi svoje (seveda namerne) nepopolnosti aktivirajo njihovo podzavestno hotenje po raziskovanju, popravljanju odraslih in uveljavljanju.

Ker je znano, da so otroci nasploh bolj čustvena bitja in veliki ljubitelji živali, si želijo čimveč živalskih zgodb.

Osrednja zahteva mladih bralcev je, da bi Kurirček objavljaval vsele zgodbe, ob katerih bi se lahko dodobra nasmejala. Skratka: zgodbe polne humorja so jim vedno dobrodošle. Ne zmetujejo tudi stripiziranih zgodb v nadaljevanjih, le-te pa morajo biti vsebinsko dovolj bogate in dobro ilustrirane.

Mnogo manj kot dobri mladinski prozi pa so bralci Kurirčka naklonjeni otroški poeziji. To nas ne preseneča, saj je znano, da se otroci že zelo zgodaj seznanijo s pesmicami, tj. že v predšolski dobi, in se od njih tudi kmalu odvrnejo. Čim odkrijejo realistične zgodbe in avanturistični roman, mladinski pesnik zanje ni več posebno zanimiv.

Eni kot drugi pa si žele sestavkov iz področja ročnih spretnosti, pri čemer bi lahko uporabljali kladivo, kleščice, žago in podobno orodje pri obdelavi lesa in kovin (dečki) oziroma igle, pletilke, kvačke, niti in volno (deklice).

Dokajšnje obvladane spretnosti pisanja ter naraščajoča potreba po komuniciranju s širšim okoljem sili Kurirčkove bralce v živahno dopisovanje za Kurirčkovo torbo, ki je, kot je videti, ena izmed najbolj priljubljenih rubrik v tej reviji. Pri solarjih in solarjkah se vedno bolj uveljavlja tudi želja po medsebojnem dopisovanju, seveda s posredništvom Kurirčka.

Bralci Kurirčka imajo najraje tiste ilustracije, ki znajo s svojimi risbami in slikami kar najbolje prikazati otroški svet. Modernistične risbe in slike zavračajo, ker jih ne morejo doumeti.

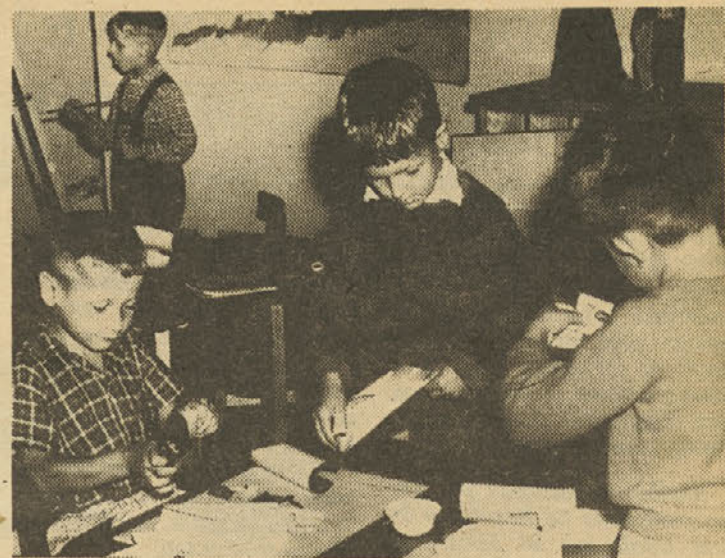
Zanimivo je, da se pozitivne ali negativne sodbe mladih bralcev in bralk o posameznih sestavkih praviloma ne ujemajo z „uradnimi“ sodbami šole; otrokom je bil marsikdaj všeč kak sestavek, ki ga v razredu sploh niso brali ali celo obravnavali. Res pa je, da so bili v šoli brani in obravnavani sestavki vseh ogromni večini solarjev in solarj. To potrjuje že večkrat omenjeno trditve, da je Kurirček v resnici dopolnilno učnovzgojno sredstvo za uspešno izvajanje šolskega učnega programa.

TIHOMIR

PEDAGOŠKO CVETJE

Kar je sedaj še igra, bo kmalu postalo delo Foto: Jože Gal

Vzgoja in varstvo

»KOREKTIVNI VRTCI«

Družbena skrb za predšolske otroke, prizadete v telesnem in duševnem razvoju, še vedno zastaja za družbeno skrbjo za zdrave otroke. Vsi ti kakorkoli prizadeti otroci pa potrebujejo poleg skrbi, ki so je deležni zdravi otroci, še posebno obravnavo.

Prizadetih otrok na predšolski stopnji doslej nismo sprejemali v razne vzgojno-varstvene zavode. Tudi mreža specialnih ustanov za obravnavo predšolskih prizadetih otrok še ni razvita.

Zakon o usposabljanju otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju predvideva posebne vzgojno-varstvene zavode za usposabljanje predšolskih motenih otrok od dopolnjenega tretjega leta starosti dalje. Zato so v zadnjih letih organizirali pri zavodih, ki usposabljujejo otroke določene kategorije motenosti, predšolske oddelke kot pravico za nadaljnjo obravnavo.

Izredno pereči problemi: alkoholizem, prepiri v družini, nezaposlenost matere, razveza staršev zaradi prizadetega otroka v družini in podobno, so spodbudili Društvo za pomoč mentalno nezadostno razvitim osebam SRS, da je dalo pobudo za načrtovanje in ustanavljanje posebnih oddelkov za predšolske prizadete otroke pri vzgojno-varstvenih zavodih.

Kakšen je njihov namen? — Usposabljanje predšolskih otrok, prizadetih v telesnem in duševnem razvoju, v vzgojno-varstvenih zavodih utemeljuje mo z uspelimi oblikami varstva in celostne obravnave v tujini. Kompleksna obravnava zahteva sodelovanje skupine strokovnjakov: medicinskih, pedagoških, psiholoških in socialnih delavcev, ki pripomorejo k uspešnemu psihosomatskemu razvoju prizadetega otroka.

Z odpiranjem oddelkov za predšolske otroke, prizadete v telesnem in duševnem razvoju, pri vzgojno-varstvenih oddelkih bi izenačili možnosti za uspešen razvoj vseh otrok, tudi prizadetih, ki najbolj potrebujejo družbeno pomoč.

Z obravnavo prizadetih otrok v vzgojno-varstvenih zavodih, bi postalo varstvo teh otrok sestavni del vzgojno-varstvenega sistema. Prvi oddelek za mentalno prizadete predšolske otroke je bil ustanovljen pred dvema letoma v Mariboru pri vzgojno-varstvenem zavodu »Boris Peče« pod imenom »Korektivni vrtci«. Na pobudo Društva za pomoč mentalno nezadostno razvitim osebam SRS pripravljajo svet za otroško varstvo ljubljanske temeljne izobraževalne skupnosti tudi v Ljubljani posebne oddelke pri nekaterih vzgojno-varstvenih zavodih.

Usposabljanje prizadetih predšolskih otrok na območju

Ljubljane je potekalo doslej le v otrokovi družini, vzgojni posve-tovalnici ali na psihološkem oddelku otroškega dispanzerja Center. Uvedena je bila specialna pedagoška pomoč na otrokovem domu — mobilna služba, ki daje individualni specialno pedagoški trening otrokom, ki zaradi oddaljenosti, dodatne telesne prizadetosti ali posebnih socialnih razmer ne morejo obiskovati dispanzerja. Vse navedene oblike obravnave prizadetih otrok so adekvatne po načinu obravnave, vendar ne dajejo vsakodnevnega varstva in usposabljanja in so pomanjkljive glede na družbeno pomoč zaposleni materi. Predvideni oddelki za obravnavo predšolskih prizadetih otrok bodo organizirani pri rednih vzgojno-varstvenih zavodih. Družbeno neutemeljena bi bila segregacija kakorkoli prizadetih otrok na predšolski stopnji in njeno izolirana obravnava.

Predšolsko prizadeti otroci vseh kategorij bodo v celodnev-nem bivanju. Razbremenjene bodo njihove družine, zlasti matere samohranilke, ki se bodo lahko uspešneje uveljavljale pri svojem delu. Njihovi otroci pa bodo v vzgojno-varstvenem zavodu deležni potrebne vzgoje in varstva ter za njihov nadaljnji razvoj potrebne kompleksne obravnave. Z občasnim vključevanjem v organizirane proste zaposlitve bodo dane možnosti za optimalni psihosomatski razvoj. Rešeno bo vprašanje socialne integracije, ki je nujna pri lažje mentalno in telesno prizadetih otrocih.

Potem ko bi zdravstvene in socialne službe opravile detek-cijo prizadetih otrok, bi mentalno-higienski dispanzer usmerjal otroke v obravnavo v posebne oddelke vzgojno-varstvenih zavodov ter s pomočjo strokovnih služb izdeloval in spremljal individualne programe usposabljanja. Posebni oddelki pri vzgojno-varstvenih zavodih bodo organizacijsko vezani na vzgojno-varstveni zavod, kjer bo eno-ten dnevni režim. Otroci bodo v varstvu od 6. ure zjutraj do 16. ure, usposabljali bi jih po individualnih in skupnih vzgojnih programih. Deležni bodo dodatnih fizio-terapevtskih in logopedskih vaj, vaj za urjenje motorike in avdiovizualnega treninga. Individualne treninge bi izvajali strokovnjaki posameznih specialnosti, vzgojiteljice in varuhinje v posebnih oddelkih vzgojno-varstvenih zavodov pa naj bi se pripravile na specialno pedagoško delo s temi otroci.

Začetne eksperimentalne oblike varstva in kompleksne obravnave prizadetih predšolskih otrok bodo vključene v redni sistem družbene skrbi za prizadete otroke.

MARA ŠEMRL

a) V tej vazi vidim 3 šopke kalužnic.

b) Vedno smo vezali 5 kalužnic v 1 šopek.

c) Za to smo potrebovali 15 kalužnic (kalužnice preštejejo).

(Učimo se matematike II, Priročnik za učitelje, ZZŠ SRS, Ljubljana 1972, str. 45).

Podrobnejša navodila dobe učitelji sproti. Decembrsko navodilo navaja med učnimi pripomočki »šopke rož«. Najbrž bodo dragi.

Za novo matematiko trdijo, da je uvožena iz Zahodne Nemčije. Po klimatskih razmerah sodeč, je najbrž k njim prišla iz Južne Afrike. Skupaj s kalužnicami.

Prav bi bilo, da bi ekonomisti, ki so nam pripovedovali zgodbo o inputih in outputih, izračunali, ali bi kazalo matematične kalužnice gojiti v toplih gredah ali pa bi jih do decembra raje konzervirali v kisu. V šopkih po 3 in 5.

Za poštevanko višjega reda učenci lahko uporabljajo tudi ploščice, ki so si jih kupili že v prvem razredu. Pri poštevanki je ob njih mogoče razvijati tudi pristoje pripovedovanje zgodovine in pravljice. Ko namreč tovarišica ukaže: »Na klop denite vse rdeče ploščice. Razdelite jih zdaj po obliki!« otroci to hitro in učinkovito popravijo. »Koliko skupin smo dobili?« »Tršica, tri.« »Tršica, štiri.« »Jaz pa eno.« ...

»In po koliko ploščic je v vsaki skupini?«

»V eni so 4, v drugi 3, v tretji pa ena sama ploščica.«

»Ja, kje pa imaš ostale?«

»Eno sem zgubil, rdečo mi je zgrizel naš Capek, dve pa sem s Frančkom zamenjal za frnikule.«

Tovarišica seveda potem težko napravi skupen povzetek, da imamo toliko in toliko delnih množic s toliko in toliko elementi.

Izhoda sta dva. Tovarišica presledu z modernih ploščic na staromodne fižolčke. Ali pa: otroci morajo naloge, ki se nanašajo na delo s ploščicami, reševati brez ploščic na pamet. Obe verziji sem videl.

Za premožne pa je še ena možnost. Če je otrok izgubil eno ploščico, gre mamica v trgovino in preprosto kupi dvajset kompletov. Tako in edino tako nam pri Mladinski knjigi postrežejo. Po uradnem obvestilu.

Morda pa jih kje nadomesti tudi šola. Ploščice namreč.

ČETRTA JE VERNA DUŠA

Nekateri učitelji fizike zahtevajo, naj bodo vsi pojmi v učbeniku fizike natančno definirani.

Tudi v osnovni šoli. Principu je težko oporekati. Težave pa se pojavijo pri njegovem ureditvenju. Takoj na začetku. Kaj je namreč fizika? Baez pravi, da je definirati fiziko precej podobno, kot razložiti punc, kaj je nogomet, če ga še ni nikoli gledala. Samo z besedami to ne gre. Tudi poskusi, da jo odpeljemo na igrišče in ji tam razkladamo skrivnosti offsideov in prostih strelav, se radi izjalove.

»Tretja metoda — morda najboljša — pa je, da jo povabimo, da skupaj s fanti zaigra nogomet. Tak način je najbližji pristopu, ki mu pravimo operacijski. Nekateri menijo, da bi morali podobno napraviti pri fiziki. Pravijo: »Pustite vendar gostobesedne definicije o tem, kaj je fizika. Fizika, je tisto, kar počno fiziki.« »Kasno ponoči,« dodaja Orear. (A. V. Baez: The New College Physics, New York, 1967, str. 2).

Ta zadnja izjava seveda lahko učitelja fizike zapelje že na področje spolne vzgoje. Celo operacijske definicije torej niso brez skritih pasti. To velja tudi pri vzgojnih smotrih.

PETA ROŽICA JE NAMREČ KURICA

Že nekaj mesecev govorimo o idejni vzgoji, tako da smo že kar malo zasopli. Pa je nekaj pred novim letom tovarišica v prvem razredu pobirala dinar »za Vietnam«. V skrbi, da bo obračun »štimal«, je vso pozornost posvetila preštevanju dinarčkov, nič pa njihovega namenu. In pripetilo se je, da mala Micika ni in ni prinesla svojega dinarčka. Malce nevoljna je bila tovarišica, pa je pobarala Miciko: »Kdaj pa boš ti prinesla dinar? Vsi ostali so to že storili.« Pa je Micika plaho vstala, zardela in tiho rekla:

»Tršica, jaz ne grem z vami v Vietnam. Me mamica ne pusti.« In posvetilo se je tovarišici, da ji je tudi tokrat dinar zasenčil vzgojo, pa ne le simbolično.

Idejno vzgojo pa delimo še na ekspresivno in funkcionalno. V poslednjem času se v funkcionalno plat idejne vzgoje z vsemi silami vključuje neka temeljna organizacija združenega dela, ki za enoten jugoslovanski trg proizvaja puding. Sprozila je ta TOZD široko akcijo: otroci jedo puding, v šolo nosijo vrečke, tovarišice pa jih pakirajo v zavite po deset in pošiljajo v tovarno. (Vrečke namreč, ne otroke.) Da bo žrebanje, pravijo, in da to lahko šoli prinese televizor. Tako je vse zelo koristno, saj se otroci debele, pa še upanje goje v svojih srcih, upanje na TV, in upanje je zdravo za človeka. A se je nekaj tudi tokrat zapletlo.

Razširil se je po deželi glas, da so vrečke za puding dveh različnih velikosti in da menda za žrebanje veljajo le velike vrečke. Mnoge tovarišice pa so napravile nedopustno vzgojno napako in skupaj pošiljale večje in manjše vrečke. Kaj, če so v tovarni take pošiljke zavrgli? Kako se opravičiti otrokom? In navsezadnje, ojoj, učinkovitega smotra nismo definirali pri tej akciji. Morda bi to lahko še storili, kar zdajle, tale hip:

»Navajanje otrok na hazardne igre kot oblika socializacije v potrošniško družbo.«

Bojim se le, da je smoter prešibko operacionaliziran. Preveč mentalistično je obarvan, premalo operacijsko. Škoda bi bilo, če bi nam tale pedagoška kurica samo zato prezgodaj ovenela.

POSLEDNJA ROŽICA JE BOHKOVA SRAJČKA

Neizkušnemu je težko dati kako koristno praktično navodilo za ravnanje. V taki situaciji smo vselej takrat, ko koga želimo naučiti modrosti, ki je sad lastne izkušnje. Vsi radi svetujemo: »Rože ne zalivaj preveč!« Tako navodilo nič ne hasne. Če bi namreč fant vedel, kaj pomeni »preveč«, potem bi tudi vedel, kaj je »ravno prav«. Če pa ne ve prvega, tudi naša pridiga ne bo zalegla.

Prav podobno je tudi, če rečemo: »Vijaka ne zategni premočno. Pločevine ne ukrivi preostro.« Vse skupaj pomeni: »Odhajaj prej, preden stvar pokončaš!« To pa je precej podobno kot, če bi tujcu, ki hoče v Litostroj, pa še ni bil nikoli v Ljubljani, naročil: »Kak kilometer pred Figovcem zavijte na levo.«

Praktično modrost je težko preliti v besede. Toda velja poskusiti. Pogosto nam bo spodletelo. Še zlasti, če je besed preveč. Bolje je, da stvar pokažemo. Pa tudi tako se nam lahko izjalovi, kakor se je to zgodilo mojemu učitelju v četrtem razredu. Peli smo, pa sem pel prenizko. »Više, višje, ti zankirni Pangeljci,« je vpil in me vlekli navzgor za ušesa. Čisto na prstih sem stal potem vselej, kadar smo peli. In še ni bilo mojemu učitelju dovolj: po pevski uri sem imel vedno za trgovane usesne mečice. In še danes si ne upam zapeti, ker se bojim, da bom zadel prenizko.

ZANIKRNI PANGELJC, Z NAGLASOM NA J.

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

ODPOVED IN LETNI DOPUST

VPRAŠANJE: Svet šole je odpovedal delovno razmerje predmetnemu učitelju po 64. členu zakona o osnovni šoli, ker v šolskem roku ni opravil strokovnega izpita. Odpovedni rok mu je potekel 1. februarja letos. Učitelj sedaj zahteva, da mu omogočimo porabo letnega dopusta za to leto. Ali je do tega pravičen? — Osnovna šola

ODGOVOR: Delavcu, ki preneha delo pri delovni organizaciji iz razlogov naštetih v 64. čl. delovnega zakona o delovnih razmerjih — peti odstavek, ki je izkoristil letni dopust, mora delovna skupnost do razpisne zagotoviti ta dopust, če ni delovna skupnost, v kateri se je pravkar zaposlil, pri-

stala na to, da mu bo zagotovila letni dopust. To velja za primere, ko pride do sporazumnega prenehanja dela, kadar delovna skupnost odpravi delovno mesto; ugotovi, da delavčeve delovne sposobnosti ne ustrezajo zahtevam delovnega mesta, na katerem dela; če pride do prenehanja dela zaradi dopolnitve pokojninske dobe, zaradi odprave oziroma prenehanja delovne organizacije, če razrešeni direktor ne sprejme drugega ponujenega delovnega mesta in če delovna organizacija nima ustreznega delovnega mesta za delavca, pri katerem je nastopila invalidnost.

Nasprotno pa delavec ne more zahtevati ugodnosti porabe letnega dopusta, in v drugih primerih naštetih v 114. čl. zakona o delovnih razmerjih, kadar pride do prenehanja dela po sili zakona o delovnih razmerjih, to je neodvisno

od volje delavca in delovne organizacije kot je to v vašem primeru. Zato menimo, da v vašem primeru prosvetni delavec ni upravičen koristiti letnega dopusta za leto 1973.

O STROKOVNEM IZPITU

VPRAŠANJE: Kot že za poslano absolventko filozofske fakultete me zanima, katere pogoje moram izpolnjevati, da pridobim pravico opravljati strokovni izpit? Kje se je treba prijaviti in kakšna je izpitna snov? — P. S.

ODGOVOR: Učitelji na osnovnih in srednjih šolah ter vzgojitelji v domovih pridobijo pravico opravljati strokovni izpit po dveh letih vzgojno-izobraževalnega dela, morajo pa ga opraviti najpozneje v petih

letih. Vsebinsko in način opravljanja strokovnega izpita natančneje določa pravilnik o strokovnem izpitu učiteljev in vzgojiteljev. Kandidat se prijavi k strokovnemu izpitu pisмено pri ravnatelju vzgojno-izobraževalnega zavoda, v katerem dela. V prijavi je treba navesti podatke o kandidatomem šolanju in o njegovi delovni dobi, priložiti pa je potrebno tudi overjen prepis spričevala oziroma diplome o končanem šolanju. Strokovni izpit se opravlja pred ustrezno izpitno komisijo pri republiknem sekretariatu za prosveto in kulturo. Obsega praktični nastop v razredu oziroma v delovni skupini in ustni izpit. Snov, ki se na izpitu zahteva, je podrobneje določil republikni sekretar, zato zaprosite za potrebni program snovi republikni sekretariat za prosveto in kulturo.

T. ŠAREC

Prosvetni delavci se izpopolnjujejo ob prebiranju svojega glasila!

75 LET DORĚ VODNIKOVE

Človek skorajda ne bi verjel in vendar je res: prof. Dori Vodnikovi je februarja poteklo 75 let. Še vedno je zavzeta in živahna, še vedno stopa na kateder večerne gimnazije. Ob tej priliki se je spominjajo mnogi stanovski tovariši, posebej pa mnogi njeni učenci, saj njen pouk ni bil nikoli zgolj strokoven, temveč je bila in je vsa leta vzgojiteljica mladine v najširšem pomenu besede.

Službo je nastopila po prvi svetovni vojni na Koroškem in tam delala vse do žalostnega izida plebiscita. Zato je izguba Koroške ostala njena živa bolečina in vse, kar se zgodi onstran meje, je vedno znova predmet njenega zanimanja.

Študirala in diplomirala je na mladi ljubljanski univerzi in službovala v Ljubljani. Z mozem pesnikom dr. Antonom Vodnikom je v razgibanem duhovnem ozračju po prvi vojni delila mnoge težave spricho ozkih in politikantskih na-

sprotovanj mlademu križarskemu gibanju, ki mu je bil dr. Vodnik glavni pobudnik in gibal. Samonikla in trdna je tudi ob okupaciji razdajala svoje moči za osvoboditev, zaradi dejavnosti so jo preganjali in zaprli. Po vojni je bila nekaj let ravnateljica gimnazije za Bežigradom, nato pa profesorica in nekaj časa tudi lektorica za nemški jezik na ekonomski fakulteti. Nekaj let se je ukvarjala z metodičnimi vprašanji pouka nemškega jezika in sestavila vadnico za pouk nemškega jezika na srednji šoli.

Vsi, ki so bili njeni učenci, cenijo njeno visoko strokovnost in njen uspešen način dela, še bolj pa njeno široko razgledanost, duhovno razgibanost, jasnost in premočrtnost njene misli, pogumnost in bojevitost njenega duha, predvsem pa njeno toplo človečnost. Dobrota, resnica in človečanski ponos so njena življenjska vodila.

Se na mnoga zdrava leta, prof. Dora Vodnikova!

SVET OSNOVNE ŠOLE KANAL

razpisuje prosto delovno mesto vzgojiteljice v VVZ Kanal. Delovno mesto je razpisano za določen čas od 10. 4. 1974 do 31. 8. 1973 (oziroma za čas porodniškega dopusta).

VZGOJNA POSVETOVALNICA V MARIBORU

Maistrova 5/I

razpisuje prosto delovno mesto socialnega delavca za nedoločen čas.

Pogoj: Višja šola za socialne delavce z diplomom.

OSNOVNA ŠOLA PETER SKALAR BOVEC

razpisuje naslednja delovna mesta:

- učitelja za slovenski jezik, PRU za čas od 1. 9. 1973 do 1. 2. 1974 - samsko stanovanje;
- vzgojitelja za dom učencev, U ali PRU za nedoločen čas - samsko stanovanje;
- vzgojiteljico, VZG za VVO v Bovcu za nedoločen čas - samsko stanovanje;
- vzgojiteljico, VZG za VVO na Žagi za nedoločen čas - družinsko stanovanje.

Komisija za volitve in imenovanja

SKUPŠČINE OBČINE LAŠKO

razpisuje delovni mesti

1. ravnateljica osnovne šole „Primož Trubar“ Laško
2. ravnateljica osnovne šole „Anton Aškerc“ Rimske Toplice

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev izpolnjevati še naslednje:

- pod 1
- pogoji, ki so določeni za učitelja osnovne šole po zakonu o osnovni šoli,
  - 10 let pedagoške prakse in opravljen strokovni izpit,
  - družbeno moralne lastnosti za uresničevanje vzgojno izobraževalnih smotrov,
  - družbena aktivnost z organizacijskimi in vodstvenimi sposobnostmi.

pod 2

- najmanj višja ali visoka pedagoška strokovna izobrazba
- 10 let neposredne pedagoške prakse
- družbeno moralne lastnosti za uresničevanje vzgojno izobraževalnih smotrov in vodstveno delo,
- družbena aktivnost.

Nastop dela s 1. julijem 1973.

Kandidati naj pošljejo pismene ponudbe s kratkim življenjepisom in dokazili o izpolnjevanju pogojev - spričevala, kolokovane z 2,00 din na naslov:

Skupščina občine Laško - komisija za volitve in imenovanja.

List izdaja republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS - Izhaja štirinajstnevno med šolskim letom - Ureja uredniški odbor, odgovorna urednica Neža Maurer, namestnica urednice Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko.

Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/I, Telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Natorjeva 1/I, telefon 22-284, poštni predal 355-VII.

Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Letna naročnina: 20 din za posameznike, za šole in druge ustanove 40 din - St. tek. računa: 50101-678-47093.

Tiska ČZP Ljudska pravica.

KOMPAS Jugoslavija

VAS VABI NA PRVOMAJSKA POTOVANJA:

- LENINGRAD — MOSKVA, 27. aprila, 6 dni
- KIJEV — LENINGRAD — MOSKVA, 26. aprila, 8 dni
- CARIGRAD, Sofija, Rožna dolina, Zlati pesek, Sončna obala, Edirne, 22. aprila, 11 dni
- AZURNA OBALA — PARIZ — AOSTA, 26. aprila, 11 dni
- GRČIJA, Solun, Atene, Mikene, Epidaurus, Olimpija, Meteora, 26. aprila, 10 dni
- SVICA — PILATUS, 27. aprila, 5 dni
- PARIZ — FONTAINEBLEAU — VERSAILLES, 26. aprila, 7 dni
- RIM — NAPOLI — CAPRI, 28. aprila, 8 dni
- DUNAJ — PRAGA, 28. aprila, 4 dni
- SICILIJA, 27. aprila, 9 dni, vlak in avtobus
- SEVERNA ITALIJA in ELBA, 27. aprila, 8 dni
- BENETKE — SAN MARINO, 1. maja, 2 dni
- KAIRO — ASSUAN — LUXOR — ALEKSANDRIJA, 26. aprila, 9 dni

Podrobni sporedi potovanj so vam na voljo v vseh KOMPASOVIH poslovalnicah.

SOLE!

Obiščite stalno galerijo likovnih samorastnikov v Trebnjem. Vstop brezplačen! KOMPAS vam organizira prevoz z avtobusom.

OBISK PREDSTAVNIKOV TOVARNE „KOLINSKA“ V OSNOVNI ŠOLI GRADIŠČE V SLOVENSkih GORICAH

TELEVIZOR ZA MLADE KUPCE

Že nekaj časa ste lahko v dnevnem časopisu, pa tudi v raznih drugih listih, kot sta Pionirski list in Mladina, zasledovali, da pripravlja „Kolinska“ nagradno žrebanje zbiralec vrečk pudinga Royal. Zdaj je mimo prvo žrebanje. Morda že veste, da se to žrebanje bistveno razlikuje od ostalih, ki jih prirejajo naša podjetja kot reklamo za svoje izdelke. Stvar je v tem, da tu ni nagrajen posameznik, ampak ves razred. Glavna nagrada - televizor - pa ostane na šoli v uporabi učencev. Morda boste mislili, da je „Kolinska“ izvedla to akcijo samo zaradi širjenja prodaje svojih izdelkov. Ne, hotela je svoje izdelke približati mladim kupcem, jih navdušiti zanje in jih hkrati nagraditi za njihovo zapujanje. Nagrade kot so televizor in izleti (10) vsak mesec tja do julija, so najbrž velika želja prenekaterega razreda, posebno z manj razvitih območij. Saj je, recimo, končni šolski izlet navadno tisti, zaradi katerega mnogi otroci vse leto zbirajo denar. Sedaj pa se je ponudila taka izredna priložnost! Ugodno pri tem pa je še to, da si otroci lahko sami izberejo cilj svojega izleta, seveda če so izžrebani.

Tovariši učitelji, premislite, morda pa prav na vaši šoli manjka denarja za končni izlet ali pa nimate televizorja. Samo 30 vrečk Royaala, ki jih razred prav lahko zbere! Če to ne gre, pa naj kar vsi učenci na šoli vstopijo v akcijo: 30 ovitkov in malo sreče, pa bo izlet tu, in še malo več sreče, pa bo lahko celo televizor vaš.

Kot sem že omenil, so pošiljke prvih srečnežev že izveleki iz velikega kupa pisem. Izžrebanci:

Televizor: Osnovna šola Boris Kraigher, Gradišče v Slovenskih goricah.

Izleti: Osnovna šola Artiče, razred 4. b, Osnovna šola Kompolje, razred 1., 2., 3., 4.; p. Videm-Dobrepolje, Osnovna šola Orehovica, razred 3. b; p. Šentjernej na Dolenjskem, Osnovna šola Stari trg ob Kolpi, razred 6.; p. Stari trg ob Kolpi, Osnovna šola Strahje, razred 4. b; p. Stahovica, Osnovna šola Šentjur, razred 6. c; p. Šentjur pri Celju, Osnovna šola Šmarje-Sap, razred 4.; p. Šmarje Sap, Osnovna šola Šmarje, razred 4.; p. Šmarje pri Kopru, Osnovna šola Tomo Brejc, razred 6. c; Kamnik, Osnovna šola Tone Čufar, razred 8. b; Jesenice.

Pronagrajence v Gradišču smo obiskali in marsikaj tudi zabeležili. O šoli, delu na njej, o

delovnih razmerah je govoril pomočnik ravnatelja Matija Jerkež, ki sicer vodi osnovno šolo v Benediktju:

„Osnovna šola Gradišče je sestavljena iz dveh šol, ki sta popolni osemletki, in sicer osnovna šola Benedikt in osnovna šola Benedikt. Učencev je precej, saj obiskuje šolo v Gradišču 320 otrok, v Benediktju pa 280. Območje, ki ga ti dve šoli obsegata, je tipično kmečko, vendar so tukaj tudi posamezne delavske družine. Malo več je primerov, ko eden izmed staršev poleg dela na kmetiji opravlja tudi drugo službo. Imamo družine, ko starši ne morejo kupiti otrokom šolskih potrebščin, tako da smo na šoli organizirali pomoč: za minimalno odkupnino jih posojamo.

Na šoli poučuje 42 učiteljev - od teh jih 36 poučuje na nižji stopnji (izobrazba - učiteljske in strokovni izpit), eden od teh je celo predmetni učitelj. Na višji stopnji pa imamo večinoma predmetne učitelje, saj smo šola, ki ima od vseh šol v občini Lenart največ predmetnih učiteljev. To smo dosegli s primerno štipendijsko politiko.

Kar zadeva razmere, v katerih delamo, lahko povem, da niso najboljšie. Šele leta 1969 smo adaptirali šolo, pa še vedno nimamo dovolj prostorov. Skušali smo uvesti kabinetni pouk, vendar se nam to ni posrečilo, ker ni prostorov. Tudi učnih pripomočkov nam zelo primanjkuje, saj smo komaj sedaj kupili najnujnejše pohištvo, dia-projektor, grafoskop, responder. Treba bo še veliko truda, da bomo dosegli normalne možnosti za delo. Kljub težkim razmeram pa je učni uspeh na naši šoli 95%.

Tovarišica Milica Klamfer, razredničarka 6. razreda, ki je dobil televizor:

„Razveselili smo se ga. Saj nismo samo mi poslali zavitek; zbirali so tudi drugi razredi. Televizor otrokom veliko pomeni, saj jim bo približal svet, jim olajšal razumevanje določnih pojmov.“

Učenka 6. razreda in predsednica pionirske skupnosti na šoli Ljerka Kresonja nam je povedala, da bo s televizorjem upravljaj njihov razred. Kot je rekla, bodo oddaje smeli gledati tudi drugi učenci in ne samo njihov razred.

Želimo, da bi jim televizor pomagal razširiti znanje in spoznanje o svetu ter jih tudi kdaj razveselil. Ostalim slovenskim šolam pa: Nasvidnje prihodnjice - morda pri vas?

JANEZ TOPOVSEK

Z VSEH VETROV

SPREMEMBE V IZOBRAŽEVANJU NORVEŠKIH UČITELJEV

Na Norveškem so predlagali, naj bi namesto sedanjih tridesetih šol za izobraževanje učiteljev ustanovili pedagoške inštitute. V njih se bodo v triletnem študiju izobraževali vzgojitelji predšolskih zavodov in učitelji osnovnih šol. Zanimivo je, da bodo inštituti organizirali tudi šestmesečno praktično in pedagoško izobraževanje tistih diplomantov univerze, ki bodo želeli - učiteljski poklic. Hkrati bodo to tudi središča za strokovno izpopolnjevanje učiteljev in za pedagoško-raziskovalno delo.

CENTER ZA TEŽKO VZGOJLIVE SREDNJEŠOLCE

V Londonu že imajo center za pedagoško-psihološko pomoč mladini, postopoma pa jih bodo odprli še nekaj. V njih bodo ostali dijaki tako dolgo, dokler ne bodo ozdraveli oziroma uspeli odpraviti svojih težav; nato se bodo vrnil v redno šolanje.

Vsak center bo imel svojega psihologa ter po dva stalna in nekaj honorarnih vzgojiteljev.

ZA STAREJŠE - TRADICIONALEN POUK TUJIH JEZIKOV

Raziskave na švedski univerzi v Goeteborgu so pokazale, da oralna metoda za učence, ki so stari več kot 14 let, ni tako uspešna kot tradicionalni pouk. Pri tradicionalnem pouku je namreč mnogo slovničnih pravil, pa tudi pojasnil, kako prebroditi težave, s katerimi se srečujemo pri učenju tujega jezika.

Testirani sta bili dve skupini slušateljev - „tradicionalna“ je celo pri ustnem izpitu pokazala dvakrat boljše rezultate kot „sodobna“.

SOVJETSKI ZNANSTVENIKI PRI NAS

Delegacija pedagoškega inštituta ukrajinske SSSR iz Kijeva je bila pred nedavnim gost Jugoslovanskega zavoda za proučevanje šolskih in prosvetnih vprašanj. Obisk je bil predviden v programu znanstvenega in kulturnega sodelovanja med obema deželama.

Gostje iz Sovjetske zveze so se posebno zanimali za problematiko znanstveno-raziskovalnega dela v pedagogiki in šolstvu, za sistem upravljanja v vzgojno-izobraževalnih zavodih, za sistem in strukturo izobraže-

vanja mladine od osnovne šole do univerze ter za izobraževanje in strokovno izpopolnjevanje učiteljev.

ODPRAVLJENA MATURA V VOJVODINI

Čprav nista s tem sprva glasala niti pokrajinski izvidni svet niti prosvetno-kulturni zbor, je bil v Vojvodini odprt končni izpit na srednjih šolah. Za to pa je bil potreben koordinacijski postopek družbeno-političnim in prosvetno-kulturnim zborom.

Ker gre za pomembno stensko vprašanje, pa so s tem nastali novi dvomi in težave ne samo zaradi razlik v SFRJ, temveč tudi v sami Srbiji. O Srbiji in Kosovu namreč vztrajata pri končnem izpitu. Videti je, da bo najbolj težavo za tiste Vojvodince, ki bodo želeli nadaljevati študij drugje.

ODOBRENA USTANOVITE UNIVERZE NA REKI

Prosvetno-kulturni zbor skupščine SR Hrvatske je 22. skskega decembra soglašal s samoupravnim sporazumom o ustanovitvi reške univerze. Tako Jugoslavija dobila deveto, a Hrvatska pa svoje drugo univerzitetno središče.

STROKOVNI NAZIVI ZA SOVJETSKO UČITELJE

Da bi spodbudili zanimanje za učenje, razvijanje sposobnosti in doseganje vrhunskih rezultatov pri vzgojno-izobraževalnem delu, učitelji v Sovjetski zvezi pri strokovnem izpopolnjevanju učiteljev posebne preizkuse. Učitelji se pri teh izpitih najbolj izkazujejo, si pridobijo naziv „telj-vodja“ in „učitelj-metodik“.

V ŠPANIJI - UNIVERZA PREK TELEVIZIJE

Letošnjega januarja je začelo delovati španska „nacionalna univerza za izobraževanje na ljavo“. Ima štiri fakultete: družbene vede, za naravoslovne vede, pravo in ekonomijo. Kandidati morajo opraviti za teven sprejemni izpit. Za tiste ki so stari več kot 25 let, je izpit kaj olajšav.

Ta univerza je v bistvu organizirana podobno kot druge tradicionalne univerze. Španci živijo zunaj svoje države, bo kljub temu lahko opravljali univerzi tudi maturo. To bo posebno pomembno za španske delavce in njihove otroke Nemčiji in Franciji.

Kinematografi prikazujejo

FEST 73

PRIMER MATTEI je italijanski film režiserja Francesca Rosija. Mattei je bil slavna osebnost, zelo uveljavljen tako na domačem kot na mednarodnem trzišču na področju nafte, metana itd. Leta 1962 je umrl v letalski nesreči. Imenovali so ga najmočnejši Italijan po Cezaru Avgustu.

Režiser je s filmom hotel gledalcem prikazati Matteia, obenem pa ga je tudi sam spoznaval. Film je mozaik rekonstruiranih scen iz Matteijevega življenja; ne toliko, da bi odkril, ali je bil ubit ali ne, temveč da prikaže značaj in pomembnost Matteijevega dela. - n. d.

DELAJSKI RAZRED GRE V RAJ je delo režiserja Elia Petria, o katerem lahko reče-

mo, da zavzema eno prvih mest med italijanskimi režiserji. Film prikazuje dano družbeno situacijo z vsemi protislovji. V bistvu je to političen film, ki razkrije kava suženjski položaj delavca in poskuša definirati nov koncept človeških odnosov. - n. d.

MIMI METALEC, KAJ REMU SO RANILI PON... Film je režirala Lina Wertmuller, znana Fellinijeva asistentka.

To je vesel film, ki na svoj vrsten način razume problematiko moške časti na Siciliji, problematiko mafije na italijanskem jugu in izkoriščanje delavca.

Film je poln invencij in splošno slaba za komične situacije. - n. d.

RAZŠIRJAJTE SVOJ LIST!